

V men

UKE 33 15. AUGUST 2025 kr 129

Skal
jakte på
russiske
ubåter

Signerer milliardkontrakt i høst

HER ER NORGES FAVORITT-FREGATT

+ REISE: Perlen på Telemarkskysten

TRUE CRIME

Elskelige Knut ble
brutalt slaktet
**FANT MORDEREN
I SLEKTSDATABASE**

De norske flodbølgene
**BYGDENE BLE
UTSLETTET**

Heftige «Edda Freya»
**DYPHAVS-MILEPÆL
PÅ NORSK SOKKEL**

bc	005	039
----	-----	-----

7 023067 900055

nr. 39 2025 www.vimenn.no

REPORTASJER

6 **Het fregatt-kandidat**

Type 26 seiler opp som favoritt til å bli Norges nye fregatt. Umoe Mandal har levert skipets komposittmast.

14 **President Trumps knyttneve**

ICE-agentenes aksjoner er blitt filmet av tilfeldige øyenvitner og delt på sosiale medier. Betegnelser som «Trump's hemmelige politi» og Gestapo har dukket opp.

24 **Helnorsk gigant**

Flerbruksskipet «Edda Freya» har fullført installasjonen av en milepæl på norsk sokkel.

32 **Heltene er borte**

En gang var Manchester City et sjarmerende fotballag som ikke vant stort. Nå vinner de alt, men mangler fullstendig sjarm.

40 **Historiens største bedragere**

NRK-skurken Philip Cappelen's herjinger blir faktisk småtterier sammenlignet med denne gjengen.

52 **Flodbølgene i Lodal**

Et forvridd dampbåtskrog inne i en skog ved Lovatnet er en dyster påminnelse om en av de verste naturkatastrofene i landet vårt.

62 **True Crime: Gåten løst etter 24 år**

Svaret på hvem som drepte Knut (71) lå i en amerikansk slektsdatabase.

68 **Prøvekjørt: Mazda6e**

Bakhjulsdrevet hint av luksus som kommer til Norge i disse dager.

76 **Reise: Jomfruland nasjonalpark**

På sykkel gjennom perlen på Telemarkskysten.

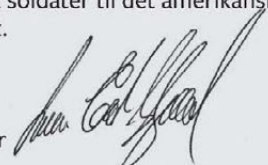
I DENNE UKENS VI MENN ...

...kan du lese om en gruppe agenter som splitter et helt land: Tjenestemennene som skal håndheve immigrasjonslovverket i USA bejubles av mange, særlig kretsen rundt president Donald Trump. Andre sammenlikner ICE-agentene med Gestapo. Håndhevere av lov blir ofte upopulære i enkelte kretser. Det nye og kanskje mest tankevekkende er hva en styrke med maskerte agenter gjør med et samfunn. Når agenter blir politiske

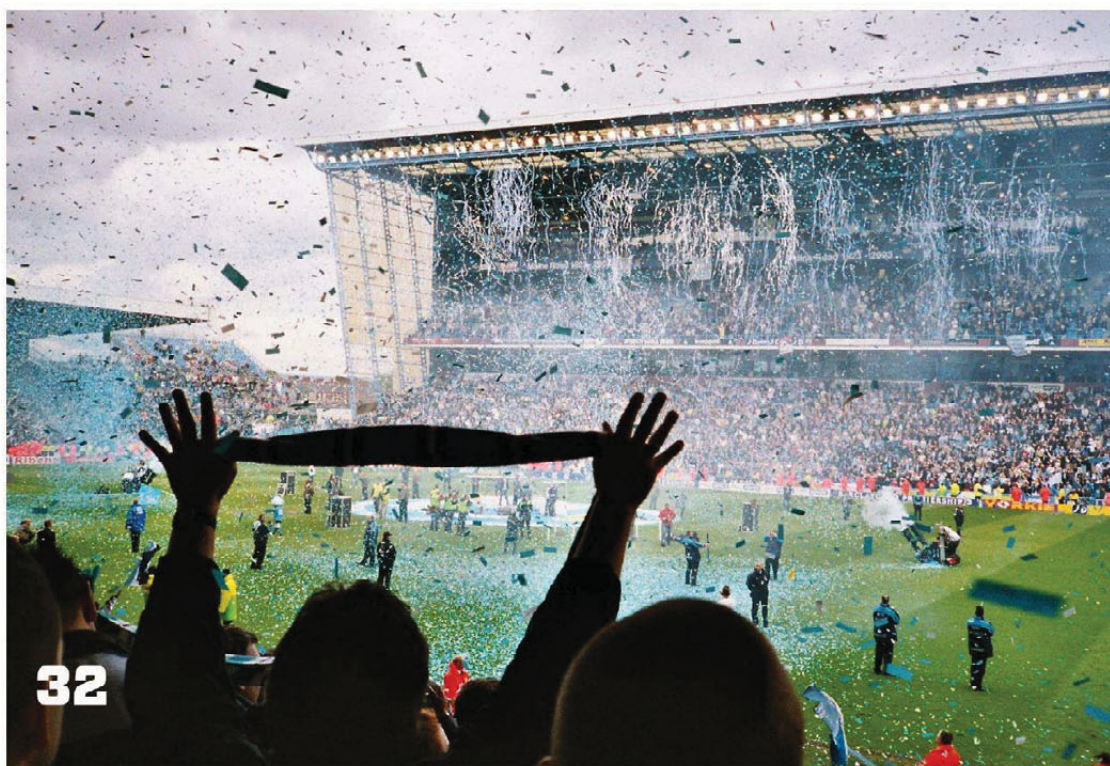
redskap og slår til tilsynelatende tilfeldig mot mennesker som jobber og betaler skatt i eget land, som har fostret soldater til det amerikanske forsvaret, spres frykt.

Og får frykten rå, utfordres tilliten i samfunnet.

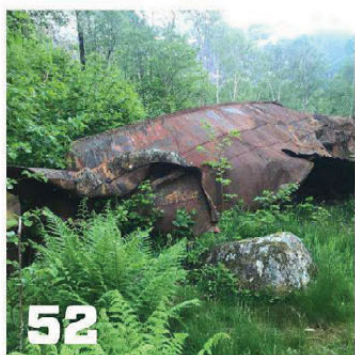
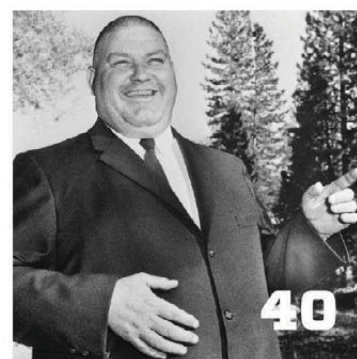
Takk for at du leser Vi Menn!

Lars-Erik Nygaard

«Jeg snudde meg bort, lei av hele samtalen, Manchester City og tiden vi lever i. Hvorfor begynte jeg ikke å holde med Doncaster?»

VERDENSNYHET!

e VITARA

PRIS OG AVGIFTSVINNER
FIREHJULSTREKK 2025

Elektrisk SUV med firehjulstrekk Som skapt for norske forhold

Avansert ALLGRIP-e 4x4 inkl. i prisen

Fire kjøremodus inkl. Trail-mode

412km WLTP rekkevidde

Suzuki Connect App

40/20/40 Justerbart baksete

Opptil over 500 l bagasjerom

Høy bakkeklaring

Les mer på suzuki.no

**Introduksjonspris
e VITARA ALLGRIP-e 4X4 fra kun 334.500,-**

SNOWTRAIL-UTSTYRSPAKKE INKLUDERT I PRISEN

19 tommer mørke aluminiumsfelger • 10-veis elektrisk justerbart førersete • Ambient stemningsbelysning • Adaptive frern- og hovedlys
Ikonisk 3-point led matrix • Trådløs mobillading • Stemmestyring • INFINITY by Harman lydsystem med subwoofer • Oppvarmet ratt & frontrute • 10.25-tommers skjerm & 10.1-tommers senter skjerm • Apple Carplay og Android Auto • 360 graders kamera

INNHold

FASTE SIDER

12 Sløseriombudsmannen

Tre milliarder for skole som mangler noe viktig: elever.

20 Blinksudd

Håp i enden av regnbuen.

22 Yans 10 på topp

Syke ting du kan kjøpe på eBay.

30 Grafikk

Tuvalu synker i havet, og befolkningen vil vekk.

38 Ny viten

Spekkhuggerne trives på spa.

48 Quiz

Vi Menns spesialquiz med tolv nye spørsmål og svar.

49 Kryssord

Vinn én million med flax!

50 Sudoku

Ukens hjernetrim.

51 TimeOut

Skråblikk på verden.

58 Kule sider

Lunch, Pondus, Radio Gaga, Rutetid, Absurdgalleriet m.fl.

74 Reisemix

Fra plystreøya La Gomera til Norges vakreste dal.

82 Neste uke

12

... noe så elementært som en ungdomsskole for 28 elever, for å si det slemt, koster altså nesten like mye som operaen gjorde.

LEDER

Fra asylsøker til soldat

Joel Nziza heter en ung mann som først kjente den norske fjellufta på et asylmottak på Rjukan i 2006, en liten pjukk på to år. Hans familie flyktet fra ettervirkningene av den grusomme borgerkrigen i Rwanda.

Lille Joel fikk en ny sjanse her i Norge, og han lot den ikke gå fra seg. Hjemme lærte han seg positivitet og at skole og jobb var veien inn i det norske samfunnet. Altså integrering. I 2014 kvalifiserte han til statsborgerskap.

La oss spole ti år frem. Joel er blitt en voksen, ung mann, og han er tilbake i Rjukan. Nå som soldat, for å gå den samme ruten som tungtvannsabotørene. I Forsvarets Forum reflekterer Joel over det mesterstykket de motstandsmennene med samme pass som han gjennomførte.

Han skriver: «Et år i tjeneste for landet er over. Et år med eventyr og utfordringer. Jeg tar med meg verdifull kunnskap videre i livet. Jeg skal også forsvare de samme verdiene tungtvannsabotørene kjempet for, hvis det blir nødvendig.»

Vi er et av verdens minste land, men med store arealer å forsvare. Ikke bare trenger vi Joel, og andre med annet opprinnelsesland enn Norge, vi er avhengige av dem.

Takk for din tjeneste for Norge, Joel.

Redaktør:
Alexander Øysta
alexander.oysta@egmont.com

Story House Egmont er en del av Egmont. Egmont er et av Nordens største medieselskaper med 6300 ansatte og aktivitet i 30 land. Vi er en stiftelse, og Egmont Fondet deler årlig ut over 90 millioner kroner til et bedre liv for barn og unge. Vårt motto «We bring stories to life» har sterke publisistiske verdier. Vi står bak mer enn 700 magasiner, tegneserier, Klikk.no, TV 2, Nordisk Film, kinodrift, samt flere deleide selskaper.

Vi Menn arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale i bladet oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presse-etiske spørsmål.

Adresse: PFU, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. E post: pfu@presse.no

REDAKSJONEN

Mats Ulshagen
mats.ulshagen@egmont.com

Lars-Erik Nygaard
lars.erik.nygaard@egmont.com

Martin Jansen
martin.jansen@egmont.com

Jørgen Johannessen Kind
jorgen.kind@egmont.com

Tore Strøm
tore.strom@egmont.com

VIKTIG INFORMASJON OM ABONNEMENT!

Blå abonnent på bladkiosken.no
På minside.egmont.no kan du enkelt se på og administrere ditt abonnement.

KUNDESERVICE:

Tlf. hverdager 08-16: 22 58 52 30
E-postadresse: abo-vm@egmont.com
Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss.
Abonnementet løper til du sier det opp.
Abonnementspriser: 1 år kr 2198,- (pristillegg utenfor Norden)

Produksjonsansvarlig:
Ingunn Elise Kristiansen,
ingunn.elise.kristiansen@egmont.com

Markedsansvarlig:
Maria Raza, maria.raza@egmont.com

Ansvarlig redaktør/direktør:
Axel Walø, axel.walo@egmont.com

ANNONSESALG:
Ad.venture AS
christian@ad-venture.no

UTGIVER:
Story House Egmont
ISSN 0042-4951
Besøksadresse redaksjon, markedsavdeling,
annonseavdeling: Nydalsveien 12, Oslo

Postadresse: Vi Menn,
Postboks 4980 Nydalen, 0441 Oslo
Tlf: 22 77 20 00

Redaksjonen overtar intet ansvar for manuskripter og bilder som ikke er bestilt. Vi Menn publiserer også digitalt og betaler i utgangspunktet ikke flere honorarer for samme artikkel. Dette blad må ikke utleies i ervervsmessig øyemed.

TRYKK: Egmont Printing Service

story house
EGMONT

EVENTYRLIG SUKSESS I NORGE

SEALION 7 4X4

BYD

byd.no

Den perfekte norske familiebil fra verdens største elbilprodusent

502km WLTP rekkevidde • 1500kg hengervekt

75kg takvekt • Høyt utstyrsnivå

578 l bagasjerom

**MÅ SES OG
PRØVES!**

Lanseringskampanje kun

469.900,-

Begrenset antall

Excellence-utstyrspakke inkludert – spar 129.000,-

91,3 kWh Blade batteri • Firehjulstrekk • Panoramatak med elektrisk solskjerm • 20 tommer Michelin Pilot Sport • Fjernlysassistent
Apple Carplay og Android Auto • Dynaudio lydsystem med 12 høyttalere • 360 panorama kamera • Flerfarget atmosfærellys
Vehicle-to-Load (V2L) funksjon + V2L kabel • Stemmestyring • 15,6 tommer roterbar skjerm • Cloud Service BYD App
Trådløs mobillading med kjøling • Sportsseter med oppvarming og ventilering • Head-Up Display med navi. Les mer på byd.no

Seiler opp som klar kandidat

Den britiske Type 26-fregatten er blant de heteste kandidatene som Norges nye fregatt. At et norsk verft er å finne blant de mest sentrale underleverandørene, svekker ikke akkurat kandidaturet.

Tekst: Martin Jansen

LANGTIDSPLANEN FOR FORSVARSSEKTOREN legger opp til at Sjøforsvaret skal få minimum fem nye fregatter med anti-ubåt-helikoptre, med leveringer fra 2029. Stortingets utenriks- og forsvarskomite har satt som premiss at fregattene skal anskaffes, driftes og vedlikeholdes i et strategisk partnerskap med en nær alliert som har sammenfallende strategiske interesser.

I mai ble Royal Navys første Type 26-fregatt, HMS «Glasgow», døpt i whisky av prinsessen av

Wales. Type 26-fregattene, også omtalt som City Class, er produsert av britiske BAE Systems. De bygges for Royal Navy på vegne av det britiske forsvarsdepartementet, men er i tillegg valgt av Australia og Canada. Type 26 er også en brennhet kandidat til å bli Norges nye fregatt. Andre aktuelle alternativer er FDI-fregatten fra franske Naval Group, F127 fra tyske ThyssenKrupp Marine Systems og den amerikanske Constellation-klassen, som bygges av italienske Fincantieri for US Navy.

At Type 26 krever relativt lite ▶

LPHOT STUART DICKSON

NORSK LEVERANDØR: Umoe Mandal har levert maststrukturen som er i komposittmateriale av militær kvalitet.

BRENNHET KANDIDAT: Tre Type 26-fregatter er under bygging i Glasgow. Første i klassen, HMS «Glasgow», ble sjøsatt i desember 2022. Tidligere i år ble skipet døpt i Glasgow (bildet) av prinsessen av Wales.

MICHAEL MCGURK

mannskap, er stillegående og har en svært avansert sonar, er blant skipets styrker. At det er ASW-fokusert (Anti-Submarine Warfare) er også blitt trukket frem som en styrke, men også en svakhet grunnet mindre fleksibilitet.

Det som kanskje særlig taler til skipets fordel er at en norsk produsent er blant sentrale leverandører: Umoe Mandal har levert skipets komposittmast som inneholder helt essensielt utstyr. BAE Systems har inngått en kontrakt med det norske verftet om å levere komposittstrukturer til fem Type 26-fregatter.

For moduler som er installert høyt oppe på fartøystrukturen, bidrar bruk av lette komposittmaterialer til å forbedre fartøyets sjødyktighet, manøvreringsevne og driftstid. De samme strukturene i stål ville kreve mer ballastvann for å stabilisere fartøyet.

– Bruk av avanserte lette komposittmoduler øker stabiliteten ettersom det reduserer tyngdepunktet og øker dødvektskapasiteten, som begge forbedrer fartøyets ytelse. I tillegg reduseres vedlikeholdsbehov og drivstofforbruk, som igjen bidrar til å øke fartøyets driftsvindu, sier Are Søreng, salgs- og markedssjef i Umoe Mandal.

I tillegg til maststrukturen skal det norske verftet også levere pongtonger, dører, luker og intern utrustning, samt rekker og livbåtplattformen til hver av de fem fregattene. Mastene, rekkene og livbåtplattformene vil alle være konstruert av komposittmaterialer av militær kvalitet. Alt utstyret konstrueres og monteres ved selskapets verft i Mandal. Deretter skipes delene til Glasgow hvor fregattene bygges.

LPHOT STUART DICKSON

AVANSERT: Den 150 meter lange Type 26-fregatten er et av verdens mest avanserte krigsskip med spissede antiubåt-egenskaper.

SJØSATT: Også Australia og Canada har valgt Type 26-designet, som sammen med Storbritannia gir et forventet program på 32 skip på tvers av de tre nasjonene.

Vital Plus+

Sirkulasjonsstimulator

Vitalplus 1002

Oppgradert bestselger!

Medisinsk godkjent

30 000 solgte i Sverige og Norge

SPAR
745,-

~~2.595,-~~
NÅ KUN
1.850,-

Medisinsk godkjent apparat som brukes av tusenvis av nordmenn hver dag. Milde elektriske impulser stimulerer blodsirkulasjonen i ben og føtter. Resultatet er at føttene og legg-musklene utvider og trekker seg sammen, på samme måte som å gå en lang tur. Meget enkel i bruk! Behandlingen gjøres sittende i 10 - 30 minutter etter behov, mens du leser eller ser på TV. Helt uten smerte. Passer til alle aldre.

GRATIS! Verdi kr. 249,-

4 stk. pads inkludert i prisen ved svar innen 14 dager. Muskelstimulasjon og smertebehandling av bl.a. rygg, skuldre, nakke og armer. Helt uten bivirkninger. Kobles til Vitalplus 1002. Styres med fjernkontroll.

NYHET! Oppladbar og lettere

- Øker blodsirkulasjonen, og kan forhindre kalde, urolige og hovne ben
- Vil kunne bidra til å redusere stivhet i muskler og ledd, samt forebygge åreknuter - en effektiv helseinvestering
- Hvis du har pacemaker eller er gravid må lege konsulteres før bruk
- Fjernkontroll og norsk bruksanvisning
Drives på strøm
- 30 dagers full returrett

BESTILL I DAG! Telefon: 69 39 90 40 | www.postshop.no

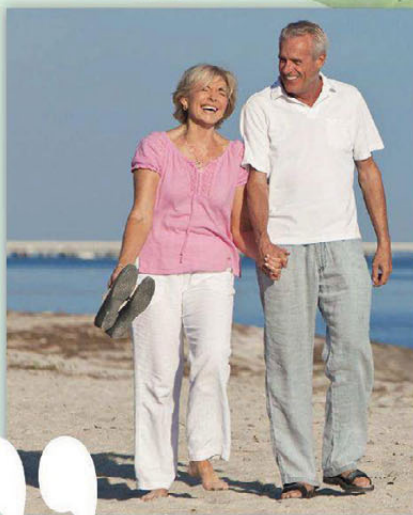
Klarna.

Frakt etter Postens takster tilkommer Leverandør: HELGESEN ENGROS AS

ØK BLODSIRKULASJONEN I BEN OG FØTTER!

- hei, jeg kan ikke få fullrost Vitalplus. Etter å ha brukt den i et par uker - 30 min. hver dag - er leggkrampene mine borte!

- er en svoren bruker av Vitalplus
- smertene i bena er borte og
ny blodtrykksmåling kunne konstatere at
blodtrykket i bena var perfekt!

- jeg kjøpte den for 8 måneder siden,
og er veldig fornøyd - kalde føtter er
historie takket være Vitalplus sirkulasjons-
stimulator!

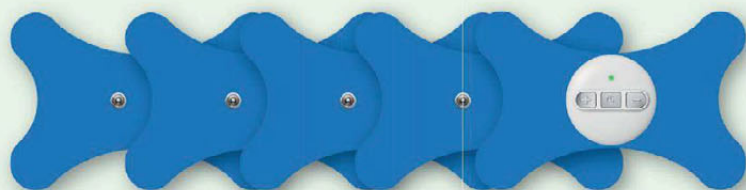
TENS Smertelindring Vitalplus 1005

Ønsker du å lindre muskel og leddsmerter på en enkel og effektiv måte?
Da er våre TENS-padsputer løsningen for deg! Muskelstimulasjon og smertebehandling
av bl.a rygg, skuldre, nakke og armer. Perfekt for behandling av korsryggen! Helt uten bivirkninger!

De er laget av høykvalitetsmateriale som er behagelig mot huden, og har en god klebeevne som
sikrer at de sitter på plass under bruk.

Inneholder:
Trådløs massasjeenhet inkl. batterier og 5 stk utskiftbare TENS-padsputer
(Hver padspute har en varighet på 12 – 15 behandlinger)

PAKKEPRIS
695,-

BESTILL I DAG! Telefon: 69 39 90 40 | www.postshop.no

Klarna.

Frakt etter Postens takster tilkommer Leverandør: HELGESEN ENGROS AS

Har du ris, ros eller henvendelser til Sløseriombudsmannen? Skriv til redaktør Alexander Øystå: alexander.oysta@egmont.com

Milliard-skolen

Oslo kommune skal nå bygge en ungdomsskole med en fullstendig absurd prislapp, tre milliarder skattekroner, i et område hvor det bor ni 13-åringer.

DE MANGE SKOLENEDLEGGELSENE som kommunen har foreslått i det siste, har høstet massiv kritikk fra mange instanser, inkludert politiet. Kritikerne mener at nedleggelsene vil føre til overfylte klasserom, mer kriminalitet, lenger og dertil mer utrygge skoleveier. Politiets høringsuttalelse:

«Oslo politidistrikt mener at skolebehovsplanen i for stor grad fokuserer på rent skoletekniske forhold og ikke godt nok tar inn over seg et mer helhetlig perspektiv på hvor viktig institusjon en skole er i et lokalsamfunn».

Politiet advarer dessuten om at nedleggelse av skoler kan få negative konsekvenser for nærmiljøet, både når det gjelder positiv sosial kontroll, inkludering, integrering, trygghet og kriminalitetsutvikling.

TIL TROSS FOR massiv kritikk, ser det ut til at skolene blir nedlagt. Det stopper ikke kommunen fra å bruke helt ville summer på en ny skole uten tilstrekkelig elevgrunnlag. Ironisk da at begrundelsen for skolenedleggelsene dreide seg om fremtidig sviktende elevgrunnlag. Men et nærmest ikke-eksisterende elevgrunnlag i Bjørvika, er ikke noe

hinder for at en ny skole bygges.

Denne nye ungdomsskolen med den astronomiske prislappen, skal ha åtte klasser på hvert trinn og ligge i Bjørvika, og får således navnet Bjørvika skole. Dette blir et skolebygg som fra høsten 2028 skal ha plass til 840 elever, melder NRK.

OSLO KOMMUNES EGEN oversikt viser at det totalt bor kun 28 ungdommer i alderen 13 til 15 år i Bispevika, som er navnet på del-bydelen som Bjørvika går innunder. Avdelingsdirektør i Utdanningsetaten, Anders Fremming Andersen medgir ovenfor NRK at det ikke akkurat foreligger et adekvat elevgrunnlag i området.

«Sånn som det ser ut nå, så er det ikke så veldig mange barnefamilier i Bjørvika-området. Men det kan jo forandre seg», uttaler han til NRK. På spørsmål om det var en forventning om at det ville bo flere barnefamilier i området da Bjørvika ble bygd ut, svarer Fremming Andersen: «Det kan godt hende». Det virker som om Utdanningsetaten i Oslo baserer sine høyst kostbare vurderinger på omtrentligheter og «tja og kanskje».

I tillegg til dette, lurar jeg på

LEGG NED MANGE, BYGG ÉN

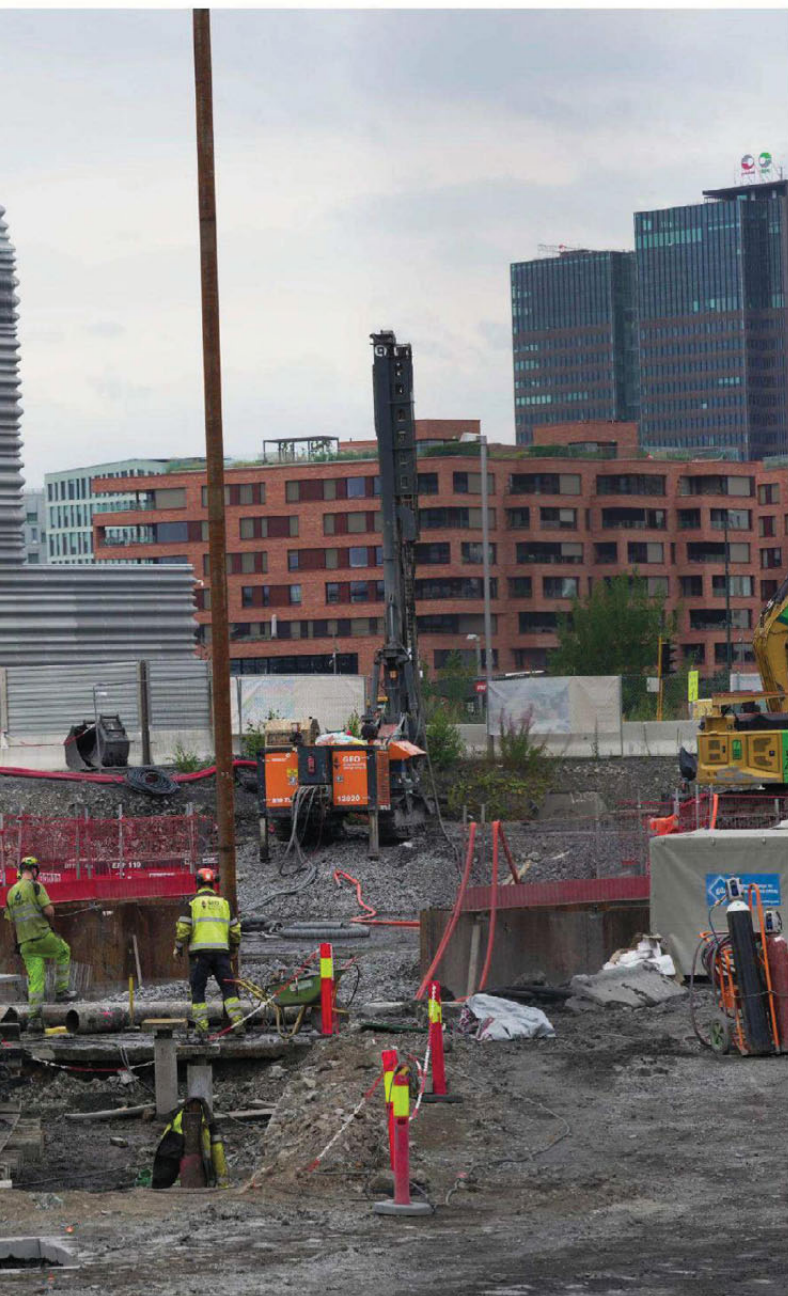
Utdanningsetaten opplyser at selve byggekostnaden blir ca. 2,5 milliarder kroner. Tomta er verdt 6–700 millioner kroner, ifølge anslag kommunen har fått.

– Et viktig punkt i skolebehovsplanen er at dere har dårlig med penger, og dere har færre elever framover. Er det den riktige prioriteringen?

– 3 milliarder er veldig mye penger. Samtidig så er det ikke så ofte man har muligheten til å etablere nye skoler, sier Fremming Andersen.

Han påpeker at det ikke bare er for å spare penger de foreslår endringer og kutt ved mange Oslo-skoler. Utdanningsetaten mener den nye skolestrukturen vil gi bedre skoler for elevene.

(nrk.no 4. juli 2025)

BYGGESTART: Klarsignal gitt: Anleggsvirksomhet på Bjørvika fotografert 14. juli 2025. Grunnarbeidet til milliardskolen er i gang.

TJA OG KANSKJE: Avdelingsdirektør Anders Fremming Andersen, nå også «Tja og kanskje»-mannen. Ikke lett å forsvare en skole til tre milliarder når det knapt bor et skolemodent barn i området.

SIGNAL: Bare det beste er godt nok for politikerne, som øser grovt av skattebetalernes lommer for å få opp enda et signalbygg, Bjørvika skole. Samtidig legger de ned skoler på rekke og rad.

om offentlig sektor ikke lenger husker hvordan man setter opp bygninger. Hvordan kan det koste tre milliarder kroner å få opp en skolebygning? Det virker som om offentlig sektor ikke lenger klarer å si ordet «nei» til noe som helst.

FOR BARE TI år siden klarte Oslo kommune å bygge Brynseng skole, som også hadde plass til 840 elever, for 248 millioner kroner. Det er forståelig at det vil koste litt mer i et dyrt område som Bjørvika, men med den pris-lappen kunne man altså bygget

drøyt 12 Brynseng-skoler. Noen år senere bygde Oslo kommune Voldsløkka ungdomsskole (810 elever) for 477 millioner. I Sandnes bygde kommunen der den nye Bogafjell ungdomsskole (500 elever) for 263 millioner kroner. Det er, som man ser, langt frem til milliarden.

Vi må også huske på at den foreslåtte prislappen på drøyt tre milliarder skattekrone er FØR de sedvanlige budsjettsprekene som normalt dukker opp når det offentlige gjennomfører byggeprosjekter – særlig i Oslo kom-

mune.

Dårlige grunnforhold gjør Bjørvika til et særdeles utfordrende område å bygge i. Grunnen hviler på løs fyllmasse – området var egentlig sjø, og så er dette fylt igjen gjennom årenes løp. Det har bidratt til at flere byggeprosjekter i Bjørvika er blitt kostbare.

Byggeprosjekter i offentlig sektor seiler opp som et av de største problemene som må følges med på i tiden framover.

EN TING ER å bruke 4,2 milliarder på et signalbygg som operaen,

det var dyrt da, men ble forsvart med signalbygg-statusen. Nå er vel alle bygningene i Bjørvika blitt «signalbygg», og noe så elementært som en ungdomsskole – for 28 elever, for å si det slemt – koster altså nesten like mye som operaen gjorde.

Selv om skolen blir moderne og fancy, hjelper det lite for alle elevene som mister nærskolen sin, og blir stablet inn i nærmeste nødløsning, samt øvrige borgere i Oslo som betaler for kalaset med skattepenger og kutt i tilbudene fra kommunens velferdstjenester.

TERJE BENDIKSBY/NTB

CORNELIUS POPPE/NTB

ILLUSTRASJON: ASPLAN VIA/L2 ARKITEKTER

PRESIDENTENS KNYTTNEVE

MOSTAFA BASSIM/ANADOLU/GETTY IMAGES

MAKTDEMONSTRASJON: Immigranter blir pågrepet i rettsbygninger der immigrasjonssaker behandles. Agentene har vært både bevæpnet og maskert. Maskekleddes jakt på ulovlige innvandrere har flere steder utløst opptøyer fra voldelige demonstranter.

ANADOLU/GETTY IMAGES

KRIMINELLE: 70% av de pågrepne ulovlige immigrantene pr. 22. juli i år har vært dømt eller er siktet for kriminelle forhold. Men mange amerikanere er kritiske til at ICE-agentene er for harde i klypa.

Donald Trump gikk til valg på å deportere ulovlige immigranter – og vant. Men ICE-agentene får kritikk for hardhendte metoder – tidligere visepresidentkandidat Tom Walz mener agentene brukes som et moderne Gestapo. Flere amerikanske byer herjes av opptøyer fra demonstranter som mener jakten på papirløse innvandrere er for brutal. ▶

Uten noe forvarsel slo en gruppe anonyme menn til mot et hus i Huntington Park i storbyen Los Angeles, 27. juni. De sprengte inngangsdøren, stormet inn og rev med seg Jenny Ramirez og hennes to barn på ett og seks år. Hun hadde ikke gjort noe ulovlig, men de anonyme agentene mistenkte kjæresten hennes for å ha kastet stein på kjøretøyene deres tidligere i sommer.

Kjæresten var ikke hjemme. Inntrengerne fra immigrasjonspolitiet ICE kjørte vekk etter kort tid. Ramirez og ungene sto igjen med et hus uten inngangsdør.

Om hendelsesforløpet råder ingen tvil: Skrekkslagne naboer filmet hele seansen.

Av samme årsak råder heller ikke mye tvil rundt hva som skjedde en snau uke tidligere:

I et gatekryss i byen Tustin, like sør for Los Angeles, klippet en gartner gresset langs veikanten. Han hadde en gammel kantklipper i hånden og en svart lue på hodet, der han sørget for at de grønne kantene var sylskarpe.

Svarte masker i hvit varebil

Et lite stykke unna gartneren hadde noen menn gått ut av en hvit varebil, og nå hastet de mot mannen i veikanten. Mennene hadde svarte masker som dekket ansiktene, skuddsikre vester på overkroppen og våpen i hendene.

Gartneren ble vettskremt og prøvde å stikke av ved å løpe mellom bilene i krysset.

Mens mannen løp i sikksakk mellom bilene ute i krysset, ankom en annen hvit varebil, og flere maskerte menn steg ut. En av dem sprayet gartneren med pepperspray, den vettskremte mannen holdt kantklipperen opp foran seg for å holde avstand. En maskert mann grep tak i gartneren bakfra og kastet ham i bak-

ken. På videoopptakene fra tilskuerne kan man se at gartneren ble slått i hodet minst seks ganger mens han ble holdt nede på asfalten av fire menn. Til slutt ble mannen løftet opp, fikk en batong presset mot halsen, ble tvunget inn i baksetet på en hvit pickup og kjørt vekk.

Mannen med gressklipperen

heter Narciso Barranco. Han er 48 år gammel og far til tre amerikanske marinesoldater.

– Truet

Tricia McLaughlin, assisterende sekretær for offentlige anliggender i Department of Homeland Security, fortalte CNN at en «ulovlig innvandrер» ble arrestert av grensevakter etter at han «prøvde å unngå politiet».

«Den ulovlige innvandreren løp, snudde seg deretter og svingte en ugresshakke rett mot ansiktet til en agent», sa McLaughlin.

«Han flyktet deretter gjennom et travelt kryss og løftet igjen

kantklipperen mot agenten.»

– Han ble bare redd, slik folk gjerne blir når noen kommer mot deg med hevet våpen, sa sønnen Alejandro Barranco til NBC.

Nå er Narciso Barranco fange i et interneringssenter for migranter. Selv om han har bodd i USA siden 1990-tallet, har han aldri blitt amerikansk statsborger, noe hans tre sønner er. En av sønnene, Alejandro Barranco, forteller til NBC at faren i alle år har jobbet hardt for å forsørge familien sin. Ifølge Alejandro hadde faren fortsatt blod på klærne da sønnen besøkte ham på interneringssenteret tre dager etter pågripelsen.

JOSHUA LOTT/THE WASHINGTON POST/GETTY IMAGES

« Trump bruker dem som et moderne Gestapo.

MARIO TAMAYO/GETTY IMAGES

MARINES-VETERAN: Alejandro Barranco er amerikansk statsborger som sine to brødre, alle har tjenestegjort i US Marines. Deres far Narcisco Barranco sitter fengslet som illegal innvandrер. Pågripelsen har utløst sterke reaksjoner.

GETTY IMAGES

JAKTMARKER: ICEs jakt på illegale innvandrere har delvis blitt styrt mot forretninger som Home Depot i Los Angeles, der immigranter gjerne har møtt opp for å tilby håndverkstjenester til amerikanerne.

Hans far hadde tidligere ikke noe kriminelt rulleblad. Nå er han siktet for å ha angrepet føderale agenter med et elektrovåpen.

– Gestapo

ICE-agentenes aksjoner er blitt filmet av tilfeldige øyenvitner og delt på sosiale medier. Betegnelser som «Trump's hemmelige politi» brukes hyppig. Tim Walz, guvernør i Minnesota og tidligere visepresidentkandidat, har sammenlignet mennene med Nazi-Tysklands fryktede hemmelige politi.

– Trump bruker dem som et moderne Gestapo, sa guvernøren 12. juni under en høring i den

HARDE I KLYPA: ICE-agentene har tradisjonelt sporet opp kriminelle immigranter for å deportere dem. Nå er ikke kriminelt rulleblad lenger nødvendig påskudd for å foreta resolute pågripelser, som her i Los Angeles. Maktbruken har sjokkert store deler av USA, andre deler mener den er på sin plass.

amerikanske Kongressen.

ICE er en føderal myndighet kontrollert av Department of Homeland Security. Ettersom Dep. Of Homeland Security er et føderalt organ, kan agentene operere over hele USA, og omgå det lokale politiet i de enkelte statene.

De resolute, ofte ansiktsløse ICE-agentene er på jakt etter migranter som bor i USA uten oppholdstillatelse. Frem til Trump ble president fokuserte ICEs agenter først og fremst på å arrestere og deportere kriminelle migranter. De siste arrestasjonstallene viser at ICE har begynt å pågripe migranter uten kriminell bakgrunn i stor skala.

– Det hvite hus har krevd at byrået kraftig øker arrestasjonene av migranter som er ulovlig i USA. Det har ført til at agentene har endret taktikk, med sikte på å oppnå kvoter på 3 000 arrestasjoner per dag, langt over det tidligere målet på 1 000 per dag, skrev

Reuters i begynnelsen av juni.

– Det virker som om de bare arresterer folk de tror kan være i landet uten status og dermed aktuelle for deportasjon, sa Julia Gelatt, assisterende direktør i det politisk uavhengige Migration Policy Institute, ifølge nyhetsbyrået Reuters.

Skjermer identitet

Et rettssikkerhetsmessig problem er at mennene som håndhever immigrasjonslovene praktisk talt konsekvent nekter å oppgi navn eller tjenestenummer. De bruker nesten uten unntak masker, og det eneste tegnet på at de jobber for amerikanske myndigheter er ▶

JOSHUA LOTT/THE WASHINGTON POST /GETTY IMAGES

RØD KLUT: Los Angeles-ordfører Karen Bass tilhører det demokratiske partiet og er i sterk opposisjon til Donald Trump og hans jakt på innvandrere. Om de maskerte ICE-agentene spør hun: – Er de dusørjegere?

PEGGY FLANAGAN/WIKIMEDIA COMMONS

KRAFTIGE ORD: Guvernør Tim Walz fra Minnesota har i Kongresshøring dratt paralleller mellom Donald Trumps innvandrerpolti med nazistenes Gestapo.

at de bruker skuddsikre vester med ordet «Police» på ryggen.

Etter aksjonen mot Jenny Ramirez fordømte Huntingtons ordfører Arturo Flores angrepet. Han kunne i utgangspunktet ikke gjøre noe mot mennene fordi det ikke var mulig å se hvem de var, og fordi det sannsynligvis var en føderal politioperasjon.

Agentene ser dessuten ut til å gå langt for å verne om sin anonymitet. Forsøk på å fotografere bilskiltet på bilene deres kan for

eksempel bli møtt med trukket pistol. Dermed blir det også vanskelig å straffeforfølge dem om de bryter loven.

Ordfører Karen Bass i Los Angeles sa på en pressekonferanse i sommer at ICE-agentene opererer helt utenfor lokale myndigheters kontroll, og at hun mistenker dem for å være dusørjegere.

– Hvem er disse menneskene? Er de dusørjegere? Er de borgervernere? Hvis de er føderale

LAVERE TALL: Donald Trumps «grensetsar», Tom Homan, fortalte Reuters i slutten av mai at administrasjonen hadde deportert rundt 200 000 mennesker i løpet av fire måneder. Trump er fornøyd, selv om tallet var lavere enn i tilsvarende periode under tidligere president Joe Biden. Årsaken er i hovedsak at innvandringen var sterkere i Bidens periode, og at det dermed var lettere å deportere nye innvandrere.

mellom 1 000 og 1 500 dollar for hver migrant de kan fange, men det finnes ingen dokumentasjon for påstanden, og ICE benekter anklagen.

Noe av årsaken til at slike påstander finner grobunn, er at det ofte kan være svært vanskelig å se om mennene kommer fra amerikanske myndigheter eller om de er leid inn for oppgaven.

– Vestene de bruker ser ærlig talt ut som noe de har bestilt på Amazon, sier Karen Bass.

Kritisert for lave tall

Det tilsynelatende skiftet i taktikk står i motstrid til Trump-administrasjonens opprinnelige budskap om at de fokuserer på de «verste av de verste» kriminelle lovbrysterne.

Trump's grensesjef, Tom Homan, fortalte Reuters i slutten av mai at administrasjonen hadde depor-

agenter, hvorfor vil de ikke identifisere seg, undret ordføreren.

På sosiale medier og i ulike internettfora har det i lang tid florert rykter om at noen av de maskerte gjengene i virkeligheten er dusørjegere.

Anonyme avsendere har påstått at dusørjegere får betalt

« Hvis de er føderale agenter, hvorfor vil de ikke identifisere seg? »

CHIP SOMDEVILLA/GETTY IMAGES

REAGERER

Også personer med bakgrunn fra ICE reagerer på taktikken som agentene benytter seg av. Blant dem er pensjonerte tjenestemann Ruben Martinez.

– Det virker som om at hanskene nå er av og de gjør det de vil. Vi brukte aldri masker, vi hadde legitimasjon, og vi var pålagt å identifisere oss. Og når folk spurte etter legitimasjon, kunne vi også gi den som ble pågrepet papirer som fortalte hvorfor de ble arrestert, sier den tidligere ICE-deportasjonsoffiseren til ABC7.

Tidligere har ICE gått etter kriminelle innvandrere, men ser nå ut til å gå etter alle de 11,7 millioner menneskene som anslås å være i USA uten formell tillatelse.

Mange av dem har vært i USA i årevis, og de fleste jobber og forsørger seg selv. Amerikanske myndigheter har selv ført statistikk over hvor mange mennesker som er i landet uten tillatelse, og landets immigrasjonslover har i flere tiår bare blitt håndhevet symbolsk.

Talsperson for Det hvite hus, Abigail Jackson, forsvaret Trumps kampanje:

– Oppholder du deg ulovlig i USA, vil du bli deportert.

tert rundt 200 000 mennesker i løpet av fire måneder. Formen på ICEs operasjoner kan ha sammenheng med en uttalelse fra Stephen Miller, arkitekten bak Trumps immigrasjonspolitik: I et møte med høytstående ICE-tjenestemenn i slutten av mai i år, kritiserte han dem for det han hevdet var utilstrekkelige arrestasjoner.

Reuters skriver at de har tre kilder på at Miller ga beskjed om at ICE burde fange opp alle immigrasjonslovbrytere, og ikke jobbe spesielt mot kriminelle eller andre prioriterte for deportasjon.

Miller mente ifølge Reuters at ICE bevisst burde oppsøke steder der arbeidsinnvandrere ofte samles, for eksempel butikker og kjøpesentra.

– Budskapet handlet «bare om tallene, ikke nivået av kriminalitet», sa en av byråets kilder. □

SOVJET-LIGNENDE

Demokraten Dan Goldman sammenligner de maskerte mennenes metoder med noe man har sett i Sovjetunionen.

– De bruker en autoritær taktikk som minner mer om Sovjet-Russland enn et demokratisk USA, sa kongressmedlemmet fra New York i en video på Facebook 26. juni. Der omtalte han de maskerte mennene som «en autoritær, militarisert, hemmelig politistyrke».

Michelle Wu, den demokratiske ordføreren i Boston, sa i slutten av mai at de maskerte mennene skaper frykt og terror blant vanlige folk.

– Den voldelige retorikken fra politikere er avskyelig, hevder fungerende ICE-direktør Todd Lyons. Han sier at agentene hans skjuler ansiktene sine for å beskytte seg selv og familiene sine. Noen av dem som jobber med utkastelse av immigranter skal ifølge Lyons ha blitt offentlig identifisert og deretter trakassert på nettet.

SUZANNE KREITER/BOSTON GLOBE/GETTY IMAGES

FORSVARER MASKEBRUK: – Jeg kommer ikke til å la mine tjenestemenn og agenter gå ut der og sette livene sine på spill, fordi folk ikke liker hva immigrasjonshåndhevelse er, har ICE-sjef sagt i et Todd Lyons i et intervju.

FARGERIKT NABOLAG

I millionbyen Bandung i Indonesia finnes det nå et slumstrøk som ikke ligner på så mange andre. 347 av de enkle, slitne husene ble i løpet av forsommeren malt i friske farger. Nabolaget i åssiden har fått tilnavnet Regnbue-landsbyen, eller offisielt Lembur Katumbiri på sundanesisk.

Det er byens myndigheter som har utført prosjektet, og tanken bak er enkel – og forhåpentligvis også genial. Den fotogene og instagram-vennlige bydelen skal lokke turister, og håpet er å skape en økonomisk vekst som vil forenkle og fremskynde arbeidet med å forbedre de sanitære forholdene i området. Som i andre slumstrøk er det mangel på fungerende vann- og avløpssystemer.

Bandung er tredje største by i landet, etter hovedstaden Jakarta og Surabaya. Alle byene ligger på Java, verdens mest folkerike øy.

AGOES RUDIANTO/ANADOLU/GETTY IMAGES

Ved Yan Calmeyer Frits

10 PÅ TOPP

eBays syke verden

Ti gjenstander som faktisk er lagt ut for bud og salg på eBay, men som man vanskelig kan forstå at blir kjøpt. Jeg mener, puppetrofé på veggen?

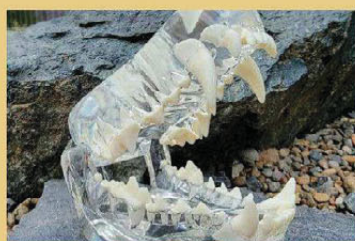
1. Gummiand med penis, kr. 230,-

Frekk badeand, perfekt som gave til utdrikningslag, Valentine's Day eller som en morsom overraskelse til kjærestepar. Hevder selger. Fortsatt usikker på hva den er til.

6. Spark en kødd, kr. 350,-

«Kick the Dick» er en 1,5 meter høy oppblåsbar punchingbag for rasende kvinner og menn som har fått nok av alle macho-køddene som sprader rundt og tar seg til rette og knuser hjerter.

2. Transparent hundekjeve, kr. 545,-

Anatomisk, gjennomsiktig tannmodell av hund. For deg som er interessert i veterinærvitenskap, tannhelse eller bare liker uvanlige gjenstander. Men hvor skal den stå?

7. Prompemaskin 2 (trådløs), kr. 190,-

Den nye og forbedrede prompemaskinen med 15 ulike, superrealistiske prompelyder (takket være boom box-teknologi). Lydene er så naturtro at du nesten kjenner lukten.

3. Virtuell venn, kr. 1090,-

Skynd deg før det er for sent! Skaff deg en virtuell venn, altså en digital kontakt eller følgesvenn – perfekt for deg som liker det absurde og nyskapende – eller rett og slett er ensom.

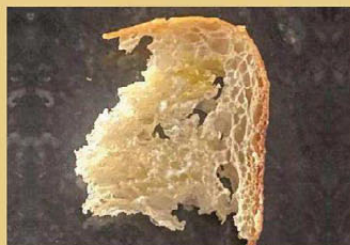
8. Verdens største fortann, 838 millioner kroner

150,6 gram, nesten ikke til å tro, og svært sjelden. Den vanvittige summen tyder på at tannen er fake, og at tilbudet kun er ment for idioter – som det er urovekkende mange av.

4. Glassøye, kr. 1415,-

Antikvarisk øyeprotese, et kunstig øye, laget for medisinsk bruk. For deg som er fascinert av medisinhistorie, eller bare mangler et øye.

9. Donald Trump brødbit, 1,64 millioner kroner

Sjeldent kunstverk, et one of a kind, Donald Trump skapt av et stykke toast som antagelig falt ned på gulvet. Stiller i klassen med popkultur-memorabilia. Høyt priset.

5. Puppe-trofé, kr. 815,-

Makabert liksom- trofé, et sett bevegelige, elektriske pupper montert på en treplate. Vi ønsker ikke å tenke på hva som skjedde med deres opprinnelige eier. Selges «as is». Gratis frakt og politianmeldelse.

10. Hjemsoekt labyrinth, kr. 180 000

Hjemsoekt labyrinth på 344 kvadratmeter, med alt utstyr inkludert. 300 løpemetere med vegger, rekvisitter, dekor og det du måtte trenge for å skremme vettet av folk.

Bli abonnent på Her og Nå!

**Få 15 utgaver til kun 299,-*
+ Falla-vasen fra Wik & Walsøe**

*(+ kr. 49,- i porto for utsendelse av gaven)

Bestill tilbudet nå!
Ved å sende SMS kode
HER41 til **2205**, eller skann
QR-koden med din mobil-
telefon og bestill på nett.

Kos deg
hver uke med
nytt blad fylt med
varme kjendis-
møter, kryss og
quiz!

Få oversikt
over alt som
skjer med 64
siders TV-guide
hver uke!

**Gjør som mer enn 130 000
nordmenn – les Her og Nå!**

Hver uke gir vi deg koselige reportasjer
og eksklusive bilder av kjente og konge-
lige. Du får også Norges beste TV-guide
med tittetips og hele ukens program-
oversikt. Abbonenter får også en rekke
eksklusive utgaver som ikke fås kjøpt i
løssalg.

Som abonnent får du Her og Nå til under
halve prisen av butikkpris, og i tillegg
får du bladet levert hjem uten ekstra
kostnad!

**Lækker
vase til
deg!**

FULLFØRTE MILEPÆL PÅ NORSK SOKKEL

MEGASKIP: «Edda Freya» er blant verdens største og mest avanserte konstruksjonsskip.

HELNORSK FLERBRUKS- GIGANT

Konstruksjonsskipet «Edda Freya» er et av verdens største og mest avanserte i sitt slag, og løser alle typer oppgaver i oljeindustrien offshore. Nylig fullførte skipet en milepæl på norsk sokkel. ►

DEEPOCEAN

At Norge er en sjøfartsnasjon, er konstruksjonsskipet «Edda Freya» et godt eksempel på. Designet av Stord-baserte Salt Ship Design, bygget av Kleven Verft AS i Ulsteinvik, døpt 15. april 2016, eid av Østensjø Rederi i Haugesund, som eier og driver 30 skip innen olje og gass- og havvindsektoren. «Edda Freya» er leid ut til subsea-selskapet DeepOcean, som også har hovedkontor i Haugesund.

I 2022 forlenget DeepOcean kontrakten med Østensjø Rederi, og «Edda Freya» skal dermed tjenestegjøre for DeepOcean ut 2026, med opsjon for ytterligere forlengelse.

Skipet er ett av verdens største og mest avanserte i sitt slag, og stemplet direkte på jobb etter at det ble levert fra verftet i 2016. Det gikk straks i gang med å «betjene» byggekostnaden på 1,5 milliarder kroner gjennom diverse arbeidsoppgaver innen «subsea» – undervannsteknologi. Skipet er dypt involvert i norsk oljeproduksjon - bokstavelig talt.

Skipet er et såkalt DP 3-fartøy, konstruert med høyeste grad av redundans og sikkerhet. Det er derfor utstyrt med to maskinrom, fire rom for thrustere, to taverom og en nødbro integrert i styrehuset. Fremdriftssystemet er hybrid og består av seks dieselelektriske generatorer med en samlet effekt på 18 000 kW. Disse leverer kraft til to hovedpropeller fra Scana Volda, mens syv thrustere fra Brunvoll sikrer optimal manøvreringsevne.

Mange arbeidsoppgaver

«Edda Freya» har allerede hatt arbeid med diverse modifiseringer av Statoils produksjonsplattformer Kristin og Heidrun, lagt betongmatter over en strømkabel mellom Belgia og England, gjort pumpejobber, inspeksjonsarbeid med undervannsfartøy, skiftet utstyr på havbunnen og dratt med seg skrap til lands. 3000 meters arbeidsdybde. «Edda Freya» er med andre ord bygget for å takle mange typer arbeidsoppgaver.

Til mange av de tyngste oppgavene har «Edda Freya» to

såkalte offshore-kraner, plassert midtskips, på hver sin side av båten. Den ene har en rekkevidde på femti meter, og en løftekapasitet på 70 tonn. Den benyttes blant annet når utstyr skal plasseres på havbunnen.

Tyngre løft må av og til tas. Da brukes en tungløftskran som klarer 400 tonn på enkel wire – 600 tonn om det legges om til såkalt

«dobbeltsfalls blokk». Begge kranene har for øvrig en arbeidsdybde på 3000 meter.

En dyphavs-milepæl

Nylig utførte «Edda Freya» en dyphavsoperasjon der en av kranene virkelig fikk testet kapasiteten. I juni ble et nesten 400 tonn tungt undervannsfundament (FTS - foundation template stru-

cture) installert for Equinor, noe som skjedde på 1350 meters dyp på Irpa-feltet – det dypeste feltet på norsk kontinentalsokkel. Det svært komplekse enkeltløftet utnyttet omtrent 95 prosent av kranens kapasitet. At det hele skjedde innenfor svært små marginer demonstrerte presisjon og operasjonell dyktighet. Installasjonen regnes som en milepæl på norsk sokkel. I tillegg ble et sugeanker installert ved Aasta Hansteen-feltet.

Irpa ligger i Vøringbassenget i Norskehavet, 80 kilometer vest for Aasta Hansteen-feltet. Plan for utbygging og drift ble godkjent i 2023 og utbyggingen inkluderer en havbunnsramme med fire brønnsliiser tilknyttet

« Installasjonen regnes som en milepæl på norsk sokkel.

Aasta Hansteen-plattformen.

«Slikkepott-produkter»

En viktig oppgave for «Edda Freya» er å skifte ut såkalte «risere» – stigerør som fører for eksempel slam, olje eller gass mellom et brønnhode og en plattform eller et produksjonsskip. De flytende produksjonsplattformene i Nordsjøen er koblet opp med stigerør, slik at oljeselskapene kan bruke riggene på nye felt etter at ett er tomt. Men etter en tyve års tid må rørene byttes ut.

Til å heise opp stigerør har «Edda Freya» et VLS-tårn (Vertical Lay System) med kapasitet på 150 tonn. En vinsj kobles til stigerøret, og heiser det opp til

MILEPÆL: I juni gjennomførte «Edda Freya» en milepæl på norsk sokkel da et undervannsfundament (FTS) ble installert på 1350 meters dyp på Irpa-feltet. På bildet er FTS-en på akterdekket sammen med et suganker.

VLS-tårnet, der røret via et nytt system tas om bord. Under dekk finnes dessuten en karusell fra IMECA med en kapasitet på 3000 tonn stigerør.

– Men under normale operasjoner bruker vi ikke karusellen, siden stigerørene kommer på spoler, som vi oppbevarer på dekk. Dermed kan vi ha flere forskjellige typer stigerør med oss, forklarer Jim-Ivar Berg, som var

DEEPOCEAN

DEEPOCEAN

TUNGT LØFT: Det svært komplekse enkeltløftet utnyttet omtrent 95 prosent av kranens kapasitet.

OLAV THOKLE

KRAFT-KARENE: VLS-tårnet i midten, flankert av skipets to kraner.

EDDA FREYA

Bygget: 2016,
av Kleven Verft AS
Lengde: 149,8 meter
Bredde: 27 meter
Dypgang: 12 meter
Dekkareal: 2300 m²
Dødvekt: 11 549 tonn
Maksfart: 15,5 knop
Mannskap: Maks. 140
Motor: Dieselelektrisk hybrid
– 24 000 hk
Karusell: 3000 tonn
Kraner: To – kapasitet på 70
og 400/600 tonn
VLS-tårn: Kapasitet på 150
tonn
Helikopterdekk

skipets første overstyrmann og som fulgte byggingen av skipet mens han bodde i Ulsteinvik. Berg er nå kaptein, har vært rundt om på forskjellige skip i Østensjø-rederiet, men skal nå fast på forsyningskipet «Edda Fram».

Stigerør brukes til forskjellige oppgaver, og derfor er forskjellig konstruert. En type brukes til å hente olje og gass opp til riggen, mens en annen type brukes til å pumpe en slags «slikkepott-produkter» ned i brønnen, altså produkter som pumpes ned for å sørge for at mest mulig olje eller gass hentes opp.

« .. et godt utrustet treningsrom på 84 kvadratmeter.

FLERBRUKSBÅT:

En pumpestasjon fra OneSubsea på Horsøy utenfor Bergen lastes om bord for å fraktes til havbunnsfeltet Vigdis.

«Edda Freya» har også alltid med seg to undervannsfartøy kalt ROV (Remotely Operated Vehicles), som gjør arbeid på havbunnen. Disse fjernstyres fra skipet, og her snakker vi om «video gaming» på høyt nivå.

Mange fasiliteter

«Edda Freya» er ikke bare er tilrettelagt for avanserte offshore-

operasjoner, men også for en meningsfull fritid for et mangtallig mannskap, som inkluderer ansatte i DeepOcean, og drøye tredve Østensjø Rederi-ansatte som går under betegnelsen «maritimt mannskap». Det 150 meter lange skipet har en kapasitet på 140 personer.

Arbeidet om bord er sammensatt. Mange har hva vi kan kalle rene kontorjobber, mens andre i perioder har fysisk hardt arbeid på dekk. Noen er opptatt med driften av skipet, andre med subsea-oppdragene skipet får. Det er varmtarbeid og kaldtarbeid, rutinearbeid og krevende arbeid som krever spesiell tillatelse fra gang til gang.

På fritiden kan mannskapet om bord se TV på egne lugarer eller i felleslokaler. «Edda Freya» har to TV-rom, kinosal og gamingrom.

Besetningen har også et godt utrustet treningsrom på 84 kvadratmeter til disposisjon, samt

sauna og et bibliotek med bøker og brettspill. Og i den nesten 200 kvadratmeter store messen serveres det føde som gjør mer enn bare å mette. Skipet har også to utendørs rekreasjonsområder.

Digert helikopterdekk

Vanligvis går «Edda Freya» til land når mannskapet skal skiftes ut, men det er ikke alltid mulig alt etter oppdragets karakter. Da benyttes helikopter, og helipaden på «Edda Freya» er stor nok til å ta imot alle typer Nordsjø-baserte rotordrevne luftfartøy. Med en kapasitet på 16 tonn kan det i teorien ta imot et fullastet SAR Queen-redningshelikopter.

At skipet er en gigant i internasjonal målestokk ble behørig understreket da det i 2018 ble viet en episode i Discovery-serien «Mighty Ships». TV-teamet fikk være med i forbindelse med utskifting av stigerør på Troll-feltet. □

JAN ARNE WOLD / AUDUN SKADBERG

KAN LØFTE 5000 TONN

Offshorekranen om bord på delvis norske «Seven Borealis» skal være verdens største med en kapasitet på 5000 tonn.

Det 182 meter lange skipet ble opprinnelig bestilt av Nordic Heavy Lift i 2007 som «HLCV Borealis», men ble tidlig i prosessen overtatt av Subsea 7. Skipet er basert på SOC 5000-designet til Ulstein Design & Solutions B.V, og ble opprinnelig bestilt som et klassisk tungløftfartøy. Subsea 7 bestemte seg for

WIKIMEDIA COMMONS

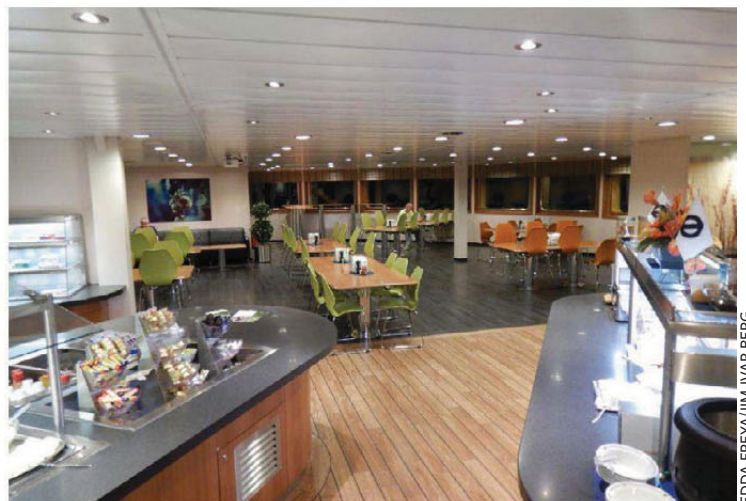
GIGANTISK: «Seven Borealis».

at «Seven Borealis» også skulle kunne fungere som rørleggingsfartøy, og det ble dermed konvertert til et flerbruksskip med Ulsteins assistanse. Et av de første oppdragene var å legge 70 kilometer med rørledninger for gassseksport på Martin Linge-feltet i Nordsjøen i 2012. Subsea 7 ble etablert i 2002 som et joint venture mellom Det Søndenfjelds-Norske Dampskipsselskab (DSND) og Halliburton Subsea. Kristian Siem er største eier og styreformann.

PRIVAT

PÅ BROA: Jim-Ivar Berg var første overstyrmann på «Edda Freya»

EDDA FREYA/JIM-IVAR BERG

KVALITETSMAT: Det legges stor vekt på skikkelig kosthold om bord, og i messa serveres blant annet god husmannskost.

OLAV THOKLE

TRENING: Et raust trimrom står til mannskapets disposisjon.

Tuvalu befolkning vil vekk

Med prognoser som viser at Tuvalu kommer til å havne under vann, søker landets befolkning seg vekk. Drømmen er Australia for mange av dem.

Tekst: **Mats Schjølberg Ulshagen**

Foto: **NTB** Grafikk: **Graphic News**

I det sørlige Stillehavet, midt mellom Australia og Hawaii, kjemper den lille øystaten Tuvalu en stille, men desperat kamp mot naturen. To av landets ni atoller er allerede oversvømt, og innen 80 år kan hele nasjonen være ubeboelig. Nå har nesten en tredjedel av innbyggerne søkt om å forlate landet, som klimaflyktninger.

En nylig inngått avtale mellom Australia og Tuvalu åpner for at inntil 280 innbyggere hvert år får mulighet til å flytte til Australia på et såkalt klimavisum. Det gir rett til å jobbe, studere og motta helsetjenester, og anses som en livline for mange som føler at landet deres ikke lenger kan reddes.

Over 3000 tuvaluanere har allerede søkt. Det er dramatisk, med tanke på at det bare er 11 000 innbyggere på øygruppa.

Havet stiger raskere

Tuvalu ligger i gjennomsnitt bare to meter over havet. Stigende havnivåer, forårsaket av global oppvarming, har de siste tre tiårene utgjort ca 15 centimeter, og tempoet akselererer.

Ifølge satellittmålinger og havnivåmodeller fra NASA, stiger havet i Tuvalus nærområde nå med rundt fire millimeter per år, nesten dobbelt så raskt som det globale gjennomsnittet. Fremtidige prognoser viser at dersom verden når tre graders oppvarming, kan havnivået rundt Tuvalu stige med mellom 0,5 og 0,7 meter i løpet av dette århundret.

Klimapolitikk

Konsekvensene er dramatiske: Saltsprengt jord, drikkevann som forurenses, flom som jevnlig skyller inn over lavtliggende områder, og en stadig mer uberegnelig tilværelse for dem som blir igjen. NASA-prognoser viser at Tuvalu innen år 2080 kan oppleve opp mot 300 oversvømmelsesdager i året. Ikke som resultat av stormer, men bare av tidevannet.

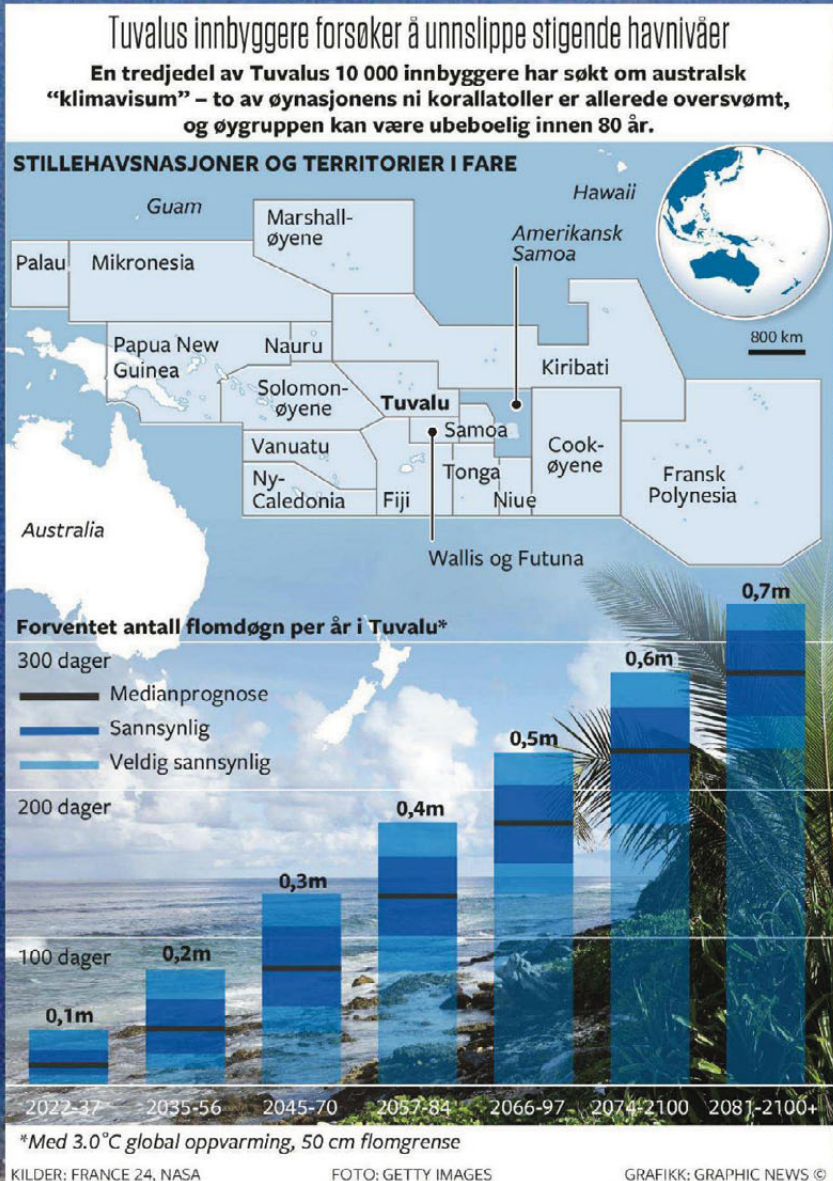
Myndighetene i Tuvalu har forsøkt å tilpasse seg situasjonen.

Med støtte fra Australia og internasjonale fond har man blant annet bygget opp nytt land langs kysten i hovedstaden Funafuti – en slags menneskeskapt høyde-drag som kan brukes til boliger og kritisk infrastruktur.

Men for mange er ikke dette nok. Økende usikkerhet, begrensede ressurser og manglende framtidshåp har ført til en økende bevegelse ut av landet. Australia har vært nølende med å bruke ordet «klimaflyktning», men Tuvalus utenriksminister har vært tydelig: Avtalen er et direkte resultat av at eksistensgrunnlaget for landet trues direkte av klimapolitikk – og mangel på den – i resten av verden. □

TYNN STRIPE: De fleste av landets innbyggere bor på øya Funafuti.

LAVT: I snitt ligger Tuvalu bare to meter over havet. I en ikke altfor fjern fremtid vil tidevannet kunne forårsake flom i store deler av landet.

~~SJARMERENDE OG UFARLIG SJARMLØS OG FARLIG~~

Finstasen ble skjemt av flekker. Suksessens bismak ble som en straff for 50 års uforbeholdne lojalitet. For seieren ble kjøpt med penger, og utløste forakt hos dem som kunne klappet meg på skulderen og gratulert. Å holde med Manchester City har sin pris. Og nå braker «elendigheten» løs igjen.

MICHAEL REGAN/GETTY

Tekst: Knut Espen Svegaarden

Fine plener, flotte arenaer. Sko i alle regnbuens farger, nyklipte spillere og nyklipt gress, managere i nypussede sko. Jubelfeiring med araber-flick-flakk og flashing av musklene under den tettsittende trøya – mens ikke et hår på hodet rører seg.

Slik er dagens fotball. Og det er kjedelig.

Gi meg 70-tallet tilbake, da tennene lå igjen i garderoben, du så hentesveisen før spilleren, og en sklitakling var like dagligdags som melk og brød, banene lignet mer på gjørmebad enn dagens biljardbord – og videodømming var like fjernt som en snøfri vinter i Norge.

Gi meg tiden tilbake da det var gøy å diskutere fotball, da kompisene holdt med QPR, Wolverhampton og Derby, i tillegg til Leeds og Liverpool, og «alle» lag kunne vinne. Fra 1961–92 vant 28 klubber pokaler i engelsk fotball. Fra 1993–2024 har 15 klubber vunnet noe.

Vanskelig å like

I dag dreier engelsk fotball seg for mye om eiere og penger.

Å komme seg inn i Champions League er viktigere enn å vinne en engelsk cup. I 2001 vant Liverpool ligacupen, FA Cupen og UEFA Cupen. Men den viktigste kampen gjensto: En ligakamp som kunne gi klubben en tredjeplass i Premier League – noe som ga Champions League.

Galskap.

Kanskje sliter jeg også med dagens fotball fordi «laget mitt» har stått for den største forvandlingen – iscenesatt av eiere med et dårlig rykte, beskyldt for juks og fanteri. ▶

UTENKELIG FOR FÅ ÅR

SIDEN: Knut Espen Svegaarden, tidligere VG-komentator, har i flere tiår pleid sitt troskap til Manchester City. Lidenskapen kom lett den gang klubben ikke vant noe stort. Men når seierne kom, som da klubben vant Premier League i 2024, var det med en bismak.

Sjekk Vi Menns Premier League-bilag!

PETER ROBINSON - EMPICS/GETTY

FORBILDE: Knut Espen Svegårdens store idol og læremester for finter på innlandets humpete grus- og gressbaner, Peter Barnes, scorer for Manchester United i Ligacupfinalen i 1976 – en av de sjeldne triumfene før arabiske eiere skapte nye tider.

PRIVAT

TIDLIG KRØKES: Knut Espen Svegård var målrettet i sin barneoppdragelse av sønnen Isak. Guttungen hadde knapt noe annet valg enn å følge sin far som City-fan.

JUBLENDE FARVEL:

Manchester City spilte sin siste kamp på gamle Maine Road 11. mai 2003. En ny og lovende fremtid bygget på arabiske penger og utenlandske stjerner dempet vemodet.

lite å gjøre med. Here we go again, liksom ...

– Manchester City ... men jeg har holdt med dem siden jeg var liten gutt.

Der kom det igjen, dette med å legge til «siden jeg var seks år», eller «siden jeg var liten gutt,» eller «siden 1969». Hvorfor i alle

dager hadde jeg begynt med det, egentlig? Svaret på det kom fra mannen som hadde stilt spørsmålet:

– Kjøpelag. Dere ødelegger fotballen, jævla sjeiker, juksebakere – Manchester City har ingen sjel!

Han ble nesten aggressiv. Jeg snudde meg bort, lei av hele samtalen, Manchester City og tiden vi lever i.

Hvorfor begynte jeg ikke å holde med Doncaster?

Vet ikke hvorfor

I nærmere 40 år var det stuerent, kanskje litt rart bare, å holde med

Sammen med en slags data-fotball, og en drøss med pokaler, blir klubben «min» til en klubb det er vanskelig å like. Det gjør noe med deg når du går fra å holde med et lag ingen bryr seg om, til et lag alle har en mening om.

Anerkjent

Det foregår omtrent sånn:

14. november 1997, på en fest i Oslo:

– Hvilket lag holder du med i England?

Spørsmålet hang i lufta. Vedkommende som spurte, hadde nok skjönt at interessen min for engelsk fotball var litt over middels.

Jeg tok en slurk av ølet, svelget, tenkte på den rare klubben jeg holdt med – og svarte, med letthet:

– Manchester City ...

– Ah ... kult. Fine drakter, morsomt lag. Så gøy med noe annet enn Arsenal, Liverpool, Manchester United ... svarte spørsmålsstileren – og smilte.

Jeg smilte også.

Han reaksjon var den vanlige, selv blant noen av dem som holdt med Manchester United. Så ufarlige var Manchester City ...

Utskjelt

22. januar 2019, på en fest i Oslo:

– Hvilket lag holder du med i England?

Jeg visste det kom, håpet faktisk litt å unngå det, men det var

« ... vi så på hverandre som to sinte okser.

spillere på en corner eller at en spiller måtte utsette debuten sin på grunn av at han ikke fant drakta si:

Dette gikk inn under uttrykket «Typical City»: En klubb som er den eneste i England som har rykket ned sesongen etter et ligagull, som både scoret og slapp inn hundre mål på en sesong – og som rykket ned en sesong der de ikke var under streken før det var spilt 87 minutter av den siste seriekampen.

Følelsene vokste

Jo flere rare og merkelige opplevelser, dess gladere ble jeg i klubben. Følelsene vokste i takt med stoltheten av å holde med en fotballklubb som var inkluderende, historisk sterk og tilgjengelig.

Da jeg stoppet på Maine Road før hjemreise fra en jobb i 1998, ble jeg jaget INN i klubblokalene. Vakta lurte på hvorfor jeg ikke gikk inn. – Come on, sa han – og så gikk jeg inn for å titte. Det endte med at vakta ønsket seg julekort fra Norge og sa at jeg måtte komme tilbake så fort jeg kunne.

15 år senere: Min sønn, Isak på 10 år, og jeg er på Citys hjemmebane. Her må jeg tillegge at min lille protest mot dagens Manchester City, er at jeg aldri sier eller skriver det offisielle navnet på hjemmebanen. Sponsornavn på en fotballbane? Glem det.

Uansett;

Dette var midt på sommeren, og Isak, som hadde lært seg ganske mye om Manchester City allerede, ville inn og se på statuen av Colin Bell, Citys største spiller gjennom tidene.

Men i motsetning til på Maine Road 14 år tidligere, da jeg ble jaget INN, fikk vi nå en finger i øyet med en klar beskjed.

Stengt port

– Her kommer dere ikke inn. Det hjalp ikke hva jeg sa. Mannen så ut som han hadde talefeil der han gjentok setningen «No, you can't» 12 ganger. Jeg svarte «why», hver gang. Vi hørtes ut som hakk i plata, der vi så på hverandre som to sinte okser.

Sånn er livet med en tidligere så sjarmerende fotballklubb blitt. Manchester City er blitt en sportslig og økonomisk suksess, en klubb som har vunnet flere

Manchester City. De 17 siste årene har endret hele synet, ikke bare på Manchester City, men også på hele den morsomme ligaen jeg falt for gjennom tippekampen, engelsk radio, fotballkort og fotballblader på 1970-tallet.

For meg har det nesten ført til en form for schizofreni, der jeg vekselvis jubler over ekstrem fotball, seirer og titler, men der også alt skjer i en flora av mistenksomhet, påstander om juks og fanteri, påpekning av et eierskap som har noen verdier som kolliderer med hva de fleste europeere står for.

Jeg vet ikke grunnen til at jeg, seks år gammel, valgte Manchester City. Jeg vet ikke engang om årstallet er riktig. Kanskje var jeg eldre, men det er uansett minst 50 år siden. Minnet inneholder et fotball-blad, en viss vinrød fot-

ballbag med lyseblå skrift med «Francis Lee» på. Et tredje minne er fra lokalavisa, en tabell, med «Manchester City» øverst. Jeg husker jeg spurte faren min, ligningssjef Arve Svegården, hva «City» betydde. Jeg kan umulig ha vært mer enn fem-seks år.

– By, svarte far. Og det var jo kult med en by, City.

Kanskje det var kombinasjonen av disse tre hendelsene som fikk meg blå? Og sånn har det vært siden. Og for en som ikke har favorittlag i Norge, ble dyrkelsen kanskje ekstra sterk.

Og valget mitt, om det var et valg, var, uansett, lenge, lenge før Manchester City ble til den verdensbedriften de er i dag.

Bare to i byen

I hele Lillehammer by, i oppveksten, var det to personer som

holdt med Manchester City. Det husker jeg at jeg var ganske stolt av. Det var litt eksklusivt. Jeg var i det hele tatt ganske stolt av valget mitt. Og City var ganske gode gjennom 1970-tallet. Som den samleren jeg er, ble gutterommet raskt dekorert av City-spillere, fotballkort ble samlet – og jeg terpet på vingen Peter Barnes sine spesielle finter på treningene.

Slik var første del av mitt liv med Manchester City.

Senere var de bare der, Manchester City, stort sett dårlige, stort sett sjarmerende og ufarlige. Vant aldri noen ting, men hadde en sjarmerende egenskap likevel: De satte de merkeligste rekorder og skapte anekdoter, når som helst, enten det var en kamp der straffemerket måtte males om midt under kampen, at dommeren snublet og rev med seg to

ALEX DAVIDSON/GETTY

pokaler (18) på 14 sesonger enn på de foregående 45 årene, og som omsetter for milliarder.

Men er det gøy?

I 2007/08 tapte Manchester City sin siste ligakamp, borte mot Middlesbrough, 1–8. Ingen ting tydet på at jeg noen gang skulle få oppleve å se laget mitt løfte en pokal igjen. Så opplevelsene ved å stå sammen med sønnen min bak målet der Yaya Touré avgjorde FA-cupfinalen i 2011, og også stå bak målet da Sergio Agüero avgjorde tittelkampen i 2012, var heftige. Men kanskje mest på grunn av Isak, som tidlig ble en så lidenskapelig supporter. Forskjellene på oss er enorme: Jeg var 16 år da jeg fikk møte Bobby Shinton.

Isak var syv år da han fikk møte Carlos Tévez.

Jeg var 49 år da jeg fikk oppleve et ligagull for første gang. Isak var ni år.

Dritt og redsel

Manchester City har preget hele livet mitt, fra jeg kan huske noe som helst. Men de siste årene har ikke bare vært positive. City har gått fra å være sjarmende og ufarlige til usjarmerende farlige. Der mange tidligere kunne ha Manchester City som «lag nummer to», er det kun vrede og hat å høre nå. Du ser det i øynene på folk – «Manchester City – fysj ...» Det er nærmest hat, det er ironisering, det er

drittkasting, det er – redsel?

Det er klart det er redsel. For alle som er oppegående ser jo at Manchester City fort kan dominere engelsk og europeisk fotball de neste ti årene også, hvis eierne vil – og hvis de ikke blir kjent skyldig i anklagene mot dem.

«Manchester City ruined my life» het etterfølgeren til forfatteren Colin Schindlers prisbelønte «Manchester United ruined my life». For Schindler fant til slutt ut at City ble for mye og for stort og for uspiselige – også, ikke bare United.

Og jeg kjenner meg litt igjen.

Det er fortsatt MIN fotballklubb, det er det igjen med at du kan skifte bil, hus, kone og kjønn,

«ENGELSK FOTBALL»:

Nordmannen Erling Braut Haaland har scoret for Manchester City mot Fulham og gratuleres av Ruben Dias og Matheus Nunes, begge fra Portugal og Omar Marmoush fra Egypt. Penger, pynt og et liv på første klasse har overtatt i den tradisjonsrike engelske toppserien.

men ikke fotballag. Men det er ikke lenger det samme.

Burde vært stolt

Jeg burde være like stolt av å holde med Manchester City i dag som da klubben rykket ned i

CLÉRIA DE SOUZA/WIKIMEDIA COMMONS

KJØPT SUKSESS: Manchester City var laget med en tradisjonsrik stadion og med tradisjoner for å egentlig ikke vinne så mye annet enn enkeltkamper. Nå «bor» klubben på et moderne stadion med et sponsornavn som liebhavere vegrer seg for å uttale.

RICHARD COOKE/WIKIMEDIA COMMONS

80 ÅR OVER: Manchester Citys tradisjonsrike hjemmebane i årene 1923–2003 ble plukket ned og erstattet av 474 nye boliger. Og med stadion forsvant alibiet til mange av de edsvorne tilhengerne av de lyseblå.

daværende 3. divisjon i 1997.

Men jeg er ikke det.

Jeg dekker meg bak at det har med alder å gjøre. Men for oss som har vært gjennom fem nedrykk, på reise gjennom divisjonene, og som ikke så snurten av en pokal på 35 år, så er det som har skjedd de siste årene nærmest uvirkelig.

Selvironien levde godt i årene fra 1983–2008. På en tur til Manchester rundt årtusenskiftet, så jeg fem kamper med City, to med A-laget, to med reservelaget og én med juniorlaget. Utkomme: Fem tap.

Jeg ville aldri vært Citys berg-og-dal-bane-historie foruten. Aldri en kjedelig sesong. Vant ikke City noe, så byttet de i hvert fall manager.

Manchester City er blitt en fantastisk veldreven bedrift, med stjernespillere og en omsetning som snart går i taket, med eiere som trolig ikke gir seg før de har europeisk herredømme.

Likevel savner jeg, iblant, en opprykkskamp mot Gillingham, fra nivå tre i ligasystemet.

Gikk amok

Her er noe jeg skrev i dagboka mi

PRIVAT

ARVEGODS: Når far Svea lærer å holde med et lag som seksåring, har barna Isak og Sara fint lite de skulle ha sagt.

etter at Manchester City rykket opp fra League One 30. mai i 1999, den sterkeste opplevelsen med City i mitt liv:

«Jeg vet jeg burde vært glad, jublet – og strukket armene mot skyene da Weaver reddet den siste straffen. Det gjorde jeg ikke. I stedet ble jeg sint. Så sint at folk rundt meg nærmest var i sjokk. Jeg husker lite av det selv, gikk på en måte ut av mitt eget skinn. Opp av stolen. Bort til en bokreol. Og så begynte jeg å slå. Slå, slå, slå. Jeg slo bokreolen omtrent i filler. Etterpå oppdaget jeg at hånda hadde hovnet opp, men det fikk gå.

Så sparket jeg til den stolen jeg hadde opplevd galskapen på. Stolen velta, jeg hoppa rundt med knyttede never og ropte «helvete, helvete – ja, ja, ja! Faen, ja, faen i helvete!!!!» Primitivt og fint

Jeg gjorde alt det jeg hater ved fotballsupportere; gikk amok. Heldigvis stoppet det ved inventaret.

På jobben i VG-huset stoppet arbeidet for noen sekunder. Hva i himmelens navn var det som skjedde?

Noen lo, andre ristet på hodet. Jeg ropte igjen. Enda høyere denne gangen. Blikket mitt så sikkert smart ut. Håret sto rett opp. Kinnene var nok røde, som de pleide når jeg ble opphisset. Men jeg brydde meg ikke. Ingen

skjønnte hva som foregikk, naturlig nok. Hvordan forklare et raserianfall etter en SEIER i en fotballkamp?

Men det var nok nå.

Psykiatri

For første gang på Gud-vet-hvor-lenge hadde Manchester City vunnet en avgjørende fotballkamp. 25 år med frustrasjoner rant ut. Alt innestengt raseri, alle nederlagene, alt kom ut på samme tid. Det var vel fortrent og sperret inne for lenge. Hadde en lege sett meg tilte, ville han garantert skrevet ut en sterk anbefaling om innleggelse på psykiatrisk avdeling. Blakstad, Reitgjerdet, Gaustad – kom med ham ...»

For en supporter som ikke er vant til å vinne, tror jeg det er vanskelig å venne seg til å vinne. Kartet stemmer på en måte ikke med terrenget lenger. Alt kan bli en trygghet. Min merkelige trygghet var at jeg aldri, nesten i hvert fall, ble skuffet. Jeg visste jo at City aldri vant. Det var min sikkerhet.

Du finner neppe noen større kontrast i fotballverdenen enn Manchester City før og etter 2008 – den dagen i september da alt ble endret, også for en som – husk det – har holdt med klubben «siden jeg var seks år.»

ERIN UNDERWOOD/NTB

Spøkelser

De finnes ikke på ordentlig, men oppfører seg som ekte partikler. De kan ha masse, fart og ladning – og de styrer alt fra strøm i ledninger til superledende materialer. Kvasipartiklene er fysikkens spøkelser.

Kvasipartikler finnes ikke på samme måte som elektroner eller protoner, men de oppfører seg som dem likevel, med masse fart og ladning. De oppstår når mange partikler i et materiale beveger seg sammen, som en slags kollektiv illusjon, og kan da styre alt fra strøm i ledninger til superledende materialer. Og selv om de ikke finnes i tomt rom, kan vi måle dem, regne på dem og bruke dem.

Noen kvasipartikler kan til og med splitte elektroner i to, lage kvantedråper eller danne eksotiske tilstander vi knapt skjønner. Dette har fått forskere til å stille seg selv spørsmålet Hva er egentlig virkelighet? Hvis noe som ikke finnes «på ordentlig» likevel virker, kanskje er alt en slags avansert illusjon?

Kilde: New Scientist

Spekkhuggere på spa

DE ER KANSKJE kjent som havets tøffeste rovdyr, men spekkhuggere har også sans for stil og velvære. Vi har tidligere skrevet om hvordan en gruppe spekkhuggere har begynt å «pynte» seg med hatter av død fisk. I en ny studie har forskere dokumentert at de også bruker tang og andre planter til å skrubbe seg med. Med målrettede bevegelser gnir de kropp, snute, rygg og finner mot brunalger på havbunnen. Noen lar til og med andre dyr skrubbe dem. Det blir nesten som et undervannsspa, og dyrene er observert mange nok ganger til at man er overbevist om at det ikke er tilfeldig.

Fenomenet er observert ved Crozetøyene i Sørishavet, der forskere har loggført over tusen møter med spekkhuggere. Bruken av planter på denne måten regnes som en form for verktøybruk, og anty-

der både at de søker komfort og sosial interaksjon. At spekkhuggere ikke bare jakter sammen, men også skrubber hverandre med tang, føyer seg inn i et stadig rikere bilde av en art med intelligens, samarbeidsevne og en viss sans for velvære.

Det er ikke første gang spekkhuggere overrasker med kreativ adferd. I Alaska er det rapportert at de regelmessig forsyner seg av kommersielle fiskeliner, og napper fisken rett av kroken før fiskerne rekker å dra dem opp. Andre steder er de observert mens de samarbeider for å lage bølger som skyller seler av isflak. Blant dyr i fangenskap ved Marineland i Canada, er flere spekkhuggere observert mens de bruker død fisk som lokkemat for å lure måker nærmere, før de snapper dem i lufta.

Kilde: BBC Focus

VISSTE DU AT...

... edderkopper lager silke sterkere enn stål, målt i vekt?

... bakterier i tarmen din kan påvirke humøret ditt?

... kroppen din fornyer omtrent 25 millioner celler i sekundet?

... det er flere trær på jorden enn stjerner i Melkeveien?

... et jordekorn husker hvor det har gjemt tusenvis av nøtter – uten å skrive det ned?

... det regner diamanter på Uranus og Neptun – ifølge teorier om trykk og karbon?

Visker ut selvet

En ny studie viser hvordan en psykedelisk blanding bestående av DMT og harmin påvirker hjernen på uvanlig vis. Når forsøkspersoner tok stoffet, endret hjernen måten den tolket ansikter på, og skillet mellom «meg» og «andre» begynte å viskes ut.

Følelsen av å miste seg selv, også kalt ego-død, er kjent fra mange psykedeliske opplevelser, men her har forskerne målt hvordan det faktisk skjer i hjernen. Resultatet kan være nyttig for behandling av depresjon og angst, men det kan også være forstyrrende.

Kilde: psypost.org

Miljøversting

En ny studie slår fast at det amerikanske militæret alene slipper ut mer klimagasser enn noen annen institusjon på kloden. Militæret bruker rundt 269 000 fat olje daglig, med CO₂-utslipp som tilsvarer små og mellomstore land. Forskerne bak studiene peker på at reduksjoner i militærbudsjettet kunne spart energi tilsvarende enkelte nasjoner.

I tillegg til selve forbruket har militæret lenge vært unntatt fra internasjonale klimaforpliktelser – både Kyoto-protokollen og Parisavtalen har utelatt slike utslipp av sikkerhetshensyn.

Pentagon har imidlertid investert i mer drivstoffeffektivt utstyr og økt bruk av fornybar energi de siste årene.

Kilde: Scimex

VISSTE DU AT...

... hvaler kan synge sanger som varer i flere timer?
 ... noen bakterier lever flere kilometer under havbunnen – uten oksygen eller lys?
 ... du har et unikt mikrobeavtrykk – en slags «bakteriesignatur» – som kan spores?
 ... det finnes frosker som bruker øynene til å dytte maten ned i halsen?
 ... verdens kaldeste sted er i Antarktis, hvor temperaturen har blitt målt til $-98,6^{\circ}\text{C}$?
 ... en sopp i Oregon er målt til nesten ti kvadratmeter?

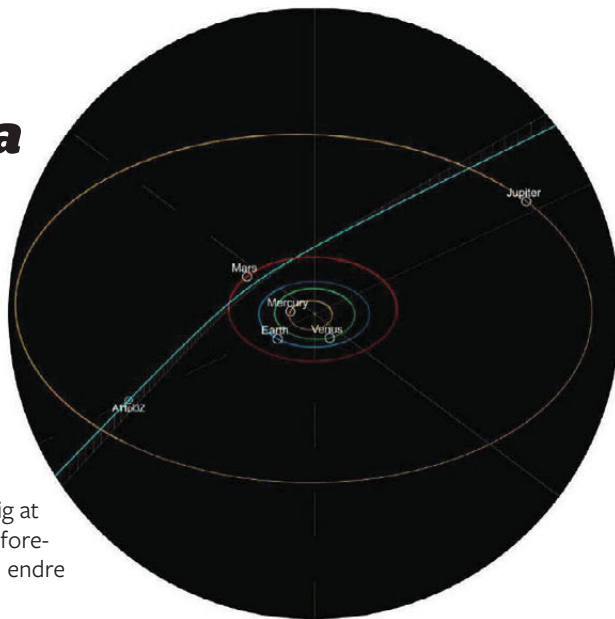
Gjester langveisfra

Et mystisk objekt med navnet A11pl3Z har nylig dukket opp i solsystemet vårt – og alt tyder på at det kommer utenfra. Langt utenfra. Astronomer mener dette kan være vårt tredje kjente besøk fra en annen galakse.

De to foregående var 'Oumuamua i 2017, et avlangt objekt som skapte debatt om det kunne være et romskip, og Borisov i 2019, en helt vanlig komet, men med stø kurs fra stjernene.

Nå har altså teleskoper fanget opp et objekt som ikke bare har kurs rett gjennom solsystemet, det har en så ekstrem bane at det er lite sannsynlig at det er bundet av solas gravitasjon. Objektet viser foreløpig ingen tegn til å være en komet, men det kan endre seg når det nærmer seg sola.

Kilde: IFLScience

CATALINA SKY SURVEY

Vitenskapelige fakta

Vokse av seg nærsynthet

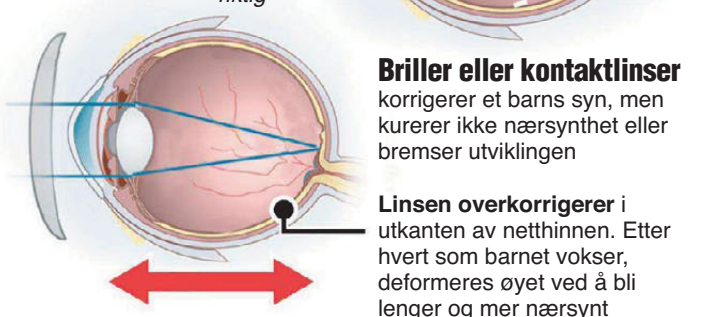
Nærsynte barn blir ofte mer nærsynte med alderen, men med spesielle kontaktlinser kan prosessen snus.

Briller kan forverre barns nærsynthet

Det nærsynte øyet

er for langt og fokuserer bildet på feil sted

Formen på et øye som fokuserer riktig

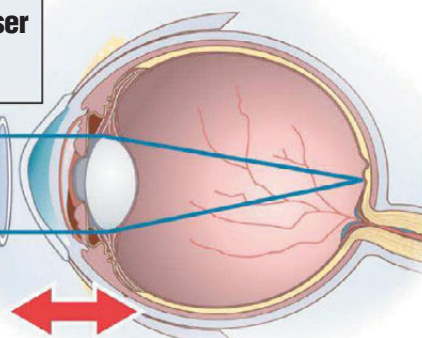
Briller eller kontaktlinser korrigerer et barns syn, men kurerer ikke nærsynthet eller bremser utviklingen

Linsen overkorrigerer i utkanten av netthinne. Etter hvert som barnet vokser, deformeres øyet ved å bli lenger og mer nærsynt

Spesiallinser styrer øyets vekst

Eksperimentelle linser med ulik styrke i midten og i kantene

De endret øyets vekst etter hvert som barna vokste, og reduserte forlengelsen av øyeeplet som gjorde dem mer nærsynt

© MCT/Bulls
 KILDER: David Troilo ved State University of New York College of Optometry

Til ugress og krig

Et selskap fra Georgia Tech har utviklet en tusenbeinlignende robot som skal gjøre lusing i jordbruket enklere. Den kryper gjennom ulendt terreng der vanlige maskiner ikke når frem, og bruker mange motoriserte bein i stedet for hjul. Den mekaniske utformingen lar roboten tilpasse seg underlaget uten avanserte sensorer, og blir et alternativ til sprøyting og manuell lusing – særlig i nisjeproduksjoner med lite arbeidskraft.

Robotene testes nå i USA, med mål om å identifisere og fjerne ugress, enten mekanisk eller med laser. Takket være den fleksible konstruksjonen ser utviklerne også for seg bruk i redningsoppdrag, utforskning og militære operasjoner.

Kilde: The Byte

Romernes favoritt

Ny forskning har avslørt hva romernes mest populære saus, *garum*, inneholdt. Ved hjelp av moderne DNA-teknologi har forskere for første gang klart å identifisere fiskeslagene som ble brukt i produksjonen av den salte sausen, og det viser seg at sardinen var en kulinarisk grunnstein i Romerriket.

Garum ble laget ved å salte og fermentere fisk i store kar, og ble brukt som smakstilsetning omtrent på samme måte som vi bruker soyasaus eller buljong i dag. Funnstedet Adro Vello i Galicia, nordvest i Spania, var en gang et romersk produksjonsanlegg for sausen, og arkeologer har funnet store mengder fiskebein. Imidlertid har de fleste av disse vært for små og fragmenterte til å kunne artsbestemmes.

En ny metode, utviklet av forskere ved Universitetet i Vigo, gjør at de har kunnet trekke ut og analysere DNA fra beinrester som er både gamle og hardt bearbeidet. Resultatene viser at nesten all fisken i karene stammet fra sardiner. En mindre andel var ansjos.

Nå håper forskerne håper at metoden kan brukes til å kartlegge matkultur i flere gamle sivilisasjoner.

Kilde: *Frontiers in Environmental Archaeology*

VILLE VÆRE ALLE ANDRE ENN SEG SELV

Noen behersker kunsten å bedra bedre enn andre. Ferdinand Waldo Demara var en av de aller beste. Selv sommerens NRK-serie om skurken Philip Holst-Cappelens herjinger blir småtteri.

Tekst: Inge Lundereng

Ferdinand Waldo Demara var tilsynelatende kvalifisert for det meste. Han hadde stjålet identiteter han brukte som aliaser, han kunne utgi seg for å være kreftforsker, feltlege, maskinist, ingeniør, zoolog, fengselsvakt, filosofiprofessor, advokat, lærer, prest, munk og mere til.

Ferdinand herjet som verst fra 1940 til 1970-tallet. I 1957 ble han beskrevet i en artikkel i amerikanske TIME Magazine som vågal, uskolert, men med høy IQ

og en bemerkelsesverdig evne til å etterligne andre.

Hans deltagelse i Koreakrigen (1950–1953) hører definitivt til kategorien «vågal». I konflikten mellom Nord- og Sør-Korea, med USA og FN på den ene siden og Kina på den andre, dukket han opp som «Joseph Cyr», lege på den kanadiske destroyeren HMCS Cayuga.

Da 16 sårede koreanere ble reddet om bord, var livene til flere av dem i hendene på krigsskipets eneste «lege». Her kom klisterhjernen som Demara visstnok var født med til sin rett. Han forskanset seg på skipets legekontor mens han pløyde gjennom medisinske oppslagsverk, kom ut igjen og reddet alle de sårede med sine inngrep og bruk av store mengder penicillin.

En heltemodig operasjon hvor han fjernet en livstruende kule i brystregionen på en såret soldat, fikk omtale i kanadisk presse.

Ferdinand Waldo Demara

GETTY IMAGES

VILLE VÆRE VIKTIG:

Ferdinand Waldo Demara likte ikke å være seg selv. Han ville være noen andre, noen viktige.

Paradoksalt nok skulle nettopp denne helteåden avsløre ham. En person som leste saken, var moren til doktor Joseph Cyr, navnet på den heltemodige doktoren om bord i krigsskipet i Korea. Hun kunne fortelle at sønnen hennes på det tidspunktet faktisk praktiserte som lege i Grand Falls i den kanadiske provinsen New Brunswick, og ikke lappet sammen skadde i Korea.

Da nyheten om bedrageren nådde destroyeren som fremdeles patruljerte utenfor kysten av Korea, nektet kaptein James Plover først å tro at Demara ikke var legen Joseph Cyr. Men Demara hadde satt den amerikanske marinen i forlegenhet. I stedet for å gå til sak mot ham i full offentlighet ble Demara tvangsreturnert til USA i all stillhet.

Full av hemmeligheter

Bakgrunnen til Ferdinand Waldo Demara er lite kjent. Han ble født inn i en ganske velstående familie i Lawrence i delstaten Massachusetts, trolig i 1921. Faren jobbet i filmbransjen frem til det økonomiske krakket i 1929. Da mistet familien inntekten og måtte flytte til en fattigslig del av byen. Her skal unge Ferdinand ha vist sitt talent for første gang da han lurte en lokal butikkeier til å gi Demara og kameratene gratis sjokolade.

Ferdinand – bare kalt «Fred» lokalt – rømte hjemmefra da han var 15–16 år gammel, og dukket opp igjen som novise i et kloster på Rhode Island i delstaten New York. Han kom til klosteret i 1937 eller 1938 og ble der til han ble innrullert i den amerikanske hæren i 1941. Året etter stjal han identiteten til medsoldaten Anthony Ignolia for så å desertere.

Deretter fulgte to nye korte opphold i kloster før han igjen med sin nye identitet vervet seg til marinen. Men misfornøyd med karrieremulighetene fingerte han et selvmord og «gjenoppsto» som den religiøse psykologen Robert Linton French. Med dette aliaset

GETTY IMAGES

underviste han blant annet i psykologi ved to universiteter og ved et sanatorium i Los Angeles før FBI fikk klosa i ham og fikk ham dømt til 18 måneders fengsel for deserteringen.

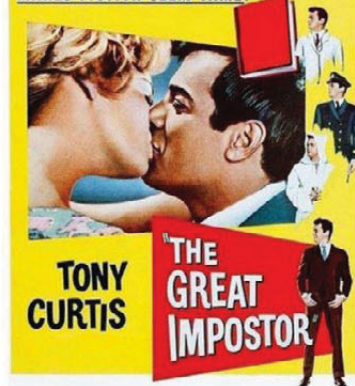
Da han hadde sonet ferdig, studerte Ferdinand juss på kveldstid ved Northeastern University en kort periode, for så å bli innlemmet som Broder John Payne i den katolske ordenen Brothers of

Christian Instruction i delstaten Maine. Det var der han møtte den unge legen Joseph C. Cyr, hvis identitet han «lånte» da han dukket opp som feltlege på den kanadiske destroyeren under Koreakrigen.

Utgå seg som lærer

I 1957 ble Demara arrestert etter å ha gitt seg ut for å være læreren Martin Godgart. I 1959 kom boken «The Great Impostor», basert på Demaras liv. Den ga ham en plass i rampelyset. Han spilte kirurg i en skrekkfilm og var gjest i TV-showet «You Bet Your Life». I 1961 filmatiserte Hollywood «The Great Impostor» med Tony Curtis i hovedrollen.

THE TRUE LIFE STORY OF HIS ESCAPADES
MAKES FICTION SEEM TAME!

THE GREAT IMPOSTOR:
Demara skal ha mislikt filmen basert på hans liv, og synes ikke Tony Curtis lignet ham i det hele tatt.

FAKSIMILE ROTTEN TOMATOES

«Bedrageren opererte ut en kule på en såret soldat.

Christian Gerhartsreiter

Demara skal ha mislikt filmen og uttalte at Curtis ikke lignet på ham i det hele tatt.

I 1967 ble Ferdinand Demara ordinert som prest etter å ha tatt kurs ved en bibelskole i Portland. Han ble så god venn med skuespilleren Steve McQueen at han ga den legendariske skuespilleren den siste olje på dødsleiet i 1980. Demara døde selv i Anaheim, California i 1982, bare to år senere, 60 år gammel.

– Han er det mest miserable og ulykkelige mennesket jeg noen sinne har møtt, uttalte Demaras psykolog John J. Zane etter Demaras død i 1982. Motivet for Demaras bedragerier er ikke klart, men han hadde etter alt å

BEDRAGER OG DRAPSMANN: Christian Gerhartsreiter ble arrestert i 2008. Da hadde han bedratt mennesker siden 1978 og også drept.

dømme et behov for å være betydningsfull. Alle yrkene han valgte var prestisjefulle yrker.

Bløffet seg til visum

Ondskap lå neppe bak Fernando Demaras bruk av alle hans aliaser. Han hadde bare et voldsomt behov for å være viktig. Da er det langt verre med bedrageren «Clark Rockefeller».

Christian Gerhartsreiter ble født i Tyskland i 1961 og sitter i dag fengslet for drap i USA. I ►

BBC.COM

GODE BUSSE: Har du tatt T-bane, tog eller buss i New York kan du ha sittet på med Darius McCollum. Han har en sykkelig trang til å sette seg bak rattet på dem alle og kjøre av gårde.

Darius McCollum

– NESTE GANG STJELER JEG ET FLY

Mange bedragere er drevet av ønsket om anerkjennelse og rikdom. Andre er besatt av busser og T-baner.

Som Darius McCollum (55). Han er først og fremst kjent for å late som om han var autorisert fører av T-baner og busser i kollektivtrafikken i New York. Kanskje ingen voldsom forbrytelse, men McCollum var en notorisk gjenganger, iherdig og standhaftig.

Han er blitt arrestert over 30 ganger for å sette seg inn i førerseter på busser og T-baner for så å kjøre av gårde. Første gang var han bare 15 år gammel.

McCollum er autist og har vært sykkelig opptatt av T-baner, tog og busser siden han var liten. Innen han var fem år gammel hadde han lært seg hele

New Yorks kollektivtrafikk utenat.

Alle arrestasjonene gjør at McCollum har forbud mot å forlate New York, noe foreldrene har argumentert imot. De ønsker å flytte sønnen fra alle de fristende bussene og T-banene i millionbyen. Og med god grunn. I 2015 ble McCollum arrestert igjen etter å ha satt seg bak rattet på en Greyhound-buss.

Han ble stanset etter to timer på en holdeplass i bydelen Brooklyn. Da sa han til politiet: – Neste gang stjeler jeg et fly. I 2018 ble han innlagt på psykiatrisk avdeling på ubestemt tid.

David Hampton

– JEG ER SIDNEY POITIERS SØNN

David Hampton var en amerikansk bedrager som lurte rikfolk i New York.

Ofrene ble lurt til å investere, gi ham penger, mat og husly fordi han sa han var skuespilleren «Sidney Poitiers neglsjerte sønn».

Hampton vanket på de dyreste og fineste restaurantene, og sa at han var der for å møte faren Sidney Poitier. Mens han ventet, ble han servert de flotteste matretter og viner. Da alt var fortært, oppga han at faren hadde sviktet ham.

En Newsweek journalist som kjente til Hampton, avslørte til slutt svindelen. Hampton ble arrestert i 1983, men ikke dømt for annet enn å betale tilbake 4500 dollar til noen av dem han hadde svindlet. David Hampton døde i 2003 bare 39 år gammel, men har satt spor etter seg. Rollefiguren Will Smith spiller i filmen «Six Degrees of Separation» fra 1993 er basert på Hampton.

JUKSEMAKER: David Hampton utga seg for å være skuespilleren Sidney Poitiers sønn.

NTB SCANPIX

1978, 17 år gammel, møtte han tilfeldigvis det amerikanske ekteparet Elmer og Jean Kelin som var på ferie i Tyskland. Han brukte navnene deres for å bløffe seg til visum i USA ved å si at ekteparet Kelin hadde invitert ham til å bo hos seg i California.

17-årige Gerhartsreiter landet i New York, men drømmen var å dra til Hollywood og bli skuespiller. Innen han ankom Wisconsin på veien vestover, hadde han

skiftet navn til Christopher Kenneth Gerhart, og meldte seg som student i ved et universitet. Han var fast bestemt på å bli amerikansk statsborger så fort som mulig.

Stakk etter bryllupet

Da han i 1981 møtte 22 år gamle Amy Jersild Duhnke, fremdeles i Wisconsin, tryglet han henne om å gifte seg med ham slik at han kunne bli amerikansk statsborger.

Gerhartsreiter løy og hevdet at han ville bli sendt hjem til Tyskland for å kjempe i den kalde krigen på den russiske grensen. Og det ville han «aldri komme levende fra».

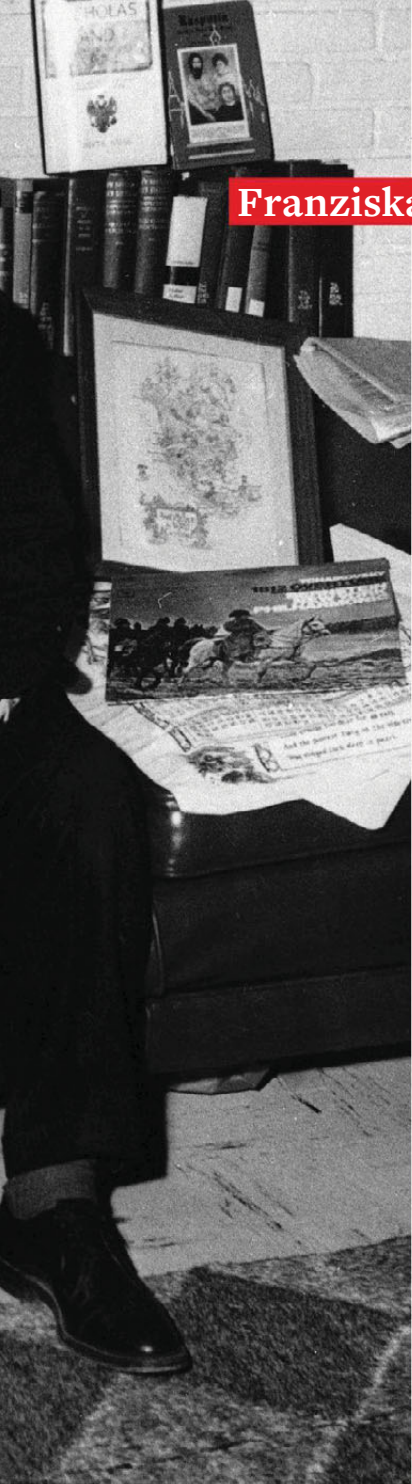
Dagen etter bryllupet stakk han til California.

De to nybakte ektefellene så aldri hverandre igjen.

Som Christopher Chichester leide han et hus hos familien Sohus i en velstående del av byen San Marino i California.

I 1985 forsvant ekteparet Jonathan og Linda Sohus. Da familiemedlemmer og etter hvert politiet kom og spurte hvor det

«Tryglet henne om å gifte seg.»

Franziska Schanzkowska

– JEG ER MIRAKELET SOM OVERLEVDE

Ble virkelig hele tsarfamilien drept da Bolsjevikene overtok makten i Russland i juli 1918?

Offisielt ble tsar Nikolaj 2, tsarinaen og alle parets fem barn henrettet i Jekaterinburg.

Stor var derfor overraskelsen da en ung kvinne dukket opp to år senere og hevdet hun var tsarens yngste datter Anastasia.

Angivelig hadde to brødre reddet henne ut av den blodige kjelleren, smuglet henne ut av landet og i sikkerhet i Romania.

Hun kalte seg Anna Anderson.

Slektninger av tsarfamilien kalte henne raskt en svindler. En tysk journalist fant ut at «Anastasia» var Franziska Schanzkowska, en kvinne som nylig hadde forsvunnet fra en psykiatrisk anstalt i Tyskland like før Anastasia dukket opp.

Men noen trodde på henne.

Som Maria Rasputin, datteren til den beryktede rådgiveren til tsarfamilien. Schanzkowska hevdet til sin død i 1984 at hun var tsarens yngste datter. Først på 1990-tallet avslørte DNA-bevis at Franziska Schanzkowska ikke var i slekt med Romanov-familien.

«TSARENS DATTER»: Anna Anderson, identifisert som polske Franziska Schanzkowska hevdet hele sitt liv at hun var Anastasia – den siste russiske tsarens yngste datter. Her med sin nybakte ektemann Dr. John E. Manahan etter bryllupet i 1968.

UKJENT

Mary Baker

«PRINSESSE»: Prinsesse Caraboo dukket bare plutselig opp i en landsby nær Bristol på 1800-tallets England og bablet et språk bare en portugiser forsto. Han fortalte at hun sa hun var en prinsesse som hadde rømt fra sine kidnappere.

– JEG ER PRINSESSE

En vakker og mystisk kvinne dukket opp i en landsby nær Bristol i England i 1817 og snakket kaudervelsk.

Først trodde innbyggerne at hun var en tjenestepike av utenlandsk opprinnelse. Men en portugisisk sjømann som også dukket opp av intet, hevdet han forsto den merkelige bablingen. Han greide å overbevise landsbybeboerne om at den fremmede kvinnen var en vaskeekte prinsesse som het Caraboo, kom fra en øy som het Javasus i Indiahavet og var blitt kidnappet av pirater.

En natt hadde hun hoppet over bord og svømt i land. Og her var hun.

«Prinsessen» ble berømt og omtalt i datidens engelske aviser. En kvinnelig leser kjente «prinsessen» igjen som sin barnepike som pleide å underholde ungene med på snakke liksom språk. Hun het egentlig Mary Baker og kom fra Devonshire. Men prinsesse Caraboo ble berømt. I 1994 kom Hollywood-filmen *Princess Caraboo* med Phoebe Cates som svindleren.

Elizabeth Bigley

– JEG ER ANDREW CARNEGIES HEMMELIGE DATTER

Kanadiske Elisabeth Bigley (1857–1907) er bedre kjent som Cassie Chadwick, kvinnen som svindlet flere amerikanske banker og rikinger.

Hun tilegnet seg mange millioner dollar ved å hevde at hun var styrtrike Andrew Carnegies uekte datter. Historien hennes var at hun ville arve 400 millioner dollar for ikke å røpe Carnegies hemmelighet.

Hun ble trodd, og både banker og rike lånte ut store summer inntil svindelen ble avslørt i 1904 da en bank i Massachusetts som hadde lånt henne 190 000 dollar, krevde lånet tilbakebetalt.

Banksjefen fikk sjokk da han oppdaget alle lånene hennes. Hun ble arrestert, dømt og sendt i fengsel i 1905. Der døde hun bare to år senere.

Elizabeth Bigley regnes som en av de største bedragerne i amerikansk historie. Svindlerkarrieren hennes er ikke minst spektakulær fordi hun opererte på en tid da kvinner ikke engang fikk låne penger i bank.

UKJENT

UTSPEKULERT: Cassie Chadwick utga seg for å være stål magnaten Andrew Carnegies ukjente datter, og svindlet til seg millioner av dollar.

JUKSEMAKEREN SOM BLE EN HELT

Frank Abagnale

Ferdinand Demara er kanskje den mest fantasifulle og lett å like-bedrageren i historien, men Frank Abagnale (77) må være en god nummer to.

Takket være filmen «Catch Me If You Can» fra 2002 er Abagnale antagelig verdens mest berømte bedrager. Karrieren var forholdsvis kort, fra han var 16 til han var snaut 22.

Abagnale startet som sjekksvindler og fra 1964 til 1970 rakk han åtte identiteter, deriblant pilot, lege, føderal agent og advokat. To ganger greide han å rømme etter at han ble tatt, én gang fra et fly på rullebanen og en gang fra fengsel.

Da moroa endelig var over, sonet han bare i underkant av fem år mot at han jobbet for FBI med å avsløre sjekksvindlere og stoppe identitetstyveri. 77 år gamle Abagnale jobber innenfor disse områdene den dag i dag.

KENN BISO/THE DENVER POST VIA GETTY IMAGES

var blitt av dem, svarte leietageren at de hadde reist til Europa på en lengre ferie.

Deretter forsvant også Christopher Chichester sporløst.

Han flyttet seg tvers over kontinentet til Connecticut på USAs østkyst. Der tok han navnet Christopher C. Crowe, sa han var TV-produsent fra Los Angeles, og at han blant annet hadde jobbet med Alfred Hitchcock.

Christopher Crowe var navnet på en av produsentene bak serien «Alfred Hitchcock Presenters».

Kalte seg Rockefeller

Med en slik CV landet han en flott jobb, men fikk sparken da fødselsnummeret han hadde oppgitt faktisk tilhørte seriemorderen David Berkowitz, herostratisk berømt som «Son of Sam».

Først i 1995, 35 år gammel,

diktet han opp navnet James Frederick Mills Clark Rockefeller. Han menget seg med den amerikanske eliten i og rundt Boston, og hevdet å være en del av den superrike Rockefeller-familien. Her møtte han forretningskvinnen Sandra Boss som var utdan-

net ved Harvard og hadde direktørstilling i forretningsimperiet McKinsey. De giftet seg.

En datter ble født i 2001. Boss sørget for alle familiens inntekter. «Rockefeller» hadde mer enn nok med å holde sin rette identitet skjult. Til de rike naboene sa han at han var uteksaminert fra prestisjeuniversitetet Yale og drev forretningsvirksomhet i Canada.

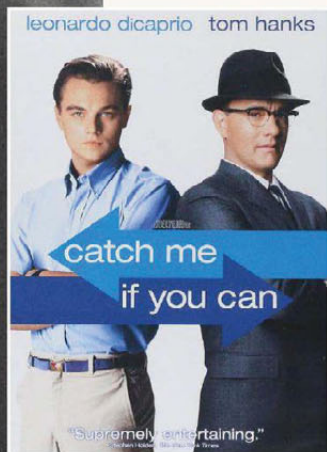
Beinrester i hagen

Men kona ble mer og mer mistenksom og hyrte et privatdetektivfirma.

« Kona ble mistenksom og hyrte et privatdetektivfirma.

BLE FBI-EKSPERT:

Etter å ha blitt tatt for siste gang ble Frank Abagnale ansatt av FBI som ekspert på sjekkbe-
dragerier og identitetstyveri

FAKSIMILE IMDB

FILMATISERT:

Abagnale ble verdenskjent gjennom filmen *Catch Me if You Can* (2002) med Tom Hanks som etterforsker og Leonardo DiCaprio i rollen som Frank Abagnale.

Raskt ble «Rockefeller» avslørt.

I mellomtiden var beinrester blitt funnet i hagen til familien Sohus som tilhørte svindelens tidligere husvert Jonathan Sohus. Funn på stedet satte etterforskerne på sporet av «Clark Rockefeller».

Den 15. august 2013 ble mannen med de mange aliaser, alle med fornavn som begynte på «C» dømt til minimum 27 års fengsel for drap. 64-åringen sitter i dag i Californias San Quentin State Prison.

Frederic Bourdin**KAMELEONEN:**

Frederic Bourdin (46) bedro folk til han ble rammet av kjærlighet.

– JEG ER DERES SAVNEDE SØNN

Frederic Bourdin med kallenavnet «Kameleon» har minst 40 falske identiteter på samvittigheten. Selv hevder 46-åringen at tallet er minst 500.

Gutten bodde hos besteforeldrene i oppveksten, moren stakk og faren visste han ikke hvem var. 13 år gammel rømte han til Paris fra den franske småbyen hvor han vokste opp. Her brukte han tid på å finne opp historier og identiteter for at folk skulle synes synd på ham, ta ham til seg og mer eller mindre adoptere ham.

23-åringen ble tatt på fersken og arrestert i 1997 da han hevdet han var en savnet amerikansk tenåringsgutt som het Nicholas Barclay. Til tross for at han snakket engelsk med fransk aksent, hadde brune øyne mens Barclays var blå, gikk den amerikanske familien

NTB SCANPIX

på limpinnen. De tok ham med seg hjem til USA, sendte ham på high school og tok for gitt at de hadde fått sin tenårings sønn hjem igjen.

Familien oppdaget at de var blitt lurt da en etterforsker som jobbet for TV-serien «Hard Copy» intervjuet «Nicholas» om den mirakuløse gjenforeningen. Da først la de merke til alle avvikene i historien.

Han fikk seks års fengsel for bedrageri og deretter sendt tilbake til Frankrike.

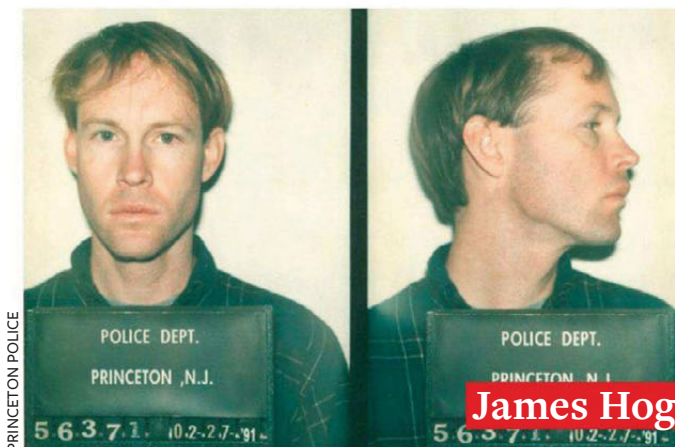
Der fortsatte han med bedrageriene inntil han i 2007 møtte en kvinne han forelsket seg i. De giftet seg og har i dag en datter.

LØY PÅ ALDEREN:

31-åringen James Hogue utga seg for å være en 20 år gammel student og løp for friidrettslaget til Princeton University frem til han ble avslørt.

FALSK STUDENT

Alt gikk Alexi Indris-Santanas vei. Nesten.

PRINCETON POLICE

James Hogue

Som student på andre året i 1991 var 20-åringen en lysende stjerne på friidrettslaget til prestisjeuniversitetet Princeton, han fikk toppkarakterer i alle fag. Bakgrunnen hans smeltet alle hjerter, både blant medstudenter og fakultet: Alexi var selvlært cowboy med fartstid på rancher i Utah hvor han hadde sovet under åpen himmel med hesten tjoret like ved og kvegflokkene under kontroll.

Både skoleavisen og lokale medier fattet interesse for den begavede unge mannen med den fargerike bakgrunnen. Alt gikk bra inntil han stilte

opp for skolelaget i trippelkonkurransen mellom Yale, Harvard og Princeton i 1991. En Yale-student gjenkjente ham fra en videregående skole i Palo Alto i California hvor han hadde utgitt seg for å være en skoleelev i tenårene mens han egentlig var 26.

Da kom det for en dag at den lysende stjernen var en tidligere straffedømt 31-åring fra Kansas City som het James Hogue. Han ble dømt til ni måneders fengsel for bedrageri og til å betale tilbake stipender på til sammen 22 000 dollar.

For deg med vett
under issen

1. Etter freden i Roskilde i 1658 ble Bohuslän svensk, og til tross for flere forsøk har Norge aldri klart å gjenerobre det. Hvor lenge var det norsk?

2. Fullfør ordtak: «Én dåre kan spørre mer enn...»

3. Hva heter den danske dikteren som er mest kjent for sine «gruk», men også var vitenskapsmann med mer enn 3000 patenter, blant annet superellipsen?

4. Hva betyr å skrive TS i militær sjargong?

5. Hva heter Kongehusets nyeste medlem, den tidligere faraoen og øglen fra verdensrommet som mener han kan kurere kreft og lever av å selge angivelig mirakuløse medaljonger og gi healinger til rike mennesker?

6. Kulturministeren har høstet mye kritikk for å ta initiativ til en strategi mot desinformasjon – som mange hevder i realiteten går ut på å sensurere informasjon som skal ut til borgerne. Hva heter hun?

7. Hva er kroppens nest største organ (huden er det største)?

8. Hva er et heksagon?

9. Hva het den amerikanske filmstjernen (bildet) som først ble verdensberømt i sin bikini av hjorteskin?

10. I golf kan man maksimalt ha 14 køller i bagen, men en driver er alltid med. Hva brukes den til?

11. Hva er maksimal vekt på et kjøretøy du kan føre med førerkortklasse B?

12. I maskinrommet er det maskinmesteren – chiefen – som er boss, men hva heter posisjonen som er nestkommanderende på et skip, etter kapteinen?

Svar: 1: 750 år, siden samlingen av Norge 2: ...ti vise kan svare 3: Piet Hein 4: Taps- og skademelding, når du roter bort noe 5: Durek Verrett 6: Lubna Jaffery 7: Leveren 8: En mangekant med seks sider 9: Raquel Welch 10. Å slå ut ballen fra tee – eller andre slag som skal gi maksimal lengde 11: 3,5 tonn 12: Overstyrmann

10

2						6		
		8		1	9		2	3
					8		1	
	6	4						5
	2		6		7		4	
3						1	6	
	5		8					
1	8		9	5		7		
		3						2

LETT

			8					2
8							3	
					1	7	6	
					6			
			2	1	4			
		6					4	1
		3		5		1		
	9	4			7		2	
		7		3		5		

MIDDELS

			8					
1				9		3		6
6		2			7			
		8	2				3	7
	5				1			8
		7			8			2
	9		7				6	
			9			2		3
		6						1

VANSKELIG

8	6	9	2	7	4	5	1	3
2	5	1	8	3	9	7	6	4
3	4	7	6	5	1	8	9	2
1	7	4	5	9	6	3	2	8
6	8	5	3	1	2	4	7	9
9	3	2	7	4	8	1	5	6
5	1	8	9	6	3	2	4	7
7	2	6	4	8	5	9	3	1
4	9	3	1	2	7	6	8	5

3	2	6	5	8	4	7	9	1
5	7	4	9	1	6	2	8	3
8	9	1	7	2	3	4	6	5
9	6	7	3	4	8	5	1	2
2	5	3	6	7	1	9	4	8
4	1	8	2	5	9	6	3	7
6	4	2	1	3	7	8	5	9
1	8	5	4	9	2	3	7	6
7	3	9	8	6	5	1	2	4

9	5	9	8	2	6	1	4	3	7
4	6	2	3	7	9	1	8	5	6
3	1	7	5	8	4	2	9	6	7
6	7	4	8	3	2	9	5	1	6
2	8	3	9	1	5	7	6	4	7
1	9	6	5	4	7	3	2	8	5
5	2	4	6	9	8	7	1	3	6
7	3	1	5	4	6	9	8	2	7
8	4	9	7	2	1	5	6	3	4
2	1	6	5	7	9	3	4	8	7

6	7	8	9	10	11	12
5	6	7	8	9	10	11
4	5	6	7	8	9	10
3	4	5	6	7	8	9
2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7
0	1	2	3	4	5	6

6	9	2	4	3	8	1	7	5	6
4	3	8	1	6	7	5	2	9	4
8	7	5	6	2	4	9	3	1	8
1	4	6	5	9	3	7	8	2	1
9	2	7	8	1	5	6	4	3	9
7	1	3	9	4	2	8	5	6	7
5	6	4	3	8	1	2	9	7	5
3	5	1	2	7	9	4	6	8	3
2	8	9	7	5	6	3	1	4	2

2	1	9	7	3	5	6	8	4
3	2	5	1	9	5	2	3	6
4	3	6	8	7	4	1	9	5
5	4	7	9	8	2	3	6	1
6	5	8	1	9	3	4	7	2
7	6	9	2	1	4	5	8	3
8	7	1	3	4	5	6	2	9
9	8	2	4	5	6	7	3	1

					K	R	M													
				H	O	T	D	O	G	E	D	T	A							
				P	A					M	D	G	F							
					U	T	B	Y		E	N	H	E							
					S	J	A	S	S	I	D	N								
					S	B	O	K		O	D	A	N							
	B		L		U	F	O	R		T	R	E	R							
A	B	D		O	P	P	H	O	P	E	N	O	T	I	S	E	L			
	A	E	N		S	E	E	D	E		T	E	F	T	E		G	N	I	
S	T	A	D		R	I	E		D	U	S	T		N	T	A	T	A		
				T	A	L	F	E		E	J	E	K	T	E		A	N		
F	J	E	L	L	I	E	R		L	I	E		A	E	R	O	B			
	A		I	N	K				O	B	J	E	K	T	E	R	B	I	T	
A	K	M	E		T	I	D	A		A	K	A		E	B	O	L	A		
K	A	K		L	E	D	E	S		F	K	S		I	S	I	L			
E	L	K	N	A		L	E		S	I	R	A	T	E	N	E	T	E		
L	E	J	O	N		B	A	N	E	L	O	P		C	A	L	A	E		
	R	O	E		K	I	L		T	E	P	P	E		K	V	I	T	T	
M		R		S	L	I	M		S	E	E	R	E	R	K	I				
H	E	V		I	D	S		S	N		S	N	O		A	L	I	N	G	
	E	V	E		E	T	S	E	T		U	B	I	N	D	E	R			
Ø	Y	R		I	R	T			D	I	A				G	R	O	P	E	
			E	I	D	E		A		L	E	G	G	E		L		A		
N	Y		U	D	E	T		K	J	F	E	R	R	A		U	E	F	E	L
	A		U	K	E	N	E		G	A	K	U	T		T	A		A		
F	R	A	N	K		I	N	N	G	A		K	A		E	I	R	I	K	
			D	A	N	E		D	E	S	E	R	T	E	R		A	L	F	

Navn:

Adresse:

Ved Mats Schjølberg, Ushagen

NYTT FRA NETT

PERFEKT BRUK AV EMOJIER

MENSHUMOR/INSTAGRAM

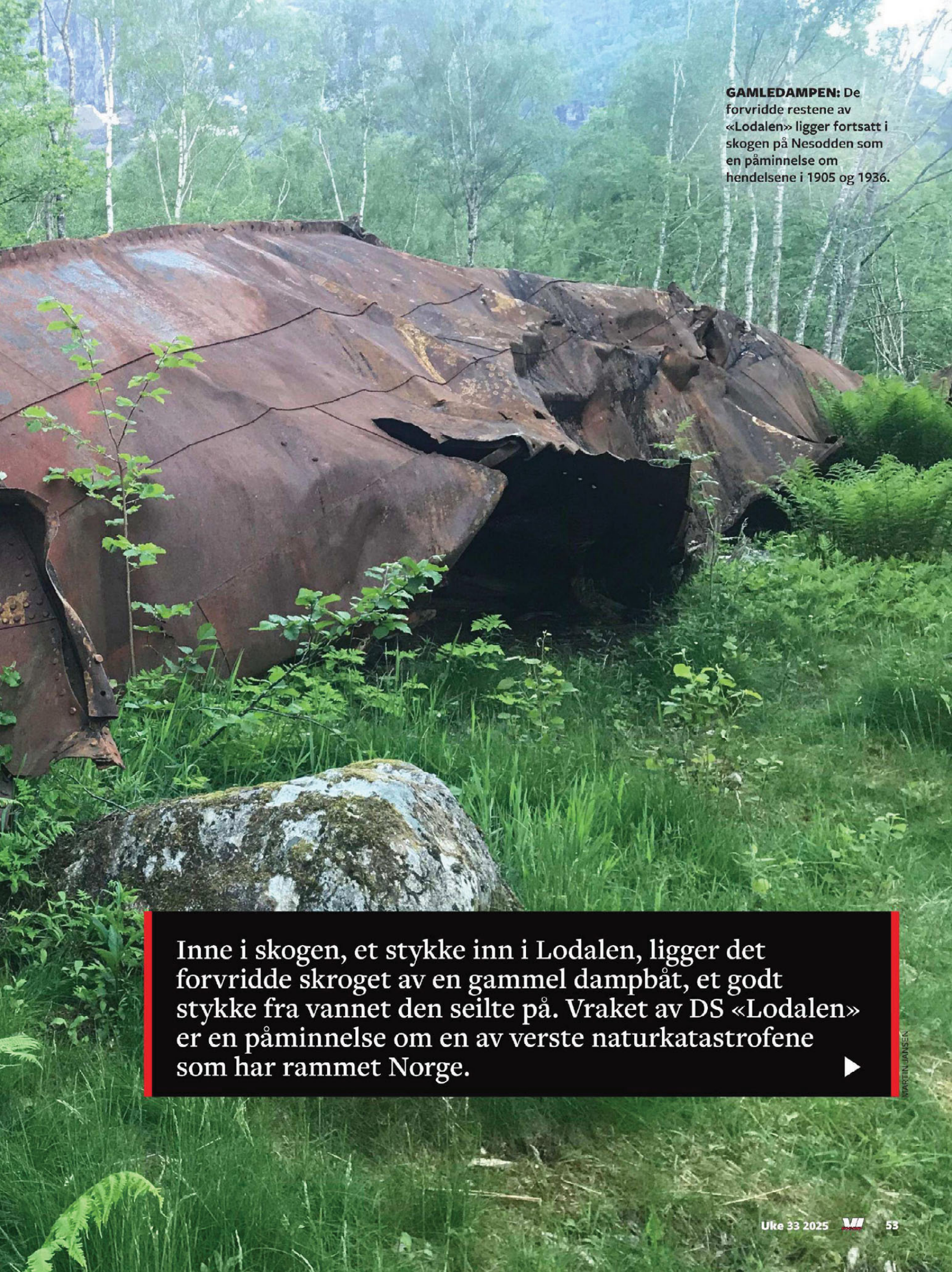

Sayonara

Når samtalen med daten plutselig begynte å handle om forpliktelser, fikk Einar det fryktelig travelt.

FLODBØLGGENE I LODALEN

FORRÆDERSK IDYLL

GAMLEDAMPEN: De forvridde restene av «Lodalen» ligger fortsatt i skogen på Nesodden som en påminnelse om hendelsene i 1905 og 1936.

Inne i skogen, et stykke inn i Lodalen, ligger det forvridde skroget av en gammel dampbåt, et godt stykke fra vannet den seilte på. Vraket av DS «Lodalen» er en påminnelse om en av verste naturkatastrofene som har rammet Norge. ▶

MARTIN JANSSEN

Tekst:
Jørgen Johannessen Kind

Turistene som i sommer strømmet til vakre Lodalen i Stryn kommune har kanskje hatt tungt for å ta inn over seg at de idylliske omgivelsene har et bakteppe av voldsom tragedie. For 120 år siden, og snart 90 år siden, ble menneskene som bodde her inne rammet av flodbølger. Lodalsulykkene er blant de verste naturkatastrofene i Norges historie. Det store «såret» i fjellsiden på Ramnefjellet er en påminnelse om hva som skjedde. Det samme er de forvridde restene av en båt som ligger inne i skogen på Nesodden ved Lovatnet.

Til Lovatnet kom turistene på slutten av 1800-tallet for å oppleve den fantastiske naturen, og særlig Kjenndalsbreen et stykke inne i dalen. Lodalen Dampbåtlag ble etablert i 1890, og DS «Gordon» ble satt i drift på det 11 kilometer lange Lovatnet. I 1902 fikk «Gordon» selskap av DS «Lodalen» som også ble satt inn i turisttrafikken på innsjøen.

Men «Lodalen» fikk kort levetid.

Flodbølgen som oppsto i januar 1905 etter raset fra det 1780 meter høye Ramnefjellet kastet «gamledampen» rundt 400 meter opp på land. Et nytt ras fra Ramnefjellet i september 1936 sendte én million kubikkmeter steinmasse ut i Lovatnet og skapte en gigantisk flodbølge som skal ha vært over 70 meter høy på det høyeste. Flodbølgen kastet «Lodalen» enda lenger inn og høyere opp. Vraket av dampbåten ligger der den dag i dag, rundt 50 meter over Lovatnet.

«Ramlefjellet»

Hele sommeren 1936 hadde skramling vært å høre borte i Ramnefjellet. Daglig kunne bygdefolket høre lyden av steiner og små blokker som raste nedover den stupbratte skråningen mot Lovatnet i Nordfjord. «Ramlefjellet» hadde de kalt det, så lenge folk kunne minnes.

Skramlingen kunne gitt god grunn til engstelse. Det bodde fortsatt noen i bygda som hadde opplevd det store raset en sen

3034. Loenvandët. Parti fra Kjendalen.

januarkveld i 1905. Da hadde en 100 meter høy, 50 meter bred og ti meter tykk blokk falt i vannet og skapt en flodbølge som sopte med seg nesten alle gårdene i bygda. 61 mennesker mistet livet den gangen – halvparten av alle som bodde i bygdene Nesdal og Bødal.

Men etterpå slo geologene fast

at det hadde ramlet så mye fjell ned i vannet at det ikke ville bli rare bølgen nest gang. Husene ble bygget opp igjen, litt lenger opp fra vannkanten og livet vendte tilbake til sin vante gang på gårdene under fjellet.

«Dommedagsbrak»

I 1936 lå syv bruk i Nesdalen på

samme side som fjellet, og ti i Bødalen på den andre siden av vannet. Høsten var kommet, september-søndagen var over og en ny uke med slått ventet. I en av gårdene på Nesdal-siden hadde Bernt og Anna Fredsvoll holdt avskjedsfest for den 17 år gamle adoptivdatteren, som dagen etter skulle reise til London. Så hadde de gått til ro, de også. Lodalen, med sine gårdbrukere, koner, barn, tjenestejenter og drenger, sov.

Grytidlig, i 05-tiden, bråvåknet de av et «dommedagsbrak», som det heter i beskrivelsen. Et enormt fjellstykke, 20 ganger større enn det forrige, slapp taket 800 meter oppe i Ramnefjellet.

«Noen rakk å se ut av vinduene. Vi vet hva de så.»

CARL NORMANN/STIFTINGA SUNNMØRE MUSEUM

NTB SCANPIX

En million kubikkmeter raste ned i Lovatnet.

Noen rakk å se ut av vinduene. Vi vet hva de så.

Øyenvitneskildringer er bevart i boken «Lodalen – fager og fårleg», skrevet av Sigurd Nesdal på 1980-tallet. Han bodde ikke selv i Lodalen, men mistet en bror som var der for å hjelpe slektninger med slått. Slik opplevde de bølgen, de som overlevde og kunne fortelle:

– Vi sto i vinduet og så båra braut. Veldig og voldsom kom ho som ein svart vegg innover mot oss. Det gneistra fra steiner så eldspruten sto, sa Rasmus Nesdal.

Han var 13 år og bodde på det

FARLIGE FJELL: Det idylliske Lovatnet forvandlet seg til en dødsfiende da raset gikk fra Ramnefjellet. Her ligger D/S «Lodølen» fortøyd ved bryggeanlegget i Kjenndalen.

eneste bruket som klarte seg i indre Nesdal. Det suset i lufta og knaket i tømmer «i et langt, spennende sekund», men huset sto imot. Faren Ragnvald hadde forklaringen, mente han: Han hadde murt gulvbjelkene ned i grunnmuren da huset ble bygget. Alle på gården klarte seg – også minstegutten som lå i vogga som fløt rundt.

ROMSDALSMUSEET

ANDERS BEER WILSE/NORSK FOLKEMUSEUM

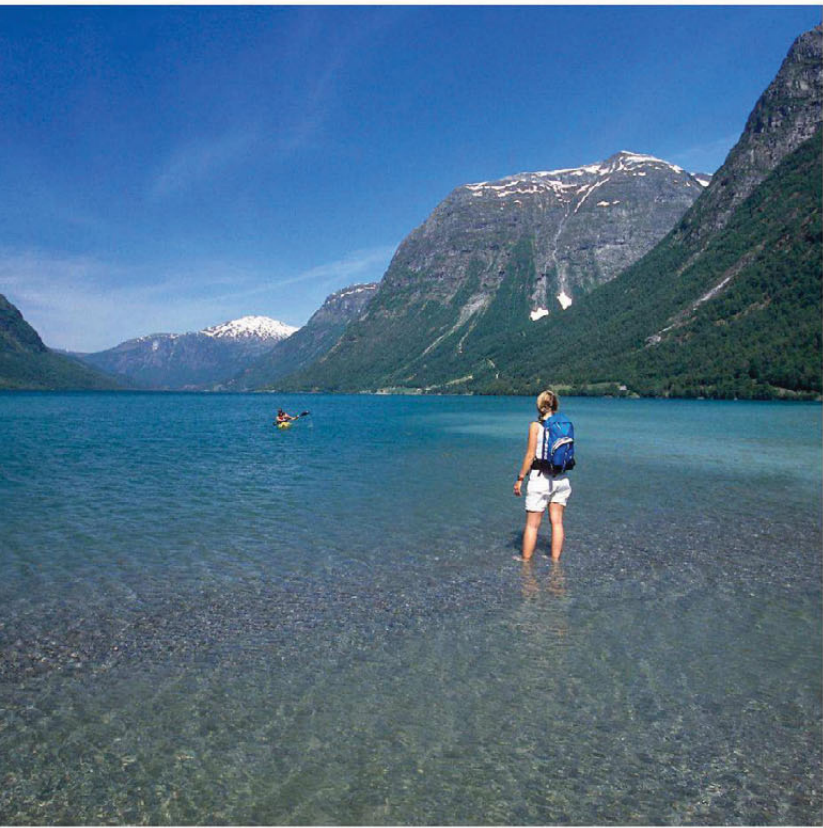
RAS: 74 mennesker omkom da Ramnefjellet på vestsiden av Lovatnet i Nordfjord raste ut den 13. september 1936. Dette var den andre ulykken i samme området. I 1905 omkom 61 mennesker etter ras fra det samme fjellet.

JEVNET MED JORDEN: Bare noen rester av grunnmur står igjen av det som var bygda Bødal som hadde rundt 10 bruk.

LAGT ØDE: Bygdene Nesdal og Bødal ble lagt øde etter flodbølgen i 1936.

TERJE RAKKE/NORDIC LIFE

LOVATNET: Ikke rart at folk strømmer til Lodalen og Lovatnet hver sommer.

Forsvant i mørket

Men ingen av de 26 personene som befant seg på de tre gårdene som ble tatt av bølgen i indre Nesdal, overlevde. Den lille familien som hadde hatt avskjedsfest kvelden før, var sjanseløse.

– Husene der ble små mot båra. De liksom løftet seg opp, gikk i opp i oppløsning og forsvant i mørket, fortalte Rasmus Nesdal.

Bølgen var på sitt høyeste, 74 meter, der den slo over Nesodden rett over Lovatnet for Ramnefjellet. Den kom «himmelhøg» og skylte vekk hele Bødal mens «vassdrevet sto hvitt bakover».

– Det var et buldrende kok som kom veltende, så høg og bred. Båra rev med seg alt. Jeg så at skolehuset ble kastet i været som en dott. Så kom den til huset vårt. Veggene kraste sammen, splinter og steiner fauk rundt meg. Huset

ble løftet på ende og kastet til værs. Resten var som i en drøm, alt gikk opp og ned og rundt ustanselig og alt ble krasa sundt, het det i beskrivelsen til 14-åringen Wilhelm Bødal.

Han ble ført 400 meter vekk i rasende fart før huset landet med et brak. Der ble han liggende fastklemmt i ruinene mens bølgen trakk seg tilbake.

På nabogården var 12 år gamle Anders Bødal eneste overlevende i en husstand på åtte. Han hadde ikke våknet av braket, i stedet måtte moren ruske i ham. «Anders, du må stå opp – for Ramnefjellet kjem».

– Bølga snudde huset som en stikkedåse og kraset det til pinneved, skrev gutten senere i en skolestil.

– Jeg ble ført et langt stykke. Jeg kan ennå kjenne den vonde smaken av vannet i munnen. Jeg

KNUST TIL PINNEVED: De sørgelige restene av en bygd som ble knust av bølgen som var over 70 meter høy på det høyeste.

før rundt og rundt og fikk slag fra alle stokkene som fulgte med. Heldigvis ble jeg hengende på en stein da bølgen dro seg tilbake, ellers hadde jeg blitt med.

Vannet som gravplass

Gutten hadde en eldre navnebror, Anders E. Bødal. Som unggutt hadde han 31 år tidligere opplevd den første flodbølgen og mistet begge foreldrene. Nå mistet han på nytt slekt og venner, men overlevde selv – for andre gang. I

samme husstand berget hans femårige niese Reidun livet. Hun forklarte senere at hun bare hadde dratt dyna over hodet.

– Og så husket jeg ikke noe før jeg lå i det kalde vannet under en stokk.

Som femåring hadde Oskar Bødal på mirakuløst vis overlevd raset i 1905. Nå ble gården hans skylt vekk. Han mistet livet, sammen med sine fire barn og en tjenestejente. Kona var på setra og fikk første vite om tragedien senere samme dag.

På gårdene i Nesdal og Bødal, overlevde bare 19 personer bølgen, 70 omkom. Åtte av disse var i live da de ble funnet, men døde etter kort tid av skadene.

«Jorder og eplehager var erstattet av grågrumset evje, stein og vrakrester.

DE VERSTE FLODBØLGENE

LOVATNET 1905

Omkomne: 61

En fjellblokk løsnet fra Ramnefjellet og en 40 meter høy flodbølge tok livet av halvparten av befolkningen på gårdene i Nesdal og Bødal. Tragediene var mange. På en av gårdene var det født et barn tidligere på dagen, men hele familien på seks forsvant.

TAFJORD 1934

Omkomne: 40

Fjellblokken Langhammaren raste i fjorden og en 16–17 meter høy flodbølge skylte over de veiløse bygdene Fjørå og Tafjord midt på natten. I mørket ante ikke folk hva som skjedde før vannet kom.

NTB SCANPIX

I motsetning til i 1905, gikk det i 1936 også fire liv tapt på gårder som lå lenger vekk fra rasstedet. Bølgen var fortsatt fem-seks meter høy på sin ferd bortover Lovatnet og enda høyere der den slo inn i den trange enden av vannet og fosset videre ned mot Loen.

41 ble aldri funnet. Én bygning sto igjen i Bødal den tidlige mandagsmorgenen; ysteriet. Der samlet de seg, de få som var igjen. Noen uskadet, noen sterkt forslått, andre døende. De friskeste gjorde en formidabel innsats for å lete etter overlevende i ruinene. De neste dagene strømmet det til folk, både de som ville hjelpe og de som var nysgjerrige. Alle som

KORS: Det ble reist et minnesmerke på Nesodden etter ulykken i 1905, men det ble ødelagt i 1936 (restene av festene er fortsatt synlige). Det ble senere erstattet av et nytt minnesmerke. Bak korset ses «såret» i fjellsiden på Ramnefjellet.

kom så det samme: Jorder og eplehager var erstattet av grågrumset evje, stein og vrakrester. Det var akkurat slik som Bergens Tidende fastslo på forsiden.

Bødalen og Nesdalen fantes ikke mer.

MARTIN JANSEN

Dommeren: – Hva har du å si til ditt forsvar?

Tiltalte: – Kjørelæreren min sa at jeg aldri måtte bremse på grunn av dyr i veien, det kunne skape farlige situasjoner.

Dommeren: – Vel, dette var ikke en grevling, det var en polithest med rytter!

- Min kone har fått påvist såkalt multipl personlighetsforstyrrelse.

- Au da!
- Ja, og med min vanlige uflaks, så er det ingen av disse personlighetene som liker å gi oralsex!

– Jeg har akkurat betalt en langhelg for svigermor og min kone, i et fem-stjerners hotell i Paris.

- Du verden!
- Ja, sånt viser vel hvor mye jeg hater franskmenn!

– Da dere satt ved makta i denne byen, sa den ene politikeren til den andre, – så måtte man vente utrolig lenge i kø på legevakta.

– Ikke så lenge som nå når dere har makta, sa den andre, – for da jeg var på legevakta i går, så satt det en kar der som hadde blitt såret av en muskettkule!

HEI! DANK USTYRET!
NATURFOTOGRAFER
PÅ VEI!

LAGVUK 32

BONDS! VISSTHE DHU...

VISSTHE DHU AT JOHNNY WINTER...

LARK

SAMNH FIKK DE DATTEREN AUTUMN!

TRODDE JOHNNY...

[illegible]

FAAAAAH!
GI DET TIL
MEG!

BECCHE
TO!

Joakim så det med en gang, stillingen som sekretær var besatt

God deal

- Kul gammel sportsbil du har!
- Ja, men den er ikke særlig praktisk nå som vi skal få en unge.
- Hva om jeg kjøper den av deg? Hva sier du til 250 000?
- Avtale! Og jeg er helt sikker på at du blir en bra far til ungen!

Stramt

- Vet du hvordan du kan finne ut om en kvinne har tatt en ansiktsløftning?
- Nei ...?
- Munnen åpner seg hver gang hun legger beina over kors.

God investering

- Jeg har en god og en dårlig nyhet, sa advokaten til den rike kunstsamlere.
- Gi meg den gode først.
- Din kone har akkurat investert 50 000 kroner i to bilder som hun mener vil bli verdt femti millioner om kort tid, kanskje mer.
- Det er jo virkelig gode nyheter! Hva er den dårlige nyheten?
- De to bildene viser deg og sekretæren din skvett nakne ...

Praktisk

- Egentlig er ikke burka noe dumt konsept. Hvis du skifter ut kona, så kan du beholde det samme bildet på skrivebordet.

Forfriskende bytte

- To venninner snakket sammen om sine ekteskapelige samliv.
- De var enige om at sexen hadde blitt sørgelig kjedelig og rutinepreget
 - Hva om vi bytter partnere, da? foreslo plutselig den ene.
 - Den andre var enig i at dette var en super idé.
 - I senga samme natt rullet den første seg fornøyd over på siden og sa til sin nye partner: – Hva tror du mennene våre gjør på akkurat nå?

FLISESPIKKER!

© Øyvind Sagåsen

Signering

– Broren min signerte bøker i flere timer i den lokale bokhandelen i går.

– Jøss, har han blitt forfatter?

– Nei, så da sikkerhetsvaktene oppdaget hva som skjedde, ble han kastet ut.

Mannsgris

Ei jente satt og gråt på puben da en ukjent mann satte seg ned ved siden av henne og spurte hva som var i veien.

– Jeg gråter fordi jeg måtte slå opp med kjæresten min. Han viste seg å være en skikkelig mannsgris!

– Hvis du vil snakke om det, så er jeg her for deg, sa mannen.

– Men du kjenner meg jo ikke, hvorfor vil du bruke tid på å snakke med meg?

– Fordi du har helt utrolig fine pupper!

Haste-handling

En dame albuer seg forbi en lang kassakø i butikken.

– Jeg må nesten be om å få bli ekspedert først, sier hun, – min mann sitter og venter på meg.

– Hvor mange varer skal du ha, da? spør ekspeditøren.

– Bare denne pakken med toalettpapir.

Si det med blomster

Steinar kom inn døra med en stor blomsterbukett.

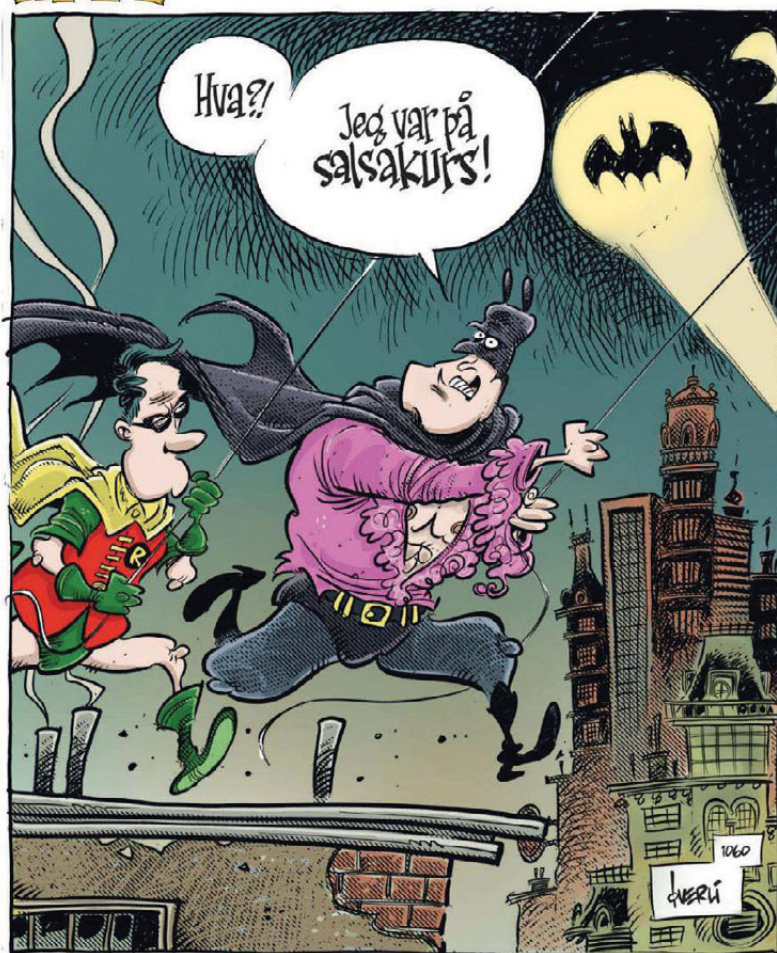
– Hva er det du har gjort nå? spurte samboeren mistenksomt.

– Jeg har ligget med søstera di.

– Hva?! Og så tror du noen blomster kan skaffe deg tilgivelse?!

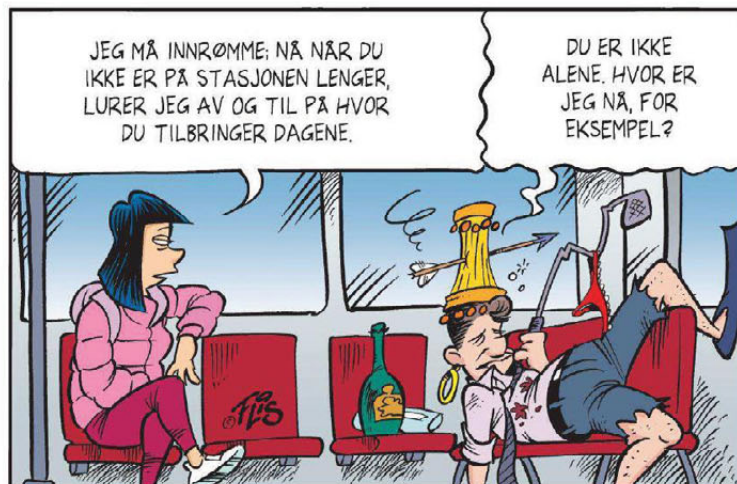
– Slett ikke, disse er til din søster.

RULETID

av Børge Lund © B. Lund/distr./strandcomics.no

Kjappiser

- Den nye kjæresten min fortalte meg i går at hun hadde ligget med ti stykker før vi møttes.
- Hvordan reagerte du på det?
- Jeg ble litt overrasket. Tross alt kom jeg bare tjue minutter over tiden!

Valg

- Har du hørt at det skal være folkeavstemning i Gibraltar for å bestemme om de skal tilhøre Storbritannia eller Spania?
- Jeg vil jo tro at de velger Spania. Været er utvilsomt mye bedre!

Farlig lek

- Jeg lekte doktor og sykepleier med kona på soverommet i går kveld.
- Du verden! Hvordan gikk det?
- Dårlig. Spesielt etter at jeg ga henne diagnosen sykkelig overvektig.

Mattespørsmål

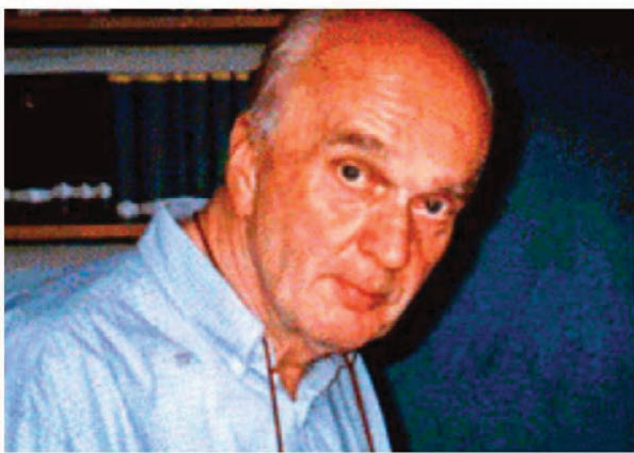
- Hvis du svarer riktig på det neste spørsmålet, så vinner du hovedpremien, sa radioverten til innringeren.
- Strålende!
- Det er et mattespørsmål. Hvordan passer det for deg?
- Det passer helt fint, jeg er faktisk mattelærer!
- Vel, her er spørsmålet som kan skaffe deg to billetter til Justin Bieber og et møte med ham bak scenen: Hva er to pluss to?
- Fem.

Belønning

- Pappa kommer hjem med en stor pose godterier og stiller seg midt i stua.
- Denne posen, sier han, – skal gå til den som aldri protesterer på det mamma sier og alltid gjør som han får beskjed om. Nå, hvem skal få den?
- Det skal du, svarer ungene.

ÅSTED: Borger Withs 17 gate på Sandaker i Oslo der Knut Kristiansen (innfelt) bodde – og ble drept. Leiligheten bar preg av et drap begått i affekt.

W TRUE CRIME

AVSLØRT AV UTVANDRET BESTEFAR

Drapet på språkforskeren Knut Kristiansen så ut til å bli stående uopklart. Så benyttet politiet seg av en metode ikke brukt i Norge før.

Knut Kristiansen var slett ikke på ferie, slik vennen som skulle vanne blomstene i leiligheten på Sandaker hadde fått opplyst. Knut Kristiansen lå nemlig død på gulvet i leiligheten sin, ille tilredt.

Leiligheten i Borger Withs gate 17 i Oslo, der språkforsker Kristiansen bodde alene, var et åsted, tydelig preget av et basketak. Drapsmannens fotavtrykk var etterlatt i Knuts blod.

– Offeret var blitt utsatt for grov vold med døden til følge, sier daværende politiavdelingssjef Finn Abrahamsen i Oslo-politiet til Vi Menn i dag. Drapet i juli 1999 skulle bli en vrien nøtt for et feriepreget voldsavsnitt i politihuset på Grønland. Politiet kunne ikke engang fastslå sikkert når drapet hadde funnet sted, men en avis som lå på stuebordet ga i hvert fall en pekepinn: Gjerningsmannen hadde fått et forsprang på mange dager.

Kjente drapsmannen?

Knut Kristiansen (71) var ugift og barnløs. Han var amanuensis ved Institutt for østeuropeiske og orientalske språk ved Universitetet i Oslo og ekspert på indiske språk og romani. I en nekrolog skrevet av en tidligere kollega, ble Knut Kristiansen beskrevet som en mann med en «fargerik, vidt-favnende og inspirerende personlighet». Drapsofferet ble videre omtalt som en åpen og hyggelig mann med venner fra alle samfunnslag. En som alltid hadde en pakke sigaretter liggende i vesken. Ikke fordi han røykte selv, men for å ha en røyk å bomme bort.

En person som ingen kunne ønske noe vondt.

I alle fall nesten ingen. For noen hadde jo tatt livet av Knut.

Politiet fant ingen tegn til innbrudd; Knut måtte ha åpnet døren for sin egen drapsmann. En person han derfor med stor sannsynlighet kjente.

– Når man leser åstedet, ser man hva som har foregått der. Derfra lager man seg et bilde av hvem som kan ha begått drapet

POLITIET/PRIVAT

KREVENDE ETTERFORSKNING: Politiinspektør Inger Sæter ledet den daglige jakten på Knut Kristiansens drapsmann. Arbeidet ble gjort ekstra krevende av at gjerningsmannen hadde flere dagers forsprang, at DNA-funn ikke ga resultat i registersøk og at en uskyldig mann tilsto. Til slutt måtte hun legge saken til side.

og hva motivet kan ha vært. Ut fra måten dette drapet ble utført på, og slik åstedet så ut for oss, spurte vi oss om et personlig motiv lå bak drapet, sier Finn Abrahamsen.

Bredt kontaktnett

I tiden etter drapet etterforsket politiet miljøer Knut hadde hatt kontakt med.

– I en sak som denne, står man gjerne overfor mange utfordringer og mange ubesvarte spørsmål, sier daværende politisjef i Oslo politidistrikt Finn Abrahamsen.

Av scenarioer Abrahamsen og kollegene måtte se for seg, var om et hevnmotiv lå til grunn.

– Kanskje var drapsmannen én som mente seg forulempet av offeret eller som hadde noe

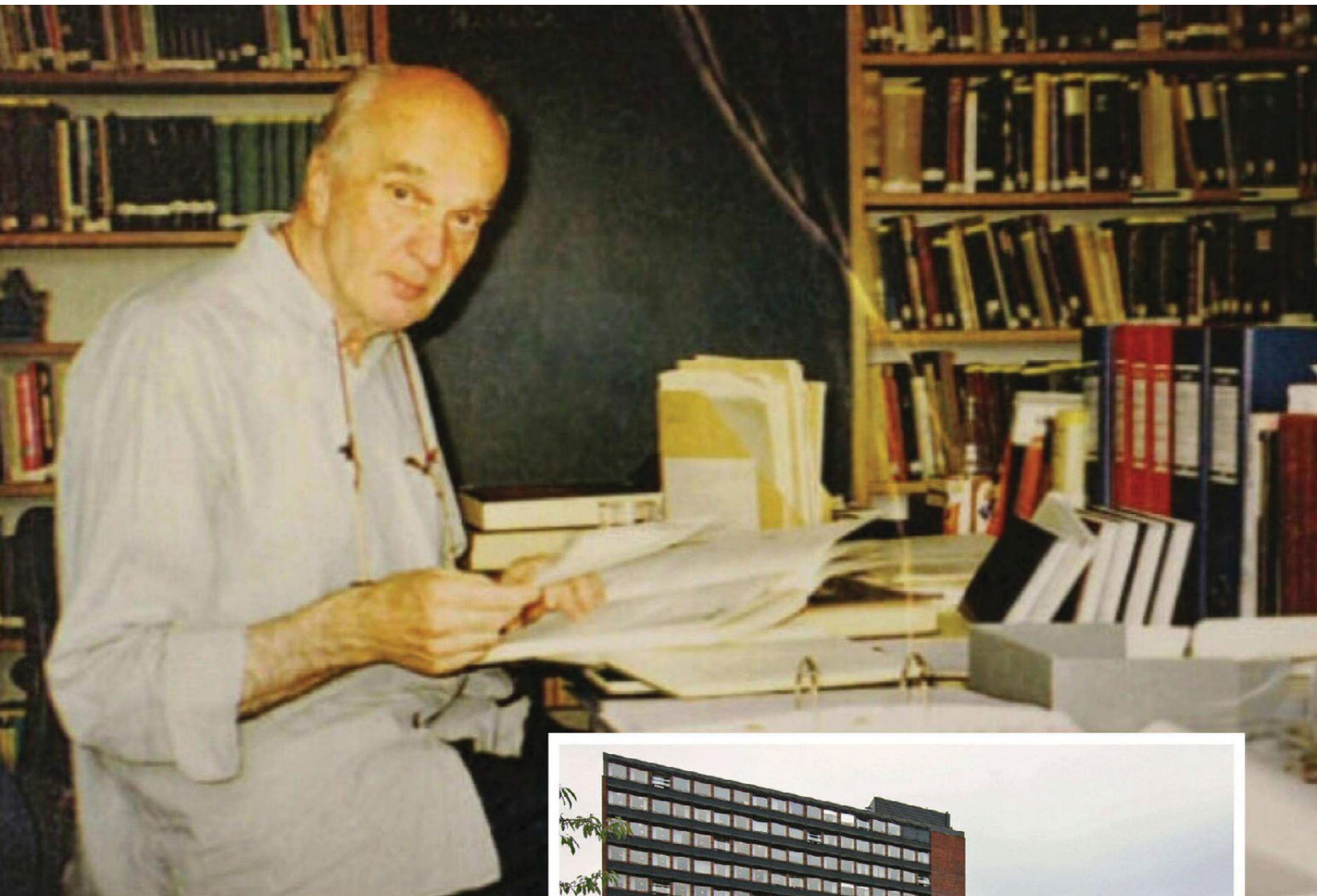
uoppgjort med offeret, sier Abrahamsen som understreker at dette ikke nødvendigvis betyr at politiet mener offeret har gjort noe galt mot noen.

– Men vi var nødt til å etterpå alle opplysninger, og søke i de miljøene vi kunne for å hente ut viktig informasjon.

Ett slikt miljø etterforskerne søkte i, var et miljø Knut som språkforsker hadde hatt mye kontakt med i tiden før drapet. Her fantes en mann Knut hadde uttrykt frykt for i tiden før drapet.

– Vi kunne heller ikke utelukke at drapet skyldtes hatkriminalitet, selv om man ikke etterforsket så hardt på for eksempel offerets

« Offeret var blitt utsatt for grov vold med døden til følge

POPULÆR: Knut

Kristiansen var populær, høyt verdsatt og en mann med stort kontaktnett.

legning, kultur eller lignende den gang. Dette er noe som har kommet mer i senere år, sier Abrahamsen.

DNA-beviset

Søkene i miljøene drapsoffer Knut hadde vanket i, så uansett ut til å betale seg:

En mann tilsto drapet på Knut.

Men lettelsen hos etterforskerne over en mulig oppklaring av saken, ble kortvarig.

– Da vi gikk mannen nærmere på klingen, forsto vi raskt at han ikke kunne være drapsmannen blant annet grunnet at hans forklaringer umulig kunne stemme. Titt og ofte forekommer at folk tilstår noe de ikke har gjort, og ►

ARBEIDSTED:

Knut Kristiansen var amanuensis og forsker ved Institutt for østeuropeiske og orientalske språk ved Humanistisk fakultet på Universitetet i Oslo.

JENSEN/WIKIMEDIA COMMONS

DRAMATISK

ÅSTED: Politiets kriminalteknikere kom til et åsted preget av kamp på liv og død. I offerets blod kunne de sikre fotavtrykket til gjerningsmannen.

POLITIET

JAVAD PARSA/NTB

SENT, MEN GODT: I februar 2023, nesten 24 år etter drapet, kunne politiinspektør Grete Lien Metlid og politiadvokat Henrik Radal fortelle at drapet på språkforsker Knut Kristiansen var oppklart.

TORRE MEKK/NTB

SLEKTSFORSKER: Politiadvokat Leif Morten Eide i Kripos ledet arbeidet med å spore gjerningsmenn gjennom slektsdatabaser.

spesielt i saker som drar ut i tid, sier Abrahamsen.

Politiet hadde allikevel ett svært viktig bevis å gå etter. Knuts drapsmann hadde ikke bare trakkert barbert rundt i Knuts blod; han hadde også lagt igjen en sigarettneip på åstedet.

– Vi kunne dermed hente ut en DNA-profil av drapsmannen, sier Finn Abrahamsen.

Men DNA-funn av denne typen har liten verdi om man ikke vet hvem genkoden stammer fra.

– Og da vi la profilen inn i et

søk mot DNA-registrene, fikk vi ingen match.

Utover å kunne fastslå at mannen Knut hadde uttrykt frykt for, ikke kunne være hans drapsmann, hadde ikke DNA-prøven brakt etterforskerne nærmere noen løsning.

I alle fall ikke ennå.

Slektsforskning?

Årene gikk, og drapet på Knut forble uoppklart. Men så, i 2021 sørget en årvåken etterforsker i Oslo-politiet for at saken tok en

SPEKULERTE I MOTIV: Ut fra måten drapet ble utført, og slik åstedet så ut for oss, spurte vi oss om et personlig motiv lå bak drapet, sier, tidligere politiavdelingssjef og politioverbetjent Finn Abrahamsen.

ny og uventet vending:

TV-programmet Åsted Norge hadde ved hjelp av slektsgranskning greid å spore opp moren til en 29 år gammel kvinne. Kvinnen hadde som nyfødt blitt etterlatt i en søppelkonteiner.

Kanskje man kunne finne Knuts drapsmann på samme vis, undret etterforsker Ingebjørg Hansen. Drapsmannens DNA-profil hadde de jo, takket være arbeidet Finn Abrahamsen og kollegaene hadde lagt ned under den opprinnelige drapset-

terforskningen et par tiår tidligere.

I utlandet, blant annet i USA, har flere drapsmenn blitt avslørt via slektsforskning, gjerne flere tiår etter forbrytelsen. En slik var den amerikanske seriemorderen med tilnavnet Golden State Killer, som sto bak minst seks drap sør i California fra 1979 til 1986. I 2019 ble hans identitet avslørt via slektsforskning. En tidligere politimann kunne dermed stilles for retten for rekken av drap begått flere tiår tidligere (se Vi Menn nr 35/2023).

Pilotprosjekt

En etterforskningsgruppe på tvers av etater ble nå etablert med henblikk på å få oppklart drapet på Knut en gang for alle nettopp via slektsforskning.

– Saken inngikk som én av flere i et pilotprosjekt ved Kripos hvor

« Saken lå som et verkende sår.

LISE ÅSERUD

TILFELDIG AMERIKANSK HJELP

Politiets jakt på drapsmannen blant rundt 2000 slektninger ble kraftig forenklet.

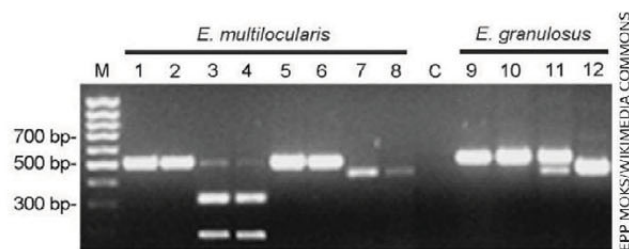
I utgangspunktet var oppgaven formidabel: For domfellelse kreves ikke bare at DNA-sporet kan knyttes til selve drapshandlingen. DNA-profilen må også være knyttet til én bestemt person.

Men en amerikaner gjorde jobben vesentlig enklere for etterforskerne i Norge, uten at han visste det.

Amerikaneren hadde lagt sin DNA-profilen inn i et slektsforskningsprogram. Profilen var så lik den politiet hadde sikret på drapsåstedet på Sandaker i 1999 at et varsel kom opp hos etterforskningsgruppen i Norge.

Amerikaneren var barnebarnet til en nordmann som utvandret til USA på 1800-tallet. Etterforskningsgruppen i Norge kunne dermed konsentrere seg om amerikanerens slektsgren og plukket derfra ut rundt 20 aktuelle kandidater.

Drapsmannen fantes blant disse.

DNA-SPOR: Den genetiske koden er unik for hvert menneske, unntatt eneggede tvillinger. Men slektninger har mange fellestrekk, og ofte nok til at søk i slektsforskningsdatabaser kan lede politiet i riktig retning.

det ble tatt i bruk kommersielle slektsdatabaser og slektsforskning for å søke å identifisere DNA-sporet. Her samarbeidet etterforskere fra Oslo politidistrikt tett med Kripas pilotprosjekt, Arkivverket og Oslo universitetssykehus, sier politiadvokaten som ledet pilotprosjektet hos Kripas, Leif Morten Eide.

Fant familien

Da etterforskerne la drapsmannens DNA-profil inn i slektsgranskningssystemet, fikk de treff på folk som var i slekt med drapsmannen og delte deler av hans DNA.

Etter å ha gått 200 år og syv generasjoner tilbake i tid for å bygge familietrær, satt etterforskningsgruppen igjen med en liste på rundt 2000 navn. De visste at drapsmannens navn var blant disse.

Etter nitid arbeid og uventet hjelp fra USA (se undersak) sto etterforskerne igjen med et lite utvalg menn som kunne tenkes å ha vært drapsmannen.

En av disse var en mann som tidligere hadde vært domfelt flere ganger tidligere for både vold og drapstrusler. Han hadde også en forhistorie med rus og psykiatri.

– Gjennom resultatene fra dette arbeidet, og på bakgrunn av en samlet etterforskning, kunne politiet identifisere den som avsatte DNA-sporet, sier Leif Morten Eide.

Gammel prøve

Men mannen hadde avgått ved døden flere år tidligere og kunne åpenbart ikke forklare seg. Etterforskerne greide allikevel å få hentet ut en DNA-prøve av mannen, via en gammel prøve fra et sykehusbesøk.

Mannens DNA-profil var en fullverdig match med profilen til Knuts drapsmann.

I februar 2023 kunne politiet erklære at de omsider hadde oppklart drapet på Knut 24 år tidligere.

– Gjerningsmannen var en norsk mann i 40-årene. Vi mener han den gangen bodde ikke så langt unna der Knut bodde, sa politiinspektør Grete Lien Metlid på en pressekonferanse der hun la til at mannen døde i år 2000. Siden drapsmannen var død, kunne ingen rettsak finne sted.

– Ut fra en samlet vurdering mener vi å kunne knytte ham direkte til drapet på Knut Kristiansen. Men i denne saken vil vi ikke kunne få svar på alle spørsmål, sa politiinspektør Grete Lien Metlid som la til at mannen i juridisk forstand ikke var funnet skyldig i drapet.

Verkende sår

Bistandsadvokat for Knut Kristiansens etterlatte John Christian Elden, sier i en kommentar til Vi Menn at de etterlatte nok aldri vil få svar på hvorfor Knut ble drept.

– Det finnes uansett ingen grunn som kan legitimere et brutalt drap som dette, sier Elden som legger til at de etterlatte er glade for at politiet aldri ga opp å løse saken.

– Saken lå som et verkende sår. For de etterlatte var det viktig at saken ble oppklart, slik at de kunne få ro, sier advokat John Christian Elden. □

Kilder: NRK, Nettavisen, Vi Menn nr 46/2001 og nr 35/2023, VG, Dagbladet, Wikipedia, Kripas, Politiet, tv2.no, uio.no

**PRØVE-
KJØRT**

Mazda6e

Opplevs som rene luksusbilen

Kun bakhjulsdrift og beskjeden ladehastighet lyder kanskje ikke forlokkende, men Mazda6e har noen ess i ermet. Vi snakker egentlig om en prisbombe.

SNART I NORGE: Vi har prøvekjørt Mazda6e som er ventet til Norge mot slutten av august.

PRODUSENTEN

Er det mulig å lykkes med en bakhjulsdrevet sedan-coupé i Norge der SUV med firehjulsdraft som regel står øverst på ønskelisten? Ja, noe vi skal forsøke å begrunne basert på prøvekjøring av splitter nye og elektriske Mazda6e.

Bilen er etterfølgeren til Mazda6, som ble introdusert for første gang i 2002 og som har vært blant Mazdas største suksesser i Europa. Diesel- og bensinmotorer med Skyactive-teknologi er byttet ut med elmotor.

To batterityper

Elektriske Mazda6 fås i to versjoner med enten 68,8 eller 80 kWt kapasitet. Rekkevidden med det største batteri av typen NMC er oppgitt til 552 kilometer. NMC er et litium-ionbatteri som bruker litium, nikkel, mangan og kobolt som katodemateriale.

Med det mindre batteriet, av typen LFP (Litium-jern-fosfat), er rekkevidden oppgitt til 479 kilometer. Maks hurtigladekapasitet (DC) for LFP-batteriet er 165 kW, mens NMC-versjonen har en maks kapasitet på beskjedne 90 kW. Mazda har ikke lagt skjul på at tilgjengelighet har spilt en rolle i valg av batteri.

Vi prøvokjorte Mazda6e med 80 kWt-batteriet og kjøringen foregikk på veier rundt Leverkusen der Mazda har sitt hovedkontor i Europa. Der har vi tidligere vært på statisk visning av bilen.

Supre kjøreegenskaper

Støy fra dekken med 19-tommers felger kledd med 245/45-dimensjon merker vi lite til på tysk underlag. Derimot merkes det raskt at understellet har fast oppsett, noe som gir seg utslag i litt risting på lappet asfalt, mens større ujevnheter forseres med stoisk ro.

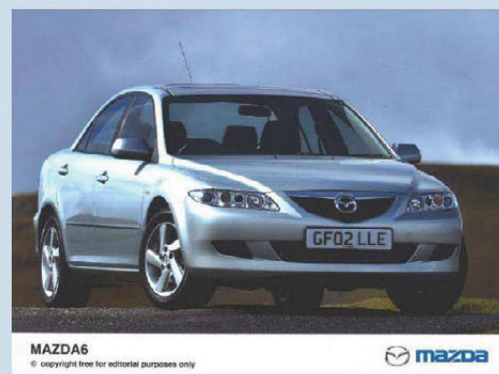
Understellets karakter i kombinasjon med nærmest perfekt vektfordeling, 47/53, gir imidlertid supre kjøreegenskaper. Liker man å holde dampen opp i svingene, så er Mazda6e med på notene. Det hjelper også at egenvekten holder seg under to tonn.

Den kommer med tre kjøremodus. I tillegg til normal og sport, har den et individuelt program der du kan justere gassre-

TEKNISKE DATA

	Mazda 6e	Mazda 6e Long Range
Motor:	EL, bakhjulsdrift	EL, bakhjulsdrift
Effekt, kW/hk:	190/258	180/245
Dreiemoment, Nm:	320	320
Batteri, kWt:	68,8 (LFP)	80 (NMC)
Spenningsarkitektur, V:	400	400
Maks ladehastighet DC, kW:	165	90
Ladetid, hurtiglading (DC), min:	24 (10%-80%)	47 (10%-80%)
Rekkevidde, WLTP km:	479	552
Forbruk, WLTP, kWh/mil:	1,66	1,65
Ombordlader AC, kW:	11	11
Egenvekt, kg:	1952	1953
Tilhengervekt, kg:	1500	1500
Lengde/bredde/høyde, cm:	492/189/149	492/189/149
Akselavstand, cm:	290	290
Bakkeklaring, cm:	15	15
Bagasjerom, liter:	330-1074	330-1074
Frukt, liter:	72	72
Standard dekkdimensjon:	245/45-19	245/45-19
0-100 km/t, fabrikk, sek:	7,6	7,8
Toppfart, km/t:	175	175
Pris fra, kr:	371 900	384 600
Pris testbil fra, kr:	402 700	402 700

2002: Mazda6 ble introdusert i 2002.

LEKRE MATERIALER:

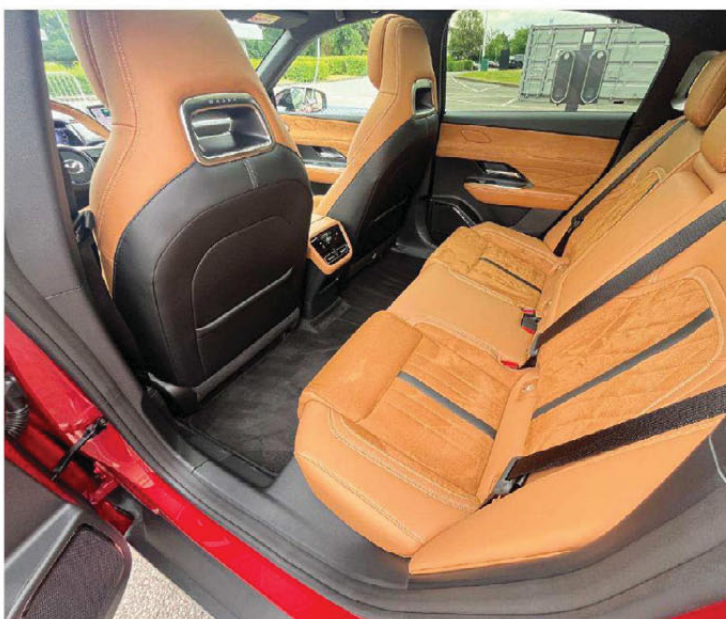
Versjonen vi prøvekjørte hadde utstyrsnivå Takumi plus som omfatter svært mye utstyr samt seter og interiør trukket med brunt Nappa-skin. Stor og rask berøringsskjerm. Påkrevde, men enerverende hastighetsvarslinger trykkes lett vekk.

spons, regenerering og styremotstand. I tillegg kan den elektroniske stabilitetskontrollen (ESP) skrus helt av. Det er det nok noen som kan sette pris på i en bakhjulsdrevet bil.

Vi rakk å kjøre drøye 10 mil før vi måtte levere fra oss bilen og endte opp med et forbruk på 1,5

BEKVEMT: Komfortable seter med varme, kjøling og elektrisk justering.

PLASS: Godt med bein plass i baksetet som har egen klimakontroll.

kWt per mil. Det er ganske pent med tanke på at deler av kjøringen foregikk på autobahn der vi fikk testet toppfarten på 175 km/t. Speedometeret stanset på 179 km/t.

Designmessig godbit

Om Mazda ikke tar føringen på de basale elbilegenskapene, så er bilen en designmessig godbit. Den 4,9 meter lange og lave bilen med Soul Red Crystal-lakk (12 000 kroner) vekker behørig oppsikt i dorf-ene rundt Leverkusen. Mazda kan kunsten å lage lekre biler og 6e er intet unntak. Fronten er gjenkjennelig

Mazda av nyere årgang med smale og lange lyshus med solide LED-elementer. De gir bilen et sporty utseende som signaliserer fart.

De runde baklysene sender tankene til andre Mazda-modeller, som MX-5, men på 6e har de fått selskap av en LED-skinne som strekker seg over hele hekken og ut over sidene. Det gir bilen et muskuløst utseende.

Bakluken er utstyrt med spoiler som automatisk løftes opp ved 90 km/t, men som også kan aktiveres av deg dersom du synes bilen ser tøffere ut med spoileren ute.

Masse utstyr

Det lekre utseendet følges opp innvendig. Mazda6e kommer i to utstyrsnivåer, Takumi og Takumi Plus. Begge omfatter svært mye utstyr, som blant annet panoramatak, stort head up-display, varmepumpe, muligheten til å forvarme batteriet, automatisk klimaanlegg, rattvarme, 360-graders kamera, navigasjon, trådløs Apple CarPlay og Android Auto og et Sony-anlegg med 14 høyttalere inkludert subwoofer og høyttalere i hodestøttene foran.

Takumi omfatter svart kunstskinn og svart tak eller beige kunstskinn med lysegrått tak, mens bilen vi kjørte hadde Takumi plus som omfatter brunt Nappa-skin samt elektrisk taktrekk for panoramataket. Noen assosierer trolig brunt skinn med noe gammelmodig, men skinnet er av typen lyst og semsket, og gir en lun og eksklusiv følelse.

Uten simpel hardplast

Foruten Nappa-skinnet er det blant annet aluminium som preger interiøret og simpel hardplast glimrer med sitt fravær. Fører- ▶

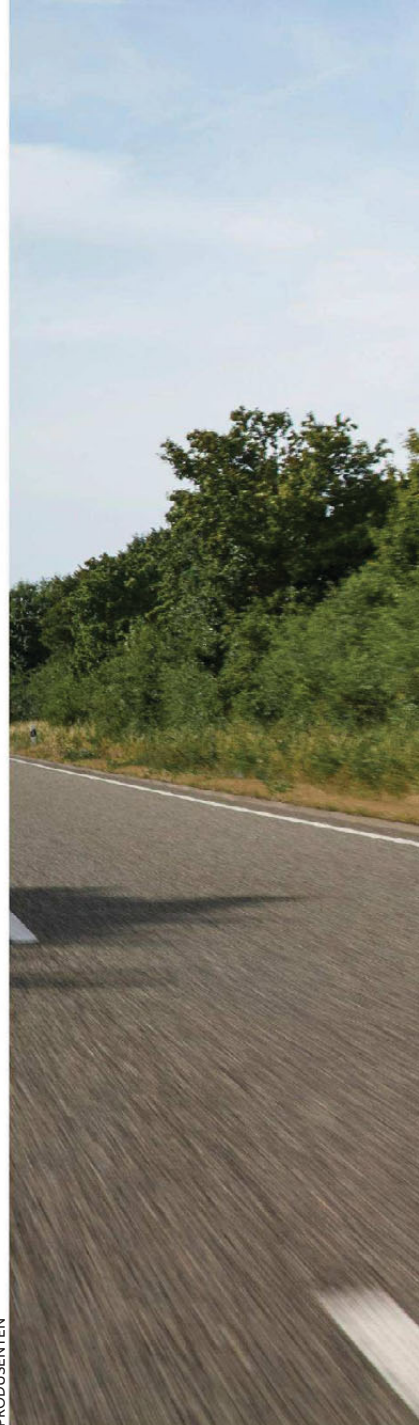
BESKJEDENT: 330 liter bagasje plass er ikke all verden, men bilen kan trekke henger på 1500 kilo.

72 LITER: Frunken kan fås med kurv som kan tas ut. Fiks detalj.

MARKTRYKK: Hekkspoileren aktiveres over 90 km/t, men kan også aktiveres ved å trykke på berøringsskjermen.

PRODUSENTEN

Dommen:

For å følge opp innledningen: En bakhjulsdrevet sedan-coupé er neppe førstevalget til Mazdas salgssapparat som nok hadde ønsket seg en elektrisk CX-5. Men Mazda har demonstrert at man kan komme langt med pris noe MX-30 er et eksempel på. Neppe mange hadde troen, men det er registrert nesten 7000 MX-30 siden introduksjonen i 2020. Vinterkjøring blir den store syretesten, men for 370 000 kroner oppleves Mazda6e ikke bare som mye bil for pengene, men mye flott bil for pengene

PRIS: Mazda Norge hadde nok ønsket seg en elektrisk CX-5, men med en startpris på 370 000 kroner er Mazda6e mye og smekker bil for pengene. Mazda6e ser ut som og oppleves som en luksusbil.

setet har 10-veis elektrisk justering, har både varme- og kjølefunksjon, og varter opp med prima sittekomfort. Passasjerse- tet har fireveis elektrisk justering.

Senterkonsollen er høy og bred, og er utstyrt med oppbevaringsrom, to solide koppholdere og ventilerte ladeplater. I rommet under konsollen har du tilgang på USB-C og -A-uttak.

Mazdas brukervennlige kontrollhjul på konsollen er droppet og erstattet berøringsskjerm, stemmeassistent som snakker norsk, og gestikuleringskontroll som i BMW. Det innebærer at du kan aktivere, pause og mute lyd, svare på anrop og ta bilder med bilens kamera ved å bruke bestemte fingertegn.

Vaskeprogram

Instrumentpanelet er 26 centimeter bredt og er supplert av en 37 centimeter bred berørings- skjerm med drevet av Qualcomm Snapdragon-chip. Skjermen opp- leves som klar og rask. Den store head up-visningen har utvidet virkelighet (Augmented Reality) og kan konfigureres. Det meste av knapper er droppet, bortsett fra knappene på rattet, som ikke er haptiske.

Vi synes det er litt synd at Mazda har valgt bort knapper for de mest brukte klimafunksjo- nene. Noen hendel for vindusvis- kerne finnes heller ikke. Vis- kerne er helt automatiske og sensorelektronikk skal selv bedømme når de må til pers og i

hvilken hastighet. Du må dermed inn på berøringsskjermen for å overstyre elektronikken.

Bilen har et eget bilvask-mo- dus som deaktiverer viskerne slik at de ikke setter i gang når bilen spyles. I tillegg sørger pro- grammet for at vinduer lukkes og at hekkspoiler og sidespeil felles inn.

Hengerfeste og smart kurv

Baksetene følger opp den gode sittekomforten foran. Det er godt med beinplass, men din egen beinlengde avgjør om du får lårene ordentlig ned på sittepu- ten, noe som spiller inn på total- komforten. Baksetepassasjerene har tilgang på egen berørings- skjerm for klimaanlegg, én USB-

C-port samt koppholdere i arm- lenet. Bakseteryggen har 60:40-fordeling og er uten skiluke.

Bagasjerommet har stor hatch- back-luke og tar 330 liter, som er nokså beskjedent i en såpass stor bil. Med baksetene felt ned, øker lastevolumet til 1074 liter. I til- legg har bilen frunk på 72 liter som kan utstyres med en smart kurv i kunststoff (1507 kroner ekstra) som kan tas ut.

Mazda6e kan trekke henger på 1500 kilo og elektrisk ut- og inn- fellbart hengerfeste koster 20 116 kroner ekstra. Bilen kan også utstyres med Vehicle-to-load- strømuttak (V2L) med 3,3 kW effekt.

Plystreøya

Denne Kanariøya kan by på plystring og en urskog på verdensarvlista.

LA GOMERA ER den nest minste av Kanariøyene, men er for mange den største oppdagelsen. Øya ligger vest for Tenerife, og den som reiser hit, velger noe helt annet enn strandliv og partykultur.

På La Gomera handler det om stillhet, natur og en følelse av noe ekte. Landskapet er dramatisk, med dype raviner, tette laurbærskoger og vulkanske

fjellformasjoner som gjør øya til et paradys for turgåere. Midt på øya ligger nasjonalparken Garajonay, som står på UNESCOs verdensarvliste og rommer en av Europas siste urskoger. Fuktige tåkeskyer driver inn fra havet og gir næring til et grønt og frodig landskap som til tider føles mer tropisk enn europeisk.

Hovedstaden San Sebastián er mer landsby enn by, med brosteinsgater, hvitkalkede hus og en liten havn der fergene fra Tenerife legger til. Her finner du hyggelige restauranter, små museer og spor etter Kristoffer Columbus. Han hadde sitt siste stopp her før han satte kursen mot Amerika.

Uten store hoteller og med begrenset infrastruktur har La Gomera bevart en sjelden form for ro. Mange bor i private casa rurales (bildet til venstre), tradisjonelle landsteder omgjort til overnattingssteder med sjel, gjerne med vin, geitost og palmesirup på menyen.

HJEMMEKOSELIG: La Gomera er en øy uten store hotellkomplekser.

22 361

mennesker bor på
La Gomera

Plystrespråk

El Silbo Gomero er et plystrespråk som stammer fra øyas opprinnelige befolkning, guanche-folket. Dette har vært brukt i århundrer for å kommunisere over de bratte ravinene som preger landskapet. Man kunne formidle alt fra hverdagslige beskjeder til advarsler over flere kilometer, og tonen i plystringen kunne uttrykke forskjellige ord og betydninger.

Språket læres i skolene som en del av kulturarven den dag i dag, og UNESCO anerkjente El Silbo som immateriell verdensarv i 2009. De fleste innfødte forstår det, og mange kan fortsatt bruke det.

CASA RURALES LA GOMERA/FACEBOOK

Hovedstad:
Solnedgang på Santiago-
stranden på La Gomera.

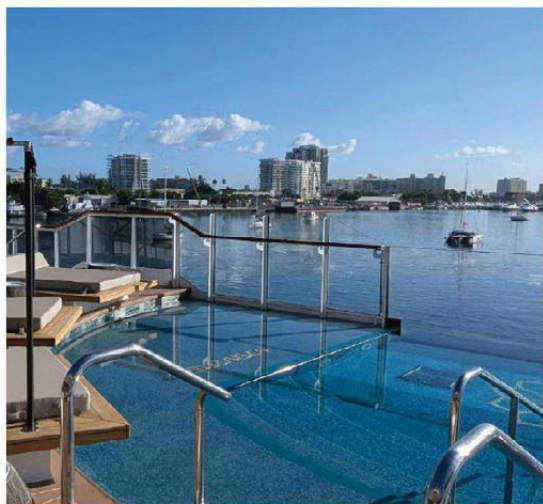
NTB

Røm fra vinteren

Desember er mørk, kald og stressende. Hva med å stikke bort fra hele greia? Reiseselskapet Escape tilbyr eksempelvis muligheten til å legge ut på et karibisk cruise, med avgang fra Miami, i ni dager.

På luksusskipet Explora II er alt skreddersydd for den kresne reisende: 461 suiter, alle med havutsikt og privat terrasse, fem oppvarmede bassenger og ni kulinariske konsepter som strekker seg fra pan-asiatisk finkjøkken til klassisk steakhouse. Skipet er designet som et moderne boutiquehotell til sjøs. Her finner du ro, kvalitet og stilfulle opplevelser. I spa-avdelingen tilbys velværeprogrammer og avslapning, mens barene serverer whisky og kaffe. Underveis legges det til kai på perler som Basseterre, St. John's og San Juan.

Cruiset koster fra 44 000 kroner.

EXPLORA JOURNEY

NTB

Mauritius' rolige lillesøster

Øya Rodrigues er en del av republikken Mauritius, men ligger en times flytur fra hovedøya. Øya er liten, rolig og frodig, med gjestfrie mennesker og god plass.

En tur til toppen av Mont Limon gir utsikt over hele øya, og i kalksteinsgrotten Caverne Patate kan du vandre blant dryppstein. I reservatet François Leguat finnes kjempeskilpadder og en rekke truede dyrearter, mens korallrevene rundt øya frister med snorkling og dykking. For de som vil ha mer fart, finnes både kitesurfing og fisketurer med lokal båt.

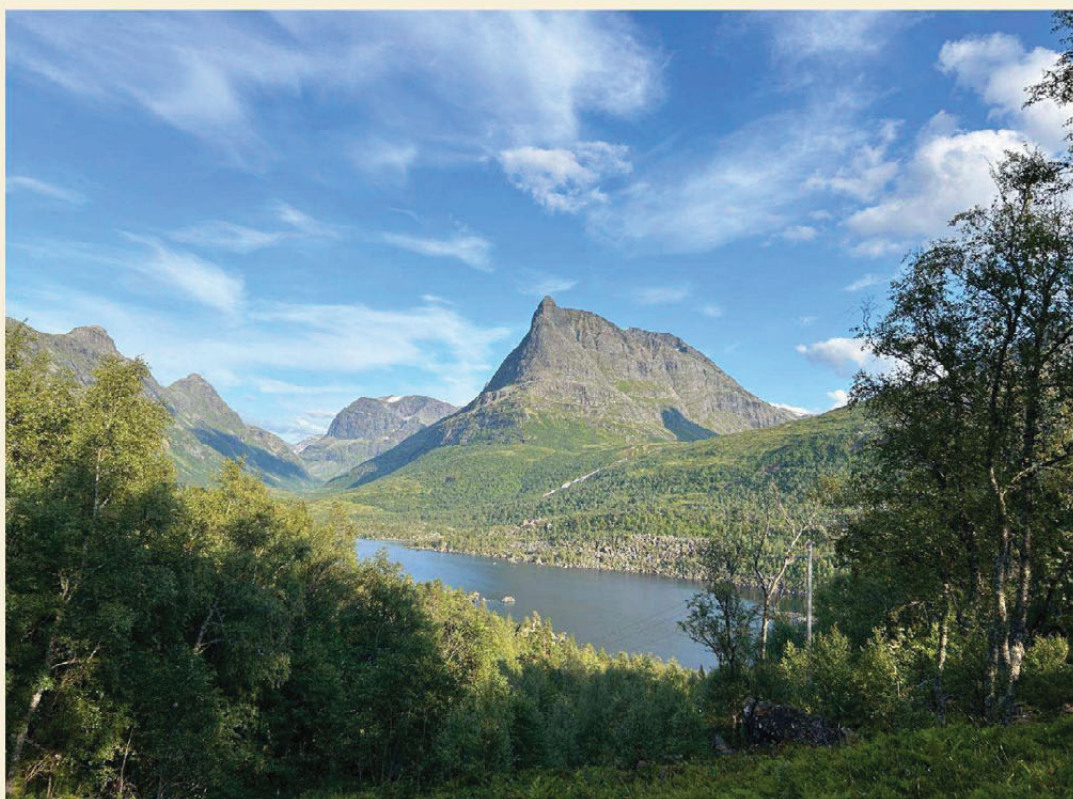
Kysten og det flate terrenget gjør for øvrig øya perfekt for sykkelturen.

Norges vakreste

Innerdalen er kåret til Norges vakreste dal, og den aller beste utsikten får du fra Innerdalstårnet, som du ser midt i bildet her. Den karakteristiske toppen i Trollheimen har i generasjoner lokket fjellfolk, fotografer og eventyrere til dette postkortet av en dal, med stupbratte fjellsider, fossefall, grønne sletter og iskalde fjellvann.

For å komme til toppen av tårnet må du påregne en tur på 6-7 timer, i ganske krevende omgivelser, og mange velger å legge inn enn overnatting på Innerdalshytta, Renndølsetra eller i telt.

Det er en luftig tur, men du trenger ikke klatre i teknisk forstand. De siste 50 høydemetrene krever bruk av hender og full konsentrasjon, før du når et romslig topp-platå.

SOLVEIG VIKEN/NTB

Perlen på Telemarkskysten

Med vakkert kulturlandskap og rikt dyre- og planteliv
ønsker Jomfruland nasjonalpark oss velkommen.
Ytterst i Kragerøs skjærgård får vi oppleve den marine
nasjonalparken fra sykkelsetet.

Vi står og tripper på fergekaien. Sola skinner over Kragerø. Den vakre kystbyen i Telemark har våknet til liv, og vi har pakket dags-tursekken for å nyte en fin dag ute i havgapet. Fergen skal ta oss til Jomfruland nasjonalpark som strekker seg fra grensen til Risør i sør til Bamble i nord. En liten, men viktig nasjonalpark med 117 kvadratkilometer kystnatur.

En marin nasjonalpark hvor hele 98 prosent befinner seg under vann. Hvor isrand-avsetningen, raet, har skapt spesielt gunstige vekstvilkår for både marine- og landplanter. Et grunt og produktivt havområde, med viktige økosystemer både for dyr og mennesker.

I dag blir det ingen snorkling eller svømmeføtter, selv om det frister å bade. Vi skal besøke selve øya Jomfruland. Den største og mest besøkte øya i nasjonalparken, med et variert og unikt biologisk mangfold. Et frodig landskap formet av dyr, natur og menneskelig landbruksaktivitet.

Yrke: nasjonalparkforvalter

I køen foran oss får vi øye på en mann med tydelig trykk på gensen. Nasjonalparkforvalter står det med stor hvit skrift. Vi spør om han skal på oppdrag.

– Jeg skal ut å ha tilsyn, svarer han hyggelig og presenterer seg selv. Navnet hans er Eirik Dobbedal, og han jobber som den eneste nasjonalparkforvalteren i Jomfruland nasjonalpark. Vi blir nysgjerrige og har mange spørsmål. Dobbedal svarer engasjert på alt vi spør om, og deler mer enn gjerne sin kunnskap om den marine nasjonalparken. Fergen snirkler seg mellom utallige holmer og skjær.

Fergen gjør et kort stopp ▶

JOMFRUELIG: Den gamle gården på Øitangen, på nordspissen av Jomfruland, er overtatt av Den Norske Turistforening.

innom Aasvik, hvor alle sykkelturnistene triller av. Vel fremme på Tårnbrygga sier vi på gjensyn til nasjonalparkforvalteren. Det yrer av liv på denne solfylte dagen, og vi rusler opp grusveien mot det nye besøkssenteret.

De blå skogene

Vi har blitt anbefalt å starte turen her, på besøkssenteret som åpnet 29. juni i fjor i den gamle fyrmesterboligen. Målet er å gi informasjon om bærekraftig bruk av nasjonalparken. Senteret har også kafé.

Mye ferdsel og i alt 154 arter oppført på Norsk Rødliste, er en krevende kombinasjon. Med

ansvar for å tilrettelegge og opplyse. Gi mulighet til ferdes for å bli glad i naturen, samtidig få lyst til å ta vare på den. Den gamle fyrmesterboligen er blitt forvandlet til en interaktiv reise inn i den vakre marine nasjonalparken. Til de blå skogene. Vi får se og høre om hva som skjuler seg under

havoverflaten. Fargerike fisker, taesko og ålegress-enger. Se de blå skogene som fungerer som oppvekstmiljø for mange viktige arter.

Sønnen vår leser høyt om hvordan isbreen smeltet og dannet raet. Hvordan isen trakk seg tilbake. Jomfruland steg opp fra

havet og sand ble vasket med bølgene til innsiden av øya. Hvordan de flotte sandstrendene og jordbrukslandskapet på vestsiden av Jomfruland har blitt til over tusener av år.

Heldigvis skal vi ikke sitte stille resten av dagen. Vi har avtalt å låne sykler hos en av øyas mest

« Vi har avtalt å låne sykler hos en av øyas mest karismatiske personer.

FERGETUR:
Jomfruland ligger
en 35 minutters
fergetur fra
Kragerø.

SYKKELVENNLIG:
Jomfruland er godt
tilrettelagt for
sykkelturisme med
grusveier, stier og
fine rasteplasser.

FORVALTNING:
Eirik Dobbedal er
nasjonalparkens
eneste nasjonal-
parkforvalter. Han
driver aktivt infor-
masjons- og
forvaltningsarbeid.

YNGVE ASK

karismatiske personer. I en liten bod kalt Knutepunktet nedenfor Jomfrutårnene finner vi ham. Knut Einar Bergan, også kalt «Sykkel-Knut» leier ut sykler til alle som måtte ønske det på Jomfruland. Han tar vel imot oss. Smiler og ler, mens sønnen hans justerer syklene våre. Før vi setter oss på sykkelsetet, proklamerer den tidligere diakonen et dikt og ønsker oss god tur videre.

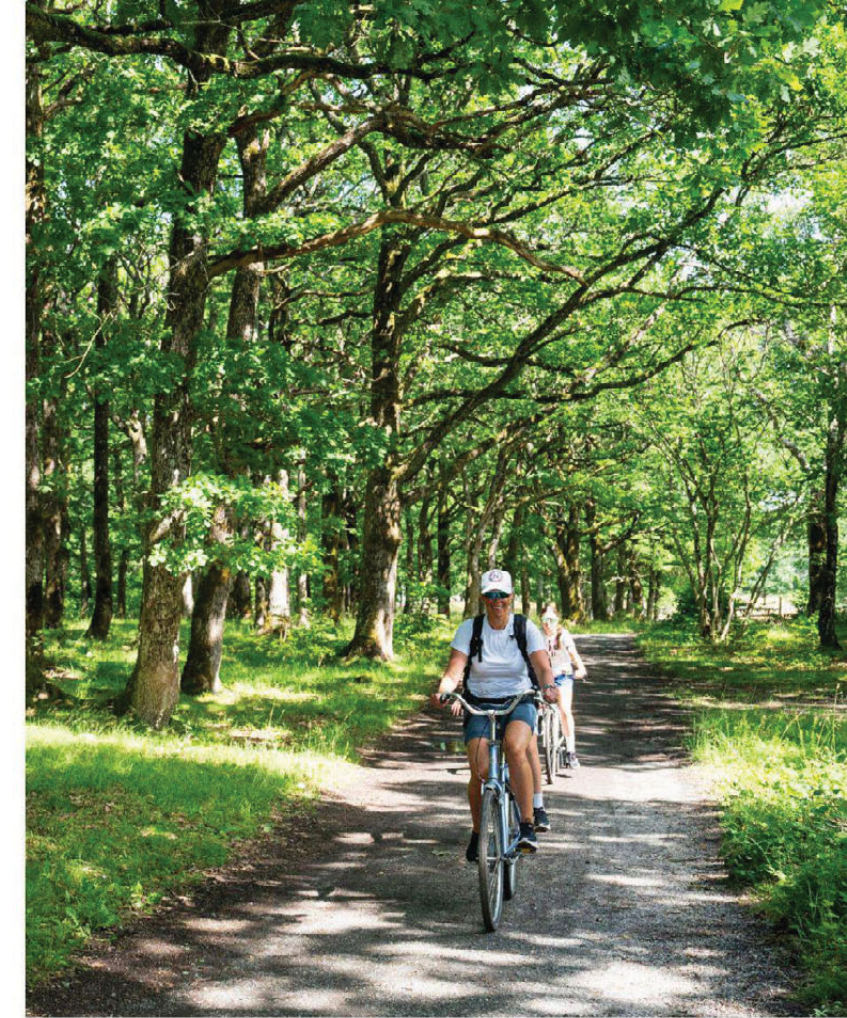
Eikeskogen

Fra fyret sykler vi nordover på hovedveien. Vi studerer de forseggjorte steingjerdene langs grusveien. De gamle gjerdene deler inn landskapet med store

stabler av rullesteiner oppå hverandre.

Hele familien sykler på rekke og rad. Med en skikkelig «kjer-ringsykel» sitter jeg behagelig på det brede sykkelsetet og nyter utsikten. Vi møter mange turglade mennesker. Ruslende, gående og syklende. Alle med god tid.

Porten ved eikeskogen viser vei inn i nasjonalparken. Vi åpner porten og trækker videre til skogholtet. Her setter vi fra oss syklene. De store eiketrærne henger over oss og gir etterlengtet skygge. Eikeskogen som ble plantet her for 150 år siden, var opprinnelig ment som tømmereskog. ▸

JOMFRULAND NASJONALPARK

NYTT TÅRN: Er du fugleinteressert, anbefales et besøk i fugletårnet helt nord på Jomfruland.

KULTURLANDSKAP: Kyrene dovner seg i engen mens en RIB som suser gjennom sundet. Cirka 700 mål av arealet i Jomfruland nasjonalpark er preget av beiting, rydding og slått.

LEVEKRAFTIG: Flere av artene har mot alle odds reetablert seg på Jomfruland. Marrisp har for eksempel gått fra å være rødlistet til levekraftig, til tross for sparsom utbredelse.

Skogplantingen var ment til skipsbygging etter Flåteranet i København i 1807, men deler av skogen ble heldigvis stående og har blitt skjøttet med omhu.

I dag er eikeskogen på Jomfruland utrolig vakker. Skogen er sammensatt, og målet er å bevare en variert skog. Noen unge trær, men ikke minst de gamle, store og hule eiketrærne som råtner på bakken. Trærne som gir grobunn for et rikt og viktig biologisk mangfold. Eikeskogen er også kjent for sine syngende fugler, og er Norges sikreste lokalitet for den eksotiske pirolen de to første ukene av juni.

Vi hopper opp på sykkel og Trækker på litt ekstra og

nyter vinden i håret. Vi nærmer oss nordspissen av øya og kommer fram til DNT-hytta på Øytangen. Her parkerer vi igjen sykkel og tar beina fatt. Stien snirkler seg over og under røtter og gamle trær. Et eiketree har bredt om seg og er det perfekte klatretreet for små og store. Vi er klare for en god lunsjpause og tar sikte på å nyte matpakken i luftige omgivelser.

Øytangen

Små og store føtter klatrer opp de bratte trappetrinnene til toppen av fugletårnet.

– For en utsikt, sier datteren vår begeistret og pakker opp matpakken sin. Vi kikker 360 grader rundt og speider etter vingeslag i

lufta. Det nybygde tårnet står stødig og har nylig erstattet det gamle og vinglete tårnet, som selv nesten ikke ornitologene våget seg opp i.

Jomfruland har en lang tradisjon for fugleobservasjoner. Fuglestasjonen ble opprettet i 1972 og har siden den gang blitt drevet av Norsk Ornitologisk Forening. Fuglestasjonen er åpen for alle fugleinteresserte og har registrert over 330 fuglearter. Bare Lista har flere registrerte her til lands. På fuglestasjonen foregår observasjoner og tellinger av fuglelivet året rundt. Dessverre er vi noen dager for tidlig til å få være med på ringmerking og trekk-tellinger.

Trappen i tårnet svinger seg runde på runde ned igjen, og på Øytangen møter vi turgåere på stien mellom de tørre engene, sanddynene og strendene. Her rusler beitedyrene fritt, men på nordspissen av øya blir kultur-

landskapet avløst av et viktig sjøfuglreservat, kalt Kråka. Kråka er et viktig hekkeområde for blant annet sandlo, fiskemåke og tjeld, og i perioden 15. april til 15. juli er det ferdselsforbud i fuglefredningsområdet. Vi holder oss på god avstand og setter kursen mot Skagerrak-kysten.

Rullesteinsstranda

Jomfruland er en endemorene fra den siste istiden og landskapet på utsiden av øya bærer preg av sterke naturkrefter. Etter tusenvis av år har bølger og vind lagt igjen store rullesteiner i alle mulige farger, fasonger og størrelser. Ungene setter seg ned på huk, studerer de fascinerende fargene, men får beskjed om å la steinene ligge.

Rullesteinsstranden på utsiden av Jomfruland er nesten sju kilometer lang og den lengste i sitt slag i området rundt Skagerrak. Her klamrer flere arter

PRAKTISK INFO

Ankomst: Det går daglige fer-geavganger fra Kragerø til Tårnbrygga og Aasvik brygge. Rutetider finner du på Fjordbåtselskapets hjemmesider. I tillegg er det muligheter for taxibåt til og fra Valle og Kragerø.

Opplevelser: Vi anbefaler deg å gå til fots og bruke god tid i nasjonalparken. Du kan ha med deg sykkel på fergen eller leie en fra «Sykkel-Knut».

Jomfruland besøkssenter: Senteret ligger i den gamle fyrmesterboligen, sentralt på øya og er verdt et besøk for hele familien.

Rik flora: Klimaet på Jomfruland er gunstig. Hav- og vindstrømmene gjør at det finnes en rekke sjeldne og rødlistede arter som strandtorn, sodaurt, jordbærkløver, fjærehøymol og gul hornvalmue i nasjonalparken.

FIKSER DET MESTE: Knut Einar Bergan leier ut sykler og bærer passende nok tilnavnet «Sykkel-Knut».

seg fast. En av artene er karplanten strandtorn. Planten er vurdert som sterkt truet og har hatt tilbakegang på grunn av økt gjen- groing og fysisk påvirkning.

Vi kikker også etter den gule hornvalmuen på Skagerrak- stranda. Planten som er klassifi- sert som sårbar med kraftig tilba- kegang, har reetablert seg her de siste fem årene. Felles for de sjeldne plantene er at de vokser i værharde områder og med ytre påvirkning fra oss mennesker. Klokken er i ferd med å gå fra oss, så vi må gi opp letingen etter de sjeldne plantene.

Vi beveger oss sørover. Skar- ven sitter rolig på de store stei- nene. Landskapet er flatt og goldt. Ved Vestre Saltstein er sva- bergene furet og isskurte.

På utsiden av øya finnes de store tareskogene og i Tangbukta kan vi se spor etter hvordan de utnyttet naturressursene i tidli- gere tider. Tangen ble løftet ut av

den verste bølgebrytingen, tatt opp på land og tørket. Bøndene fikk ut næringsstoffene og saltet, fraktet den næringsrike tangen til jordene og brukte den som gjød- sel.

Vår framtidsarv

Reisen vår i det naturskjønne landskapet går mot slutten. Syklene leveres tilbake til «Syk- kel-Knut». En opplevelsesrik og interessant dag går mot slutten.

Like før vi må vende tilbake til Tårnbrygga for å rekke fergen, møter vi den hyggelige nasjonal- parkforvalteren igjen. Han er oppglødd. Etter lang tids leting har han funnet det han håpet å finne. Et eksemplar av en svært sjelden bieart. En bieart kun fun- net i ett eksemplar tidligere på Jomfruland. Et tegn på artsmang- foldet her ute.

Jomfruland er et «hotspot» for mange truede arter og en del av vår framtidsarv. □

TO TÅRN

Jomfruland besøkssenter ligger i den gamle fyrmesterboligen. Da kan du også besøke Gamletårnet fra 1838.

Fyrstasjonen på Jomfruland har to tårn der det eldste ble tent første gang i 1839. Tårnet ble bygget av 250 000 tegl- stein og er 22 meter høyt. 1874 fikk fyret tåkelur med trompet, Norges første mas- kindrevne horn. I 1939 fikk Gamletårnet selskap av et 37 meter høyt og langt mer moderne tårn. Det ble oppført med jern- plater kokt i olje, slik at de ikke skulle rus- te så fort. Tårnet ble automatisert i 1991 og tåkeluren er ikke lenger i drift. Gamle- tårnet er nå museum og byr i tillegg på flott utsikt over Kragerøskjærgården og Skagerrak. Jomfruland Vel stiller ut mange gamle og større maritime gjen- stander, og her finnes også en egen og spesiell samling av gamle båtmotorer.

Kilde: Visit Telemark

FYR HER: Fyrstasjonen på Jomfruland.

JOMFRULAND NASJONALPARK

Verdens eneste «Klippfiskbomber»

Optimismen var stor da luftvåpenet anskaffet fire Caproni bombefly fra Italia i bytte mot klippfisk i 1938. Men flyene gjorde ingen forskjell da tyskerne angrep, og helt sorgløs har vel heller ikke restaureringen av verdens eneste Caproni Ca.310 vært for dugnadsgjengen på Flyhistorisk Museum Sola, selv om resultatet er fantastisk.

**Vi gir deg saker
du ikke finner andre
steder – hver uke**

Sverre reddet D-dagen

Den norske meteorologen Sverre Pettersen sto bak tidenes viktigste værvarsel. Hans beregninger gjorde at D-dagen i 1944 ble utsatt ett døgn, og den allierte invasjonsstyrken unngikk en stormfull katastrofe i Normandie.

Dødelig korona-konstabel

Sarah hadde kanskje ikke verdens beste samvittighet der hun ruslet gjennom folketomme gater på vei hjem. Men straffen for å trosse pandemi-regler skulle bli ubegripelig hard. Hun møtte en politimann med en plan om å bli forbryter.

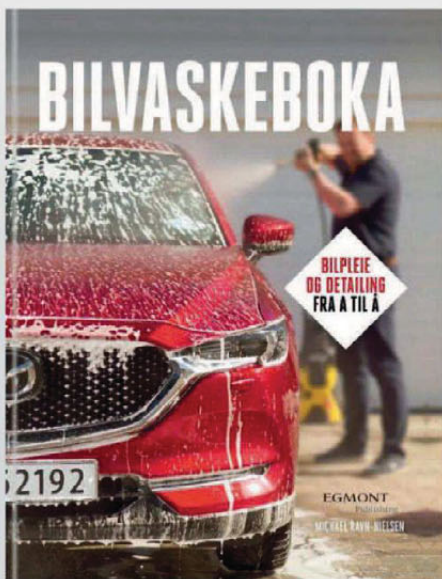
FASTE SIDER

Sløseribudsmannen
TimeOut
Blinkskudd
Yans 10 på topp
Kule sider
Ny viten
Skjenkens historie
Bilmix
Grafikk
Kryssord
Sudoku
Vi Menn quiz
Reisemix

Er du glad i eldre biler? Prøv et abonnement på

Norsk Motorveteran har siden 1991 vært Norges største og mest profesjonelle magasin for alt som har med motorisert samferdselshistorie å gjøre, med tyngde på gamle biler og motorsykler i Norge.

Få 'Bilvaskeboka' i velkomstgave!

Alt du trenger å vite om bilvask og polering - det man i dag har begynt å kalle «detailing»! Michael Ravn-Nielsen deler sin erfaring og kompetanse i Norges første bok om bilvask og bilpleie. Boka er rikt illustrert av den profesjonelle detalieren Reidar Talset, og alle fremgangsmåter er beskrevet i detalj med forslag til hvilke bilpleieprodukter som kan brukes. Les om hvorfor god bilpleie kan spare deg for tid og penger. Forebygg skader og øk verdien på bilen. Oppdag gleden ved å ha bilpleie som hobby!

**Bestill ved å skanne QR-koden:
Velg mellom:**

**Et halvt år kr 599
Ett år kr 1099**

+ kr 49 i porto i forsendelse for gaven

Abonnementet løper til oppsigelse. Etter introduksjonstilbudet vil faktura for neste periode være kr 679 for halvår og kr 1179 for ett år

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

Praktisk gave til nye abonnent

Spas
595

5 utgaver av ALT OM FISKE for

Bli abonnent og få et sløyesett i velk

Alt om fiske holder deg oppdatert på sportsfiske, nyheter, utstyr, tester, teknikker og reportasjer fra hele landet. Norges eneste rendyrkede blad for sportsfiskere!

Få et praktisk sløye/fileteringssett i fire deler. Her har du det du trenger for å gjøre klar fisken til gryta. Den gode fileteringskniven har beskyttelsesslire som holder den fin samtidig som den beskytter omgivelsene for kutt og stikk. Med en god knivsliper har du alltid skarp kniv tilgjengelig. Det følger også med kuttsikker hanske, den får godt grep på fisken samtidig som du beskytter fingrene. Passer utmerket til både hav og innlandsfiske.
Verdi: 249,-

5 utgaver i butikk	kr 595
Sløyesett	kr 249
TOTALVERDI	kr 894
DIN PRIS*	kr 249
DU SPARER	kr 595
Porto	kr 49

SMS-kode:
FISK9
til **2205**

eller scan
QR-koden

ett